

د پوهنې وزارت

رياضي

دويم ټولگي

$$5 = 5$$

$$6 < 7$$

$$4 > 3$$

$$5 - 3 = 2$$

$$2 + 3 = 5$$

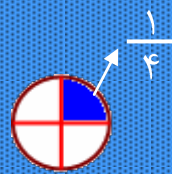
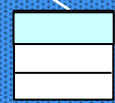
$$4 \div 4 = 1$$

$$4 \times 1 = 4$$

$$\frac{1}{2}$$

$$\frac{1}{3}$$

$$\frac{1}{4}$$

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هیواد به تل ځلیري
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مودی رهبر
دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زره وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د پوهنې وزارت

رياضي

دويم ټولگي

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ.ش.

د کتاب ځانگړتیاوې

مضمون: ریاضي

مؤلفین: د تعلیمي نصاب د ریاضي د دیپارتمنت د درسي کتابونو مؤلفین

ادیت کونکي: د پښتو ژبې د ادیت دیپارتمنت غړي

ټولگی: دویم

د متن ژبه: پښتو

انکشاف ورکونکی: د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست

خپروونکی: د پوهنې وزارت د اړیکو او عامه پوهاوي ریاست

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هجري شمسي

د چاپ ځای: کابل

چاپ خونه:

برېښنالیک پته: curriculum@moe.gov.af

د درسي کتابونو د چاپ، ویش او پلورلو حق د افغانستان اسلامي جمهوریت د پوهنې

وزارت سره محفوظ دی. په بازار کې یې پلورل او پېرودل منع دي. له سرغړونکو سره

قانوني چلند کېږي.

د پوهنې د وزیر پیغام

اقراً باسم ربک

د لوی او ښوونکي خدای ﷻ شکر په ځای کوو، چې مور ته یې ژوند رابښلی، او د لوست او لیک له نعمت څخه یې برخمن کړي یو، او د الله تعالی پر وروستي پیغمبر محمد مصطفی ﷺ چې الهي لومړنی پیغام ورته (لوستل) و، درود وایو.

څرنگه چې ټولو ته ښکاره ده ۱۳۹۷ هجري لمريز کال د پوهنې د کال په نامه ونومول شو، له دې امله به د گران هېواد ښوونیز نظام، د ژورو بدلونونو شاهد وي. ښوونکی، زده کوونکی، کتاب، ښوونځی، اداره او د والدینو شوراگانې د هېواد د پوهنیز نظام شپږگوني بنسټیز عناصر بلل کېږي، چې د هېواد د ښوونې او روزنې په پراختیا او پرمختیا کې مهم رول لري. په داسې مهم وخت کې د افغانستان د پوهنې وزارت د مشرتابه مقام، د هېواد په ښوونیز نظام کې د ودې او پراختیا په لور بنسټیزو بدلونونو ته ژمن دی.

له همدې امله د ښوونیز نصاب اصلاح او پراختیا، د پوهنې وزارت له مهمو لومړیتوبونو څخه دي. همدارنگه په ښوونځیو، مدرسو او ټولو دولتي او خصوصي ښوونیزو تاسیساتو کې، د درسي کتابونو محتوا، کیفیت او توزیع ته پاملرنه د پوهنې وزارت د چارو په سر کې ځای لري. مور په دې باور یو، چې د باکیفیته درسي کتابونو له شتون پرته، د ښوونې او روزنې اساسي اهدافو ته رسېدلی نشو.

پورتنيو موخو ته د رسېدو او د اغېزناک ښوونیز نظام د رامنځته کولو لپاره، د راتلونکي نسل د روزونکو په توگه، د هېواد له ټولو زړه سواندو ښوونکو، استادانو او مسلکي مدیرانو څخه په درناوي هیله کوم، چې د هېواد بچیانو ته دې د درسي کتابونو په تدریس، او د محتوا په لېږدولو کې، هېڅ ډول هڅه او هاند ونه سپموي، او د یوه فعال او په ديني، ملي او انتقادي تفکر سمبال نسل په روزنه کې، زیار او کوبښن وکړي. هره ورځ د ژمنې په نوي کولو او د مسؤلیت په درک سره، په دې نیت لوست پیل کړي، چې دن ورځې گران زده کوونکي به سبا د یوه پرمختللي افغانستان معماران، او د ټولني متمدن او گټور اوسېدونکي وي. همدا راز له خوړو زده کوونکو څخه، چې د هېواد ارزښتناکه پانگه ده، غوښتنه لرم، څو له هر فرصت څخه گټه پورته کړي، او د زده کړې په پروسه کې د ځیرکو او فعالو گډونوالو په توگه، او ښوونکو ته په درناوي سره، له تدریس څخه ښه او اغېزناکه استفاده وکړي.

په پای کې د ښوونې او روزنې له ټولو پوهانو او د ښوونیز نصاب له مسلکي همکارانو څخه، چې د دې کتاب په لیکلو او چمتو کولو کې یې نه سترې کېدونکې هلې ځلې کړې دي، مننه کوم، او د لوی خدای ﷻ له دربار څخه دوی ته په دې سپیڅلې او انسان جوړوونکې هڅې کې بریا غواړم. د معیاري او پرمختللي ښوونیز نظام او د داسې ودان افغانستان په هیله چې وگړي یې خپلواک، پوه او سوکاله وي.

د پوهنې وزیر

دکتور محمد میرویس بلخي

مخ	
۱.....	لومړۍ فصل: د عدد مفهوم
۳.....	۱- متناوب شمېرل (دوه، دوه، پنځه، پنځه.. زیاتول).....
۶.....	۲- د عدد دمفهوم تمرین.....
۸.....	۳- تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول.....
۱۰.....	۴- تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب.....
۱۱.....	۵- د متناوب شمېرلو مشق او تمرین.....
۱۲.....	۶- مخکې، وروسته، منځ کې، زیات، لږ.....
۱۴.....	۷- توصیفې یا ترتیبي عددونه.....
۱۵.....	دویم فصل: د مقامي قیمت مفهوم
۱۷.....	۸- تر ۹۹ پورې د عددونو جمع او تفریق.....
۱۹.....	۹- د جمعې په عملې کې د بدلون قانون.....
۲۳.....	۱۰- د جمعې د درېو جزو جمع کول.....
۲۵.....	۱۱- تفریق.....
۲۷.....	۱۲- د تفریق عبارتي پوښتنې.....
۲۹.....	۱۳- د جمع او تفریق ترمنځ اړیکې.....
۳۱.....	۱۴- د جفت اوتاق عددونو پیژندنه.....
۳۵.....	دریم فصل: له یوه رقمي عددونو سره د دوه رقمي عددونه جمع کول (چې حاصل ولري) ..
۳۷.....	۱۵- د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري.....
۴۰.....	۱۶- د جمعې د درېو جزو جمع کول چې حاصل ولري.....
۴۴.....	څلورم فصل: د دوه رقمي عددونو تفریق
۴۴.....	۱۷- له دوه رقمي عدد څخه د یوه رقمي عدد تفریق کول چې په هغه کې پور اخیستل وي ...
۴۶.....	۱۸- له دوه رقمي عددونو څخه د دوه رقمي عدد تفریق (د پور اخیستلو په صورت کې).....
۵۱.....	۱۹- د جمعې او تفریق د عملیو آزمویل د یوبل په واسطه.....
۵۲.....	۲۰- د تفریق د عملیو آزموینه.....
۵۳.....	۲۱- د عددونو جمع کول د چوت په واسطه.....
۵۵.....	۲۲- د عددونو تفریق د چوت په واسطه.....
۵۶.....	پنځم فصل: له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او لیکل
۵۷.....	۲۳- لس گوني (لسیز) اوسل گوني.....
۹۵.....	۲۴- سلیز، لسیز او یویز.....
۶۲.....	۲۵- تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت.....
۶۶.....	۲۶- د یوه عدد مخ کې عدد، وروسته او د دوه عددونو منځ عدد.....
۶۷.....	۲۷- د عددونو پرتله.....
۶۸.....	۲۸- د عددونو ترتیب نظر په مقامي ارزښت سره.....
۷۱.....	شپږم فصل: د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

۷۱.....	د سلونو جمع کول	۲۹-
۷۳.....	د درې رقمي عدد جمع کول له درې رقمي عدد سره چې د یويز اوسلیز رقمونه یې صفر وي	۳۰-
۷۴.....	د درې رقمي عددونو جمع کول	۳۱-
۷۶.....	د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري	۳۲-
۷۹.....	د درې رقمي عددونو تفریق	۳۳-
۸۰.....	د درې رقمي عددونو تفریق په پوراخستلو سره	۳۴-
۸۳.....	د درې رقمي عددونو تفریق چې یويز او لسيز یې صفر وي	۳۵-
۸۶.....	اووم فصل: د ضرب مفهوم	
۸۸.....	د هغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوې ولري (تکراري جمع)	۳۶-
۹۰.....	ضرب	۳۷-
۹۳.....	د کتارونو جوړول	۳۸-
۹۵.....	په ضرب کې د بدلون خاصیت	۳۹-
۹۷.....	په عمودی شکل ضرب کول	۴۰-
۹۹.....	د شکلونو څخه په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه	۴۱-
۱۰۲.....	د ضرب عبارتي پوښتنې	۴۲-
۱۰۳.....	په دوه رقمي عدد کې د یوه رقمي عدد ضربول	۴۳-
۱۰۶.....	د ضرب په عملیه کې د (۱) د عدد خاصیت	۴۴-
۱۰۷.....	د ضرب په عملیه کې د (۰) صفر خاصیت	۴۵-
۱۰۸.....	د گروپونو جوړول	۴۶-
۱۱۰.....	د مساوي گروپونو جوړول	۴۷-
۱۱۲.....	د وېش مفهوم	۴۸-
۱۱۹.....	د ضرب او تقسیم ترمنځ اړیکې	۴۹-
۱۲۰.....	د یوه عدد وېشل په خپل عدد باندې	۵۰-
۱۲۱.....	د یوه عدد وېشل په (۱) باندې	۵۱-
۱۲۲.....	اتم فصل: د اندازه کولو واحدونه	
۱۲۲.....	غیر معیاري واحدونه	۵۲-
۱۲۳.....	معیاري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر)	۵۳-
۱۲۵.....	د خط کش په واسطه د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول	۵۴-
۱۲۷.....	نهم فصل: هندسه	
۱۲۷.....	د هندسي شکلونو پیژندنه	۵۵-
۱۳۰.....	محیط	۵۶-
۱۳۲.....	لسم فصل: په عملي شکل د کسر پیژندل	
۱۳۲.....	په هندسي شکلونو کې کسر	۵۷-
۱۳۵.....	د یوې کسري برخې ښوونه	۵۸-

لومړی فصل

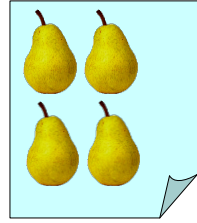
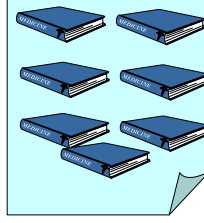
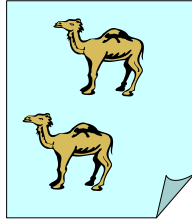
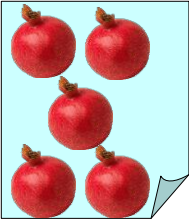
له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتیب کول

لومړی لوست

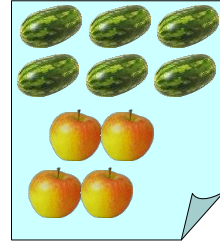
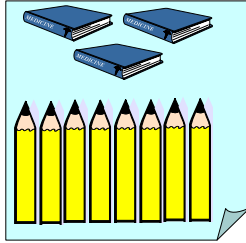
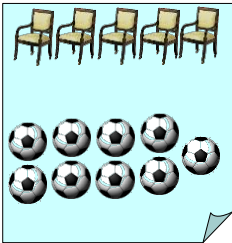
د عدد مفهوم

هدف: د عددونو د شمېرلو، لوستلو اولیکلو پیاوړتیا.

۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۰
لس	نه	اته	اووه	شپږ	پنځه	څلور	درې	دوه	یو	صفر

په لاندې هرچوکاټ کې څو شکونه دي؟

څو کي گانې _____
توپونه _____

کتابونه _____
پنسلونه _____

هندوانې _____
منې _____

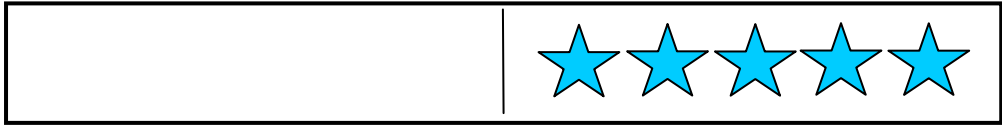
لاندې پوښتنو ته ځواب ووايست:

- ۱- کوم ډول مېوه زياته ده؟ هندوانې منې.
- ۲- کوم يو يې لږ دي؟ توپونه.
- ۳- کوم يو يې ډير زيات دي؟ څو کي گانې کتابونه.
- ۴- کوم يو يې ډير زيات دي؟ کتابونه څو کي گانې.
- ۵- ستاسو په ټولگي کې څو نجونې دي؟ _____
- ۶- ستاسو په ټولگي کې څو هلکان دي؟ _____
- ۷- کوم يو يې له هغو څخه لږ شمېر لري؟ هلکان نجونې.

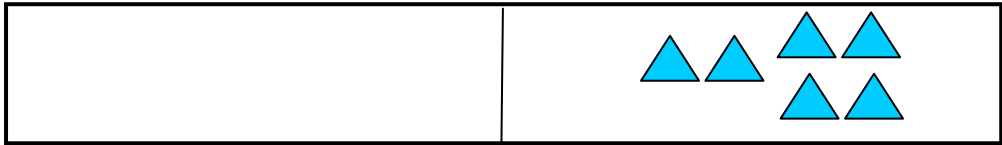

کورنی دنده

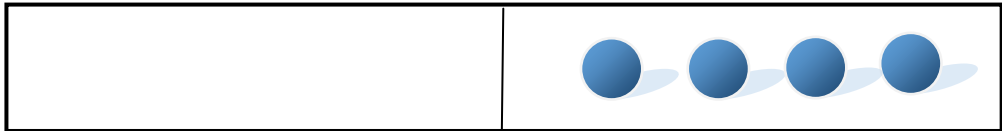
۱- د لاندې چوکاټ په سپینه برخه کې د رسم شوو شکلونو په ډول لږ شکلونه په خپلو کتابچو کې رسم کړئ او وروایاست چې ټول څو شکلونه دي؟

۲- د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو څخه زیات شمېر رسم کړئ، هغه ټول حساب کړئ او شمېر یې وپې لیکئ.

۳- د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو سره مساوي شمېر شکلونه په خپلو کتابچو کې رسم کړئ. ټول حساب او ولیکئ.

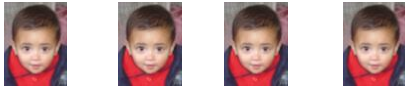
۴- د خپلې خوبښې یو شکل چې له ۶ څخه زیات، خو له ۱۰ څخه لږ وي په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

دویم لوست

متناوب شمېرل (دوه، دوه، پنځه، پنځه.... زیاتول)

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید متناوب شمېرل زده کړي.

لومړۍ فعالیت: د خپلو ټولګیوالو له سترګو څخه په کار اخیستوسره ۲،۲ عدد زیات کړئ او عددونه یې ولیکئ.

ټولې — سترګې

دویم فعالیت: د خپلو ټولګیوالو د لاس ګوتو د ۵ په زیاتولو سره عددونه په لاس راوړئ او ویې لیکئ.

ټولې... ګوتې

۵   ۱۰   ۱۵   _____

دریم فعالیت: له ښي خوا څخه کين لوري ته کوم عددونه چې پاتې دي په تشو ځايونو کې يې وليکئ.

۱- ۲، ___، ___، ۵، ۶

۲- ۰، ___، ۲، ___، ۴

۳- ۴، ۵، ___، ۷، ___

۴- ۲، ۴، ___، ___، ۱۰

۵- ۱، ۳، ___، ۷، ___

۶- ۰، ۳، ___، ___

څلورم فعالیت: له کينې خوا څخه ښي لوري ته تش ځايونه د مناسبو عددونو په واسطه ډک کړئ.

۱. ۵، ۴، ___، ۲، ___

۲. ۱۰، ۹، ۸، ___، ___، ۴

۳. ۳، ___، ۵، ۶، ___

۴. ۲، ___، ۶، ___، ۱۰، ۱۲

۵. ۱، ___، ۵، ___، ۹، ۱۱

۶. ___، ۴، ۷، ۱۰، ___

کورنی دنده

دلاندې عددونو جدول خپلو کتابچوته نقل او د حل شوي مثال نه په کار اخیستو سره پوښتنه حل او رنگ کړئ.

د عددونه جدول

۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱
۳۰	۲۹	۲۸	۲۷	۲۶	۲۵	۲۴	۲۳	۲۲	۲۱
۴۰	۳۹	۳۸	۳۷	۳۶	۳۵	۳۴	۳۳	۳۲	۳۱
۵۰	۴۹	۴۸	۴۷	۴۶	۴۵	۴۴	۴۳	۴۲	۴۱
۶۰	۵۹	۵۸	۵۷	۵۶	۵۵	۵۴	۵۳	۵۲	۵۱
۷۰	۶۹	۶۸	۶۷	۶۶	۶۵	۶۴	۶۳	۶۲	۶۱
۸۰	۷۹	۷۸	۷۷	۷۶	۷۵	۷۴	۷۳	۷۲	۷۱
۹۰	۸۹	۸۸	۸۷	۸۶	۸۵	۸۴	۸۳	۸۲	۸۱
۱۰۰	۹۹	۹۸	۹۷	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۹۲	۹۱

دریم لوست

د عدد د مفهوم تمرین

هدف: زده کوونکي به د عدد د مفهوم تمرین وکوالي شي.

لومړی فعالیت: حل شوي مثال ته په پاملرنه سره د هر لیک نښي خواته یو عدد لیکل شوی دی د هغه په شمېر دایرې رنگه کړئ او د هغو دایرو شمېر چې رنگ شوي نه دي کينې خواته ولیکئ.

۷	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ● ● ●	۳
	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	۹
	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	۴
	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	۶

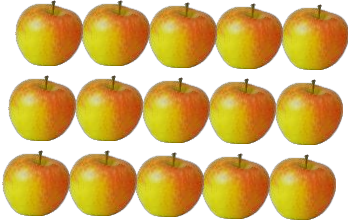
دویم فعالیت: حل شوي مثال ته په پاملرنه د هرې کرښې نښي خواته یو عدد لیکل شوی دی د هغه په شمېر شکلونه رنگه کړئ او د هغو شکلونو شمېر چې رنگ شوي نه دي کينې خواته ولیکئ.

۲	△ △ ● ● ● ● ● ● ● ●	۸
	△ △ △ △ △ △ △ △ △ △	۱
	△ △ △ △ △ △ △ △ △ △	۷
	△ △ △ △ △ △ △ △ △ △	۲
	△ △ △ △ △ △ △ △ △ △	۰
	△ △ △ △ △ △ △ △ △ △	۳
	△ △ △ △ △ △ △ △ △ △	۵

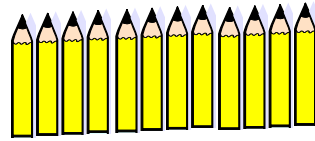
کورنی دنده

له شیانو څخه د لس گونو گروپونو جوړول شمېرل آسانه کوي او دا یو ډول تفریح ده.

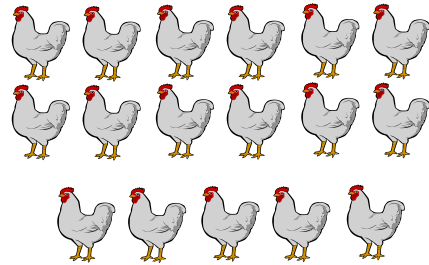
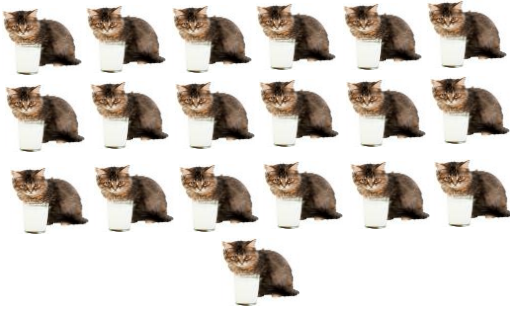
له شیانو څخه لس گونه گروپونه جلا او کرښه ورڅخه تاو کړئ، تش ځایونه ډک کړئ او پوښتنو ته ځواب وواياست.

_____ لسيز او _____ یويز _____ کپري

_____ لسيز او _____ یويز _____ کپري

_____ لسيز او _____ یويز چرگان _____ چرگان کپري.

_____ لسيز او _____ یويز پيشوگان _____ پيشوگاني کپري.

کوم گروپ زیات دی؟ چرگان که پيشوگاني

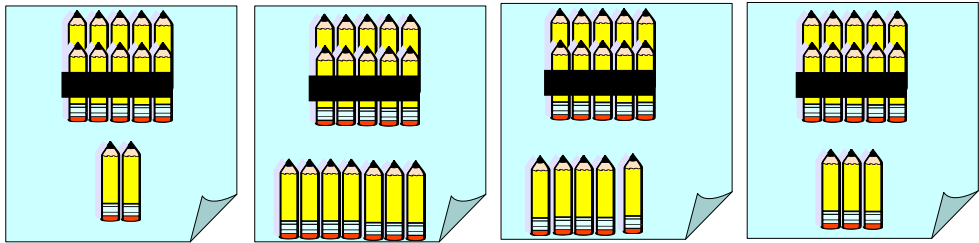
خومره زیات دي؟ _____

څلورم لوست

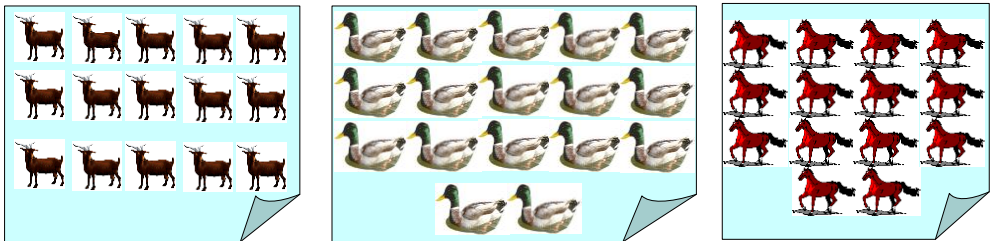
تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول

هدف: زده کوونکی په ډیر او لږ عددونه وپېژني او د هغو له مخې ترتیب (په لږه پسي توب) وکولای شي.

لومړۍ فعالیت: شکلونو ته گورئ، وروسته د هر یو شمیر په خپلو کتابچو کې ولیکئ، هر هغه عدد چې له ۱۴ څخه کوچنی دی تر شاوخوا یې یوه مربع رسم کړئ.

دویم فعالیت: لاندې شکلونو ته وگورئ د هغو د هر یوه شمیر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۵ څخه زیات دی، دایره ترې تاوه کړئ.

دریم فعالیت: پورته شکلونو ته په دقت سره و گورئ او ووايئ چې

۱- له آسونو څخه څو هېلې زیاتې دي؟

۲- له هېلیو څخه څو وزې کمې دي؟

۳- د وزی شمیر زیات دی که د آسانو؟ څومره زیات دي؟

خلورم فعالیت:

په پنځه کیسزو ډلو تقسیم شی هر گروپ یا ډلې ته دعدد یو شمېر کارتونه چې له صفر څخه تر ۲۰ پورې ور باندې لیکل شوي دي ورکول کېږي.
۱- په وار سره کار وکړئ.

۲- هر زده کوونکی دې له کڅورې څخه یو کارت راوباسي.

۳- هر ډله دې عددونه له ډېرو لږو څخه تر لوی عدد پورې ترتیب کړي.

۴- د هر دور عدد په جدول کې (یاد دابنت) کړئ.

د عددونو کارتونه

					لومړی دور
					دویم دور
					دریم دور

په وروستي جدول کې چې په مخکي فعالیت کې مو ترتیب کړی و، ولیکي. وروسته لاندې سوالونو ته ځواب ورکړئ.

۱- په هره دوره کې له ۱۳ څخه څو عددونه لوی دي؟

۲- د ټولو هغو عددونو نه چې له ۱۱ څخه کوچني دي کرښه تاو کړئ.

۳- ټول هغه عددونه چې له ۱۶ څخه لوی دي ورڅخه یوه مربع تاوه کړئ.

۴- آیا ټول عددونه له ۱۶ څخه لږ دي؟

۵- له ۱۶ څخه زیات او لږ عددونه په جلا جلا توگه ولیکئ.

پنځم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب

هدف: زده کوونکي په عددونه دمقامي قیمت په درلودلو سره په پرله پسې توگه ترتیب کړای شي.

عددونه چې په جدول کې لیکل شوي نه دي تر ۱۰۰ پورې بشپړ کړئ.
د عددونو جدول

		۸					۲	۱
				۱۶		۱۴		
۳۰							۲۲	
			۳۷				۳۳	
	۴۹		۴۷					
					۵۵		۵۳	
	۶۹						۶۲	
					۷۵	۷۴		
				۸۶				۸۱
۱۰۰		۹۸						

لاندې پوښتنو ته ځوابونه وواياست.

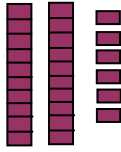
- ۱- کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه زیات دی؟ _____
- کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه لږ دی؟ _____
- ۲- کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه زیات دی؟ _____
- کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه لږ دی؟ _____
- ۳- کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه زیات دی؟ _____
- کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه لږ دی؟ _____
- ۴- کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه زیات دی؟ _____
- کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه لږ دی؟ _____
- ۵- په تشو ځایونو کې د (< یا >) مناسبه نښه ولیکئ.

$$۸۲ \bigcirc ۶۸ \quad ۷۷ \bigcirc ۲۳ \quad ۳۵ \bigcirc ۴۷ \quad ۹۷ > ۹۳$$

شپږم لوست

د متناوب شمېرلو مشق او تمرین

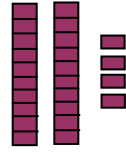
هدف: زده کوونکي به په آسانی سره وکولای شي د دوه، دوه، درې، درې عددونه زیات کړي او د یوه، یوه عددونو په زیاتولو بسنه ونه کړي.

۲۶

۲۵

۲۴

لومړۍ فعالیت: په دوه کسيزو ډلو کې د عددونو خالي ځایونه د کوچنیو کاڼو په شمیر لو سره په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۱- ۳۰، ۳۱، ۳۲ ——— ۶۶، ۶۵ ——— ۱۳، ۱۴
 ۲- ۴۶، ۴۷، ——— ۷۱، ۷۳، ——— ۸۳، ۸۴، ———
 ۳- ۹۶، ۹۷، ——— ۲۸، ۲۹، ——— ۵۸، ۵۹، ———

دویم فعالیت: په مخکینو ډلو کې دې لومړۍ زده کوونکي عددونه په متناوب ډول « ۲، ۴، ۶، ۸، ... » ولري. دویم زده کوونکي دې د عددونو په جدول کې په لوستل شوو عددونو باندې کوچني کاڼي کېږ دي. ۳، ۴، ۵ او نورو په زیاتولو سره د متناوب شمېر عددونو فعالیت تکرار او سرته ورسوئ.

دریم فعالیت: د لاندې لارښود په کارولو سره غوښتل شوی عدد پیدا کړئ.

لومړۍ لارښوونه: غوښتل شوی عدد د ۱۰ او ۸۰ په منځ کې دی.

۲ دویم لارښوونه: غوښتل شوی عدد یوله لاندې عددونو څخه دی.

۱۳، ۳۰، ۲۳، ۸۰، ۸۳، ۶۷، ۵۲

۳ دریم لارښوونه: غوښتل شوی عدد له ۵۵ څخه لږ کم دی.

څلورم لارښوونه: کوم وخت چې تاسو له صفر (۰) څخه پیل کوئ د لس، لس په

زیاتولو سره د غوښتل شوي عدد نوم اخلئ. غوښتل شوي عدد له ——— څخه

عبارت دی.

اووم لوست

منځکې، وروسته، منځ کې، زیات، لږ

هدف: په دې لوست کې منځکې به زده کوونکي د یوه عدد په منځ کې او وروسته عددونه ولري.

د ۵ کتابونو کتابونو رسم چې د ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ او ۲۲ عددونه د هغو کتابونو رابښي. ...

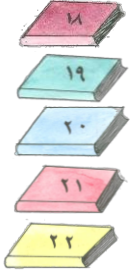
۱۹ د ۲۰ څخه منځ کې راځي. ...

۱۹ او ۱۸ د ۲۰ په منځ کې دي. ...

۱۹ د ۱۸ څخه وروسته راځي. ...

۱۹ له ۱۸ څخه زیات دی. ...

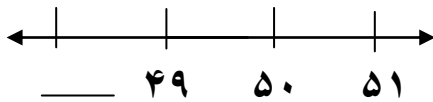
۱۹ له ۱۸ څخه لږ دی.

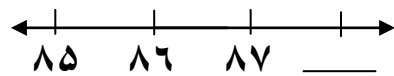
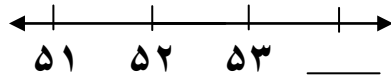
لومړۍ فعالیت

جوړه جوړه کار وکړئ پوښتنوته ځوابونه وویاست.

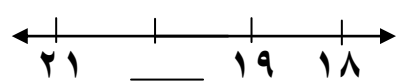
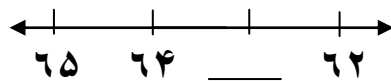
۱- هغه عدد ولیکئ چې منځکې راځي.

۲- هغه عدد ولیکئ چې وروسته راځي.

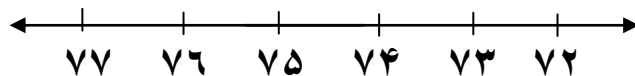

۳- هغه عدد ولیکئ چې په منځ کې راځي.

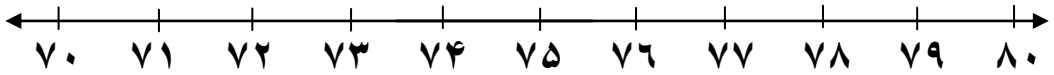

دویم فعالیت: د لاندې ترتیب شوو عددونو په اړه په پورتنی چوکاټ کې د کارول

شوو مثالونو نه په گټې اخیستو سره خبرې اترې وکړئ.

لاندې عددي خط په نظر کې ونیسئ او هرې پوښتنې ته ځواب وواياست:

- ۱- هغه عدد چې له ۷۲ څخه مخکې دی ترې لاندې خط وکارئ.
- ۲- له هغه عدد نه دايره راتاو کړئ چې له ۷۹ څخه وروسته دی.
- ۳- دهغه عدد له شاوخوا نه خط تاو کړئ چې د ۷۴ او ۷۵ په منځ کې دی.
۴. په ټولو هغو عددونو باندې د (X) نښه کېږدئ چې د ۷۵ او ۸۰ په منځ کې دی.

درېم فعالیت: لاندې پوښتنو ته ځواب وواياست:

۱. له ۴۶ څخه مخ کې کوم یو عدد دی؟
  ۲. کوم یو عدد د ۳۷ او ۳۹ په منځ کې دی؟
  ۳. هغه عدد چې له ۵۵ څخه وروسته راځي کوم دی؟
  ۴. کوم عدد د یوه په اندازه له ۹۴ څخه مخ کې دی؟
- څلورم فعالیت:** ښوونکي دې یو عدد پر تختې وليکي او د (مخ کې)، (وروسته)، (منځ کې)، (زیات)، او (لږ) په ډول کلمې دې وکاروي، ترڅو وکولای شي د عددونو په هکله خبرې وکړي.

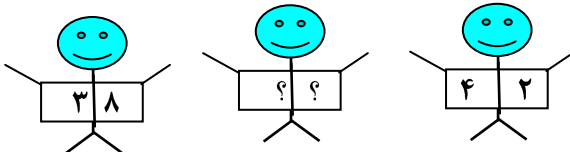
کورنۍ دنده

لاندې معما حل کړئ.

زه د ۳۸ او ۴۲ په منځ کې یم.

زه درې لسيزې لرم.

زه څوم نمره یم؟

اتم لوست

توصيفي (ترتيب) عددونه

هدف: زده کونکي به پوه شي چې لومړی دویم، دریم... د یوه شي مقام او منزلت رابښی.

لومړی فعالیت: تر ۱۰ پورې ترتیبي عددونه استعمالوو، ترڅو د شیانو حالت او مقام څرگند کړي.

پنځم

څلورم

دریم

دویم

اول

لسم

نهم

اتم

اووم

شپږم

دویم فعالیت: که چېرې یوه بله خزنده ورسره جمع کړئ خزنده به په کوم مقام کې وي؟

۱. پنځم موټر په سره رنگ، رنگ کړئ.
۲. نهم موټر ته شین رنگ ورکړئ.
۳. شپږم موټر ته ژېړ رنگ ورکړئ.
۴. اووم موټر ته نصواري رنگ ورکړئ.
۵. دریم موټر ته آبي رنگ ورکړئ.
۶. د شپږم موټر مخې ته څو موټرونه دي؟
۷. د څلورم موټر نه مخکې څو موټرونه دي؟
۸. د پنځم موټر څخه وروسته څو موټرونه دي؟

دویم فصل

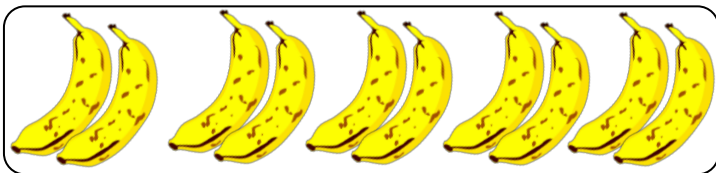

له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قیمت او عمليې

نهم لوست

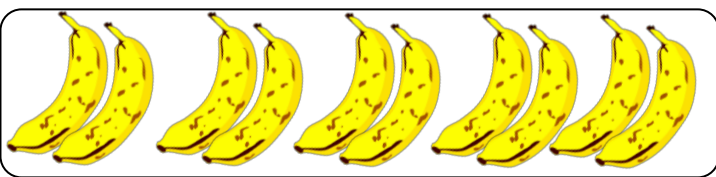

د مقامي قیمت مفهوم

هدف: زده کوونکي باید په مرتبو کې درقم په ارزښت پوه شي.

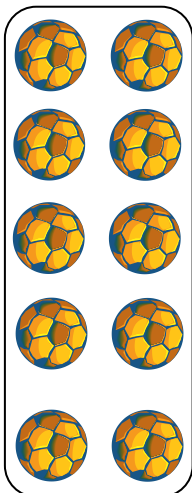
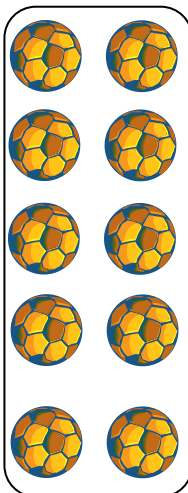
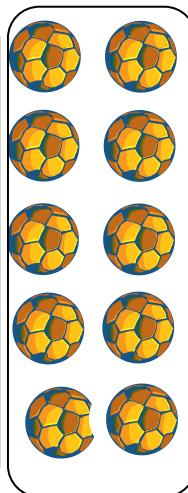
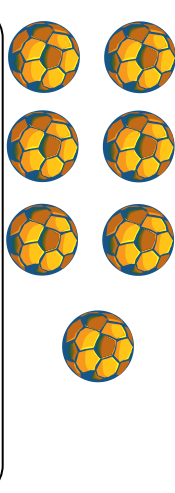
لومړی فعالیت: له لاندې شکلونو څخه د لسيزو بڼه لونه جلا کړئ او د هغو بڼه لونو تر شاوخوا خط وکارئ. بيا اړوند عددونه د جدول د یويزو او لسيزو په خانو کې وليکئ. د مثال څخه پيروي وکړئ.

		لسيز	يويز
		۲	۴

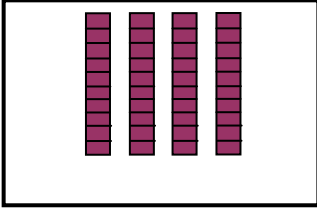

			
---	---	--	--

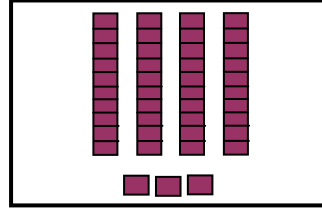
دویم فعالیت: پورته حل شوی مثال په پام کې ونیسئ. توپونه وشمېرئ، په خپلو کتابچو کې د لسيزو او یويزو جدول رسم کړئ او اړونده عدد یې وليکئ.

				لسيز	يويز

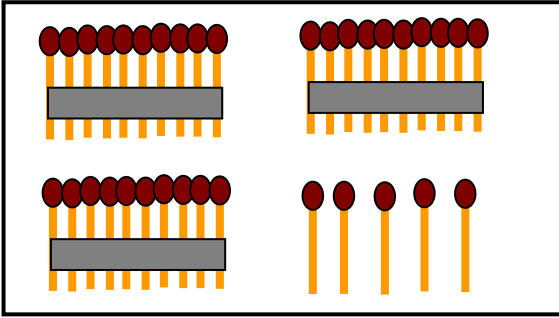
دریم فعالیت: د شکلونو له مخې جدولونه بشپړ کړئ.

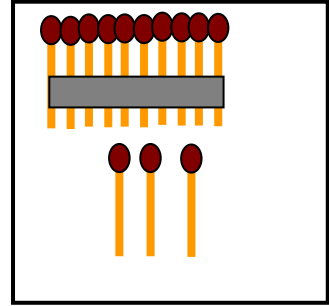
یویز	لسیز
------	------

یویز	لسیز
------	------

یویز	لسیز
------	------

یویز	لسیز
------	------

کورنۍ دنده

په خپلو کتابچوکې ولیکئ چې په لاندې دوه رقمي عددونو کې څو یویز او څو لسيز دي؟

۸۲	۶۲	۳۱	۲۶
۹۰	۷۴	۴۹	۳۸
۹۹	۸۰	۵۷	۵۱

لسم لوست

تر ۹۹ پورې د عددونو جمع او تفریق

هدف: زده کوونکي به د دوه رقمي عددونه یوله بله سره جمع کړي او هم به له دوه رقمي عدد څخه دوه رقمي عدد تفریق کړای شي.

لومړی فعالیت: لاندې حل شوی مثال په نظر کې ونیسئ. دوه رقمي پوښتنې یوله بله سره جمع کړئ.

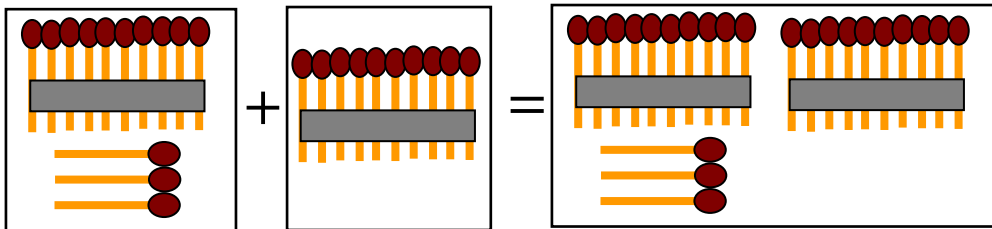
۱۲ چوغکې په یوې ونې کې ناستې وې. ۲۴ چوغکې نورې له هغوی سره یوځای شوې. په ونه کې ټولې څو چوغکې دي د ۲۴ زیاتوالي په ۱۲ باندې داسې لیکلای شو.

$$\begin{array}{r} 12 \\ + 24 \\ \hline 36 \end{array}$$

د جمعي لومړی جز ۱ ۲
د جمعي دویم جز ..... + ۲ ۴
د جمعي حاصل ۳ ۶

د شکل له مخې د جمعي اجزاوې او د جمعي حاصل معرفي کړئ، د هغوی عددي افاده وليکئ او همدارنگه درکړل شوي پوښتنې جمع کړئ.

$$13 + 10 = 23$$

$$\begin{array}{r} 31 \\ + 15 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 40 \\ + 38 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 47 \\ + 20 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 63 \\ + 15 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 74 \\ + 25 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 80 \\ + 16 \\ \hline \end{array}$$

کورنۍ دنده

د دې عملیو د جمعې حاصل په خپلو کتابچو کې ولیکئ، د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ.

$$۱۳ + ۲۶ = \text{————} \quad -۲ \quad ۱۴ + ۲۱ = \text{————} \quad -۱$$

$$۱۷ + ۲۲ = \text{————} \quad -۴ \quad ۱۸ + ۲۰ = \text{————} \quad -۳$$

$$۲۲ + ۲۳ = \text{————} \quad -۶ \quad ۲۱ + ۲۷ = \text{————} \quad -۵$$

عبارتي سوالونه: زرمینې په خپل جیب کې ۱۴ افغانۍ درلودې او مور یې د بنوونځي د بکسې لپاره ۲۱ افغانۍ نورې ورکړې، اوس زرمینه شو افغانۍ لري؟
حل:

$$\begin{array}{r} ۲۱ \\ + ۱۴ \\ \hline ۳۵ \end{array}$$

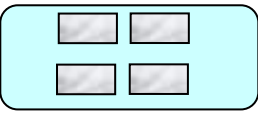
تاسو د دویمې گڼې پوښتنې لپاره یوه عبارتې کیسه جوړه کړئ او حل یې کړئ.

د جمعې په عملیې کې د بدلون قانون

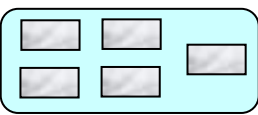
هدف: زده کوونکي به پوه شي که چیرې د جمعې د اجزاؤ ځایونه بدلون ومومي د جمعې حاصل به بدلون نه کوي.

لومړۍ فعالیت: که چیرې د عددونو د جمعې کولو په وخت کې د عددونو ځایونه سره بدل کړو د هغو د جمعې په حاصل کې کوم بدلون نه راځي. دځایونو دا بدلون په جمع کې د بدلون د خاصیت په نامه یادېږي.

4

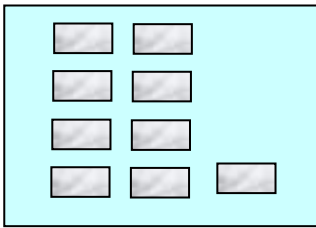

+ 5

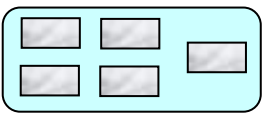

9

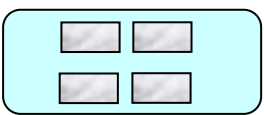

$4 + 5 = 9$

5

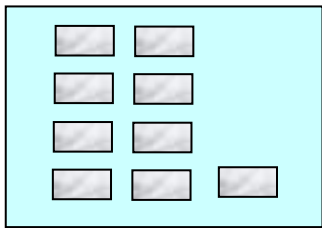

+ 4

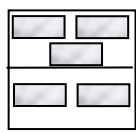

9

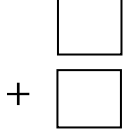

$5 + 4 = 9$

دویم فعالیت: عددی جملې په دوه طریقو ولیکئ.

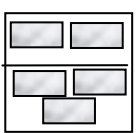
+

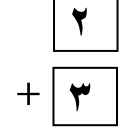

_____

_____ + _____ = _____

+

5

_____ + _____ = _____

دریم فعالیت: عددی جملې ولیکئ:

۱. ۷ هلکان د پتنگ الوزونې لوبې کوي.

۵ نور هلکان له هغوی سره یوځای شول.

ټول څو هلکان د پتنگ الوزونې لوبې کوي؟

$$\text{_____} + \text{_____} = \text{_____} \text{ هلکان}$$

۲. ۵ هلکان د غرمې ډوډۍ خوري، ۷ هلکان نور له هغوی سره یوځای

شول. ټول څو هلکان دي چې د غرمې ډوډۍ خوري.

$$\text{_____} + \text{_____} = \text{_____} \text{ هلکان}$$

څلورم فعالیت: تش ځایونه په مناسبو عددونو سره ډک کړئ. د جمعې د

اجزاؤ د هرې جوړې د جمعې حاصل یوله بله سره پرتله کړئ او

ووایاست چې څه توپیر وینئ؟

۲- گنې بدلون:

$$\frac{32}{\text{_____}} + \text{_____} = \frac{42}{\text{_____}}$$

$$\frac{10}{\text{_____}} + \text{_____} = \frac{42}{\text{_____}}$$

۱- گنې بدلون:

$$\frac{6}{\text{_____}} + \text{_____} = \frac{18}{\text{_____}}$$

$$\frac{12}{\text{_____}} + \text{_____} = \frac{18}{\text{_____}}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array} \quad \begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array} \quad \begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array} \quad \begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

د ۴ شمیرې بدلون

$$\frac{54}{24} + \frac{\quad}{\quad} = \frac{78}{78}$$

$\square$	$\square$	$\square$	$\square$
+	+	+	+
$\square$	$\square$	$\square$	$\square$
—	—	—	—
$\square$	$\square$	$\square$	$\square$

د ۳ شمیرې بدلون

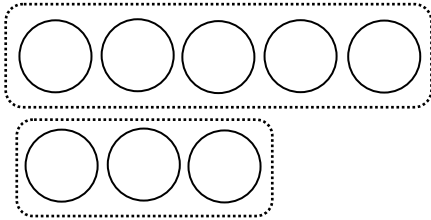
$$\frac{72}{13} + \frac{\quad}{\quad} = \frac{85}{85}$$

$\square$	$\square$	$\square$	$\square$
+	+	+	+
$\square$	$\square$	$\square$	$\square$
—	—	—	—
$\square$	$\square$	$\square$	$\square$

کورنۍ دنده

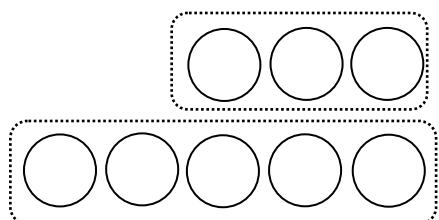
لاندې هر یوه شکل ته عددي جمله ولیکئ.

۲.

$$\text{---} + \text{---} = \text{---}$$

۱.

$$\text{---} + \text{---} = \text{---}$$

که چیرې یو عدد له بل عدد څخه کوچنی یا لوی وي، د لوري په بدلون سره ($>$) علامه په لاندې ډول بنودل کیږی

$$(6 > 5)$$

$$(7 < 8)$$

په لاندې مثالونو کې د جهت (لوري) په بدلون سره د علامې ($>$) کارولو ته د عددونو په جمع کې پاملرنه وکړئ.

$8 + 9$	<input type="text"/>	$8 + 7$
17	$>$	15

مثال -

لومړی فعالیت: د پورته مثال څخه په کار اخستنې سره د لاندې پوښتنو په تشو ځایونو کې مناسب عددونه او یا د $>$ ، $<$ نښې ولیکئ.

$$25 + 14 \quad \square \quad 12 + 30$$

$$29 + \square > 12 + 35$$

$$20 + 37 \quad \square \quad 40 + 18$$

$$38 + \square < 25 + 32$$

$$45 + 23 \quad \square \quad 33 + 22$$

$$\square + 32 > 32 + \square$$

دولسم لوست

د جمعې د دريو جزو جمع کول

هدف: زده کونکي به د جمعې پوښتنې چې درې جزء ولري جمع کړای شي.

تاسو کولای شئ چې دوه عددونه سره جمع کړئ اوس راځئ چې درې عددونه سره جمع کړو.

مور کولای شو دا عددونه په کوم ډول چې غواړو سره جمع کړو. د جمع کولو لپاره عددونه گروپ کوو.

د مثال په توگه:

$$\begin{array}{r}
 2 \\
 9 \\
 + 2 \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 2 \\
 4 \\
 + 5 \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 7 \\
 4 \\
 + 5 \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 2 \\
 6 \\
 + 5 \\
 \hline
 11
 \end{array}$$

لومړی کوم دوه عددونه جمع کوو؟ ولې؟

په دې تمرین کې لومړی هغه دوه عددونه وټاکئ چې یوله بله سره یې جمع کوی. د جمعې حاصل یې ولیکئ بیا وروسته د جمعې حاصل له دریم عدد سره جمع کړئ.

$$\begin{array}{r}
 \square \\
 \square \\
 + \square \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 4 \\
 6 \\
 + 1 \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 \square \\
 \square \\
 + \square \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 7 \\
 1 \\
 + 3 \\
 \hline
 11
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 3 \\
 5 \\
 + 3 \\
 \hline
 11
 \end{array}$$

فعالیت: زده کونکي په دوو ډلو ویشل شئ هر زده کونکي ته د کارتونو یوه قوطی چې له (۹ - ۱) عددونه وي، ورکړئ، وروسته هر زده کونکي خپل کارت نورو ته بښي. زده کونکي دې له خپلو کارتونو څخه درې دوه رقمي تشکیل کړي په خپله خوښه دې ددو عددونو مجموعه پیدا کړي. وروسته دې لاسته راغل حاصل له دریم عدد سره جمع کړي.

کورنی دندہ

لانڈی سوالونہ پہ خپلو کتابچو کپی حل کریئ.

$$\begin{array}{r} 51 \\ 16 \\ + 22 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 17 \\ 31 \\ + 51 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 24 \\ 32 \\ + 12 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 15 \\ 33 \\ + 21 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 0 \\ 24 \\ + 35 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 42 \\ 22 \\ + 32 \\ \hline \end{array}$$

$$12 + 25 + 31 = \underline{\quad}$$

$$21 + 12 + 23 = \underline{\quad}$$

تفریق

هدف: د تفریق د عملیې د اجراء کولو تقویت (د همجنسو گروپونو جلاء کول).

لومړی فعالیت: له شکلونو څخه کار واخلي گروپونه جلا کړئ او عددي جملې

بې وليکې، د مثال په توگه: په يوه ونه کې ۸
چوغکې ناستې دي. له هغې ونې څخه ۲ چوغکې
والوتلې. اوس په ونه کې څو چوغکې پاتې شوي؟

$$8 - 2 = 6$$

اوس ليدل کېږي چې په ونه کې ۶ چوغکې پاتې دي چې دا ۶ د فرق يا د
تفریق د حاصل په نامه يادېږي.

دويم فعالیت: له يوه ساتونکي سره ۱۵ بایسکلونه شته دي. ۹ بایسکلونه
خپلو خاوندانو يووړل، څو بایسکلونه پاتې دي؟

بایسکلونه

$$\text{—————} - \text{—————} = \text{—————}$$

دریم فعالیت: ۱۸ د پینسل قلمونه پر مېز پراته دي. ۸ پینسلونه يې

زده کوونکو واخيستل، څو پینسلونه پاتې کېږي؟

پینسلونه

$$\text{—————} - \text{—————} = \text{—————}$$

خلورم فعالیت: ۲۵ هلکان مسابقه لري، ۱۴ تنو يې تفريح وکړه، خو تنه
 يې دمسابقې په حالت کې دي؟

_____ - _____ = _____ هلکان

پنځم فعالیت: د لاندې پوښتنو په تشو ځايونو کې د <، >، يا = مناسبه نښه وليکئ.

۲۵ - ۱۱ <input type="text"/>	۲۸ - ۷	۳۸ - ۱۴ <input type="text"/>	۱۵ - ۰
۴۴ - ۲۳ <input type="text"/>	۵۵ - ۴۱	۵۱ - ۳۰ <input type="text"/>	۲۷ - ۱۶
۶۰ - ۳۰ <input type="text"/>	۷۰ - ۴۰	۳۲ - ۲۲ <input type="text"/>	۴۷ - ۱۵

کورنۍ دنده

لاندې پوښتنې تفريق کړئ.

۲۳ - ۹ = _____	- ۲	۱۶ - ۷ = _____	- ۱
_____ - ۹ = ۱۳	- ۴	۲۸ - _____ = ۱۳	- ۲

څوارلسم لوست

د تفریق عبارتي پوښتنې

هدف: زده کوونکي به له کيسو او عبارت څخه مفهوم واخيستلای شي او هم درياضي افاده وليکلای شي.

لومړی فعالیت: عبارتي پوښتنې ولولئ او حل يې کړئ او په گڼه کار وکړئ.
۱. په لومړي مېز باندې ۱۷ قلمونه دي په دوهم مېز باندې ۱۴ قلمونه دي.
په لومړي مېز باندې څو دانې قلمونه زيات دي؟

_____ قلمونه

۲. په لومړۍ الماری کې ۲۶ کاچوغې شته او په دويمه الماری کې ۱۵
په شمېر کاچوغې شته.

په لومړۍ الماری کې څو دانې کاچوغې زياتې شتون لري؟
_____ کاچوغې زياتې دي.

دویم فعالیت: عددي جملې يې وليکئ او حل يې کړئ.

مثال: حمید ۳۹ کوترې او جمیلې ۲۵ کوترې ليدلې دي.

حمید څو کوترې زياتې ليدلې دي؟

$$39 - 25 = 14 \text{ کوترې}$$

۱. حمید ۳۸ دانې منې او زرغونه ۱۳ دانې منې لري.

حمید څو دانې منې زياتې لري؟

$$\text{منې} = \text{---} - \text{---} - \text{---}$$

۲. ملالی ۲۰ چوغکې او گاللی ۱۶ چوغکې ليدلې دي.

ملالی څو چوغکې زياتې ليدلې دي؟

$$\text{چوغکې} = \text{---} - \text{---} - \text{---}$$

دریم فعالیت: د خپل گروپ سره کار وکړئ. له وړو تیږو یا عددي خط
خنځه کار واخلي.

۱- لطيفې ۱۰ پنسلونه په کوټه کې کېښودل او یوشمېر پنسلونه نورهم
په کوټه کې وو چې ټول ۱۲ پنسلونه کېږي وواياست چې مخ کې
په کوټې کې څو پنسلونه وو؟
_____ پنسلونه

۲- ننگيالي د اوبو ۱۳ جکونه کور ته راوړل چې په کور کې ټول د اوبو
۱۶ جکونه شول وواياست چې ترمنځه په کور کې څو جکونه وو؟
_____ جکونه

۳- خالد ۵ دانې شيريني لري او سليمه ۳ دانې شيريني، خالد څو دانې
شيريني گانې سليمې ته ورکړې، اوس د هغوی ددواړو شيريني گانو
شمېر مساوي دی، وواياست چې خالد به څو دانې شيريني گانې
سليمې ته ورکړې وي.
_____ دانې شيريني گانې

کورنۍ دنده

د ځمکې پر مخ ۴ سطلونه دي هر سطل ۱۲ دانې ډبرې لري وواياست چې
په هغه ځای کې سطلونه ډبر دي او که ډبرې؟

د جمع او تفریق تر منځ اړیکې

هدف: زده کوونکي دې د جمع او تفریق په رابطه باندې پوه شي.

که چېرې د دوو عددونو د جمع له حاصل څخه د جمع یو جز منفي کړو، بل جز د جمع حاصل کیږي که چېرې د تفریق حاصل له مفروق سره جمع کړو، مفروق منه ورکوي.

تاسو ۳ کتابونه لرئ. ۴ کتابونه مو نور را ونيول. اوس تاسو څو کتابونه لرئ؟

$$\text{حل: } 7 \text{ کتابونه} = 4 + 3$$

تاسو ۴ کتابونه لرئ ۳ کتابونه مو نور را ونيول ټول څو کتابونه لرئ؟

$$7 \text{ کتابونه} = 3 + 4$$

په همدې ډول که چېرې تاسو ۷ کتابونه ولرئ او ۳ کتابونه خپل ملگري

ته ورکړئ، اوس به تاسو څو کتابونه ولرئ؟ ۴ کتابونه = ۷ - ۳

اوس تاسو ۷ کتابونه لرئ او ۴ کتابونه مو خپل ملگري ته ورکړل، اوس

تاسو څو کتابونه لرئ؟ ۳ کتابونه = ۷ - ۴

تاسو د جمعې او تفریق د دوو عملیو په سرته رسولو سره ددواړو عملیو

ترمنځ اړیکې وپېژندلې، څرنگه چې $3+4=7$ د جمعې یوه عملیه ده او

$7-4=3$ د تفریق یوه عملیه ده چې په حقیقت کې د جمعې له حاصل څخه

د جمعې یو جز تفریق شو او د جمعې بل جز لاس ته راغلی دی.

لومړی فعالیت: په دوه کسيزو ډلو وويشل شی لاندې عبارتې سوالونه حل کړئ.

۱- احمد ۵ منې درلودې او مريمې ۴ منې احمد ته ورکړې احمد ټولې

خو منې لري؟

$$\text{منې} = \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

۲- احمد او مريمه ۹ منې لري، مريمې خپلې ۴ منې واخيستلې. له

احمد سره خو منې پاتې دي؟

$$\text{منې} = \text{---} - \text{---} = \text{---}$$

۳- سارا ۱۳ بکسونه واخيستل او گلالي ۱۴ بکسونه واخيستل، هغوی

ټول خو بکسونه اخيستي دي؟

$$\text{بکسونه} = \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

کورنۍ دنده

په کورکې ۲۷ بکسونو شتون درلود او شريفې ۱۴ بکسونه له هغو څخه

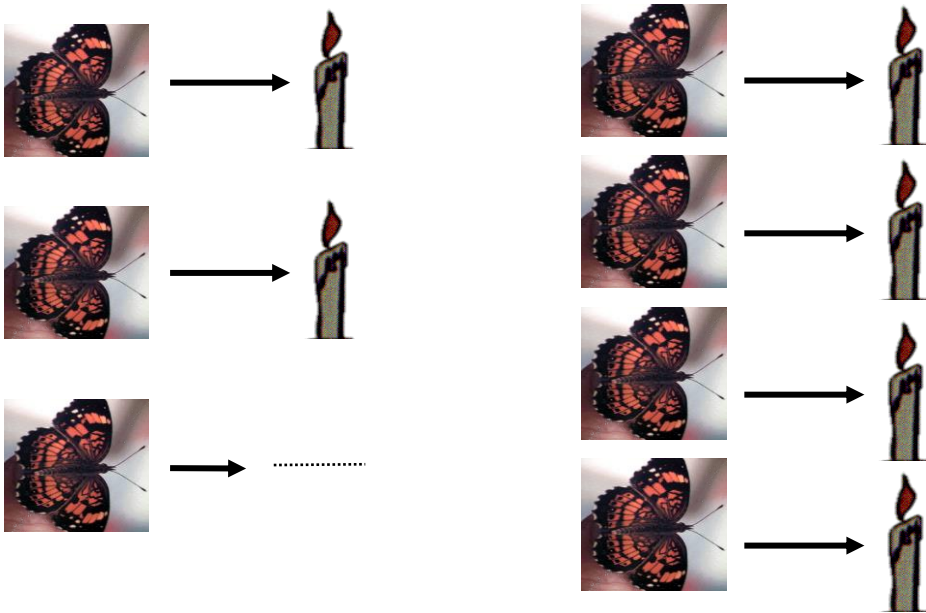
واخيستل، اوس خو بکسونه پاتې دي؟

$$\text{بکسونه} = \text{---} - \text{---} = \text{---}$$

د جفت او تاق عددونو پیژندنه

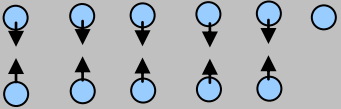
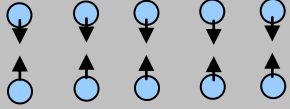
هدف: زده کوونکي به د جفت او تاق عددونه وپېژني.

د دې مخ بني خواته ۴ دانې شمعې او ۴ پتنگان دي چې هر پتنگ ته يوه شمع رسېږي. يوه شمع او يو پتنگ يوه جوړه جوړوي او يوه جوړه ۲ د عدد په واسطه بنسودل کيږي نو د ۲ عدد يو جفت عدد دی، دمخ کينې خواته ۳ پتنگان او ۲ شمعې دي. څرنگه چې په شکلونو کې ليدل کېږي، دوه پتنگان ددوو شمعو په شاوخوا څرخېږي او يو پتنگ يوازې پاتې کېږي، دا يو له بله سره مساوي نه دي (بشپړې جوړې نه جوړوي)، نو د ۳ عدد يو تاق عدد دی.

لومړۍ فعالیت: زده کوونکي دې د جفت او تاق عددونه د يو رقمي عددونو په واسطه، لکه: ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، او ۹ د جوړو په جوړولو سره، لکه: يو زده کوونکی او يو کتاب، يو زده کوونکی يو قلم، يو قلم او يوه کتابچه، په ټولگي کې جفت او تاق عددونه تشخيص او توپير کړای شي.

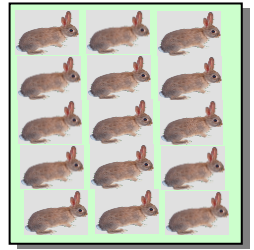
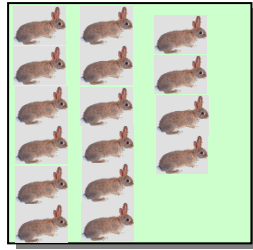
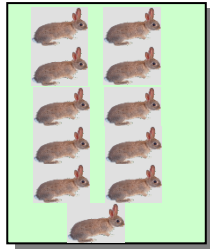
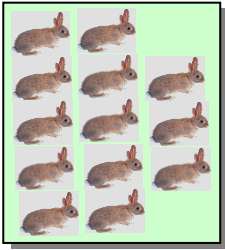
له دې لوست څخه پوهېدلی شو چې د (۲، ۴، ۶ او ۸) عددونه جفت عددونه او د (۱، ۳، ۵، ۷ او ۹) عددونه تاق عددونه دي. ټول هغه عددونه چې د یويز رقمونه یې ۰، ۲، ۴، ۶ او ۸ وي، جفت عددونه او ټول هغه عددونه چې د یويز رقمونه یې ۱، ۳، ۵، ۷ او ۹ وي تاق عددونه بلل کېږي. په همدې ډول تاسې جفت او تاق عددونه د وړو ډبرو په جوړه کولو سره په ښه توګه لیدلی شئ.

 یوولس وړې ډبرې	 لس وړې ډبرې
	
موږ کوچنۍ ډبرې په دوو مساوي برخو کتار کولای نه شو	موږ کوچنۍ ډبرې په دوو مساوي برخو کتار کولای شو
نو ۱۱ یو تاق عدد دی.	نو ۱۰ یو جفت عدد دی.

دویم فعالیت: کوچنۍ ډبرې وکاروئ او چارټ ډک کړئ.

	جفت عدد، دي او که تاق؟	آیا دوه مساوي برخې جوړولی شئ؟	یو کتار د دې کوچنیو ډبرو په اندازه سره جوړ کړئ	
	جفت	هو	۱۲	۱
			۱۳	۲
			۱۴	۳
			۱۵	۴
			۱۶	۵
			۱۷	۶
			۱۸	۷
			۱۹	۸

دریم فعالیت: په لاندې شکلونو کې کوم یو یې جفت او کوم یو یې تاق دی؟

څلورم فعالیت: جفت او یا تاق عددونه ولیکئ.

_____ ۴۲ . ۳

_____ ۷۳ . ۲

_____ ۵۵ . ۱

_____ ۲۶ . ۶

_____ ۱۷ . ۵

_____ ۳۴ . ۴

کورنۍ دنده

لومړۍ درې جفت عددونه ولیکئ، بیا وروسته درې تاق عددونه ولیکئ.

جفت عددونه:

_____

تاق عددونه:

_____

تمرین:

- ۱- له ۷۰، ۵۴، ۴۶، ۳۳، ۲۳، ۱۶، ۱۵ عددونو څخه جفت عددونه په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- ۲- له ۷۵، ۶۰، ۴۲، ۳۸، ۲۵، ۲۲، ۱۸ عددونو څخه تاق عددونه په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- ۳- ټول جفت عددونه چې د ۳ او ۱۵ ترمنځ دي وپېليکئ؟
- ۴- ټول تاق عددونه چې د ۶ او ۲۲ ترمنځ شته دي وپېليکئ؟
- ۵- لاندې جدول په خپلو کتابچو کې په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۳۰	۳۲	۳۴							۵۰
----	----	----	--	--	--	--	--	--	----

- ۶- لاندې جدول خپلو په کتابچو کې په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۱	۳	۵					۱۵		۱۹
---	---	---	--	--	--	--	----	--	----

کورنۍ دنده

- ۱- د ۲۲ او ۴۲ عددونو ترمنځ طاق عددونه وليکئ.
- ۲- د ۱۵ او ۴۵ عددونو ترمنځ جفت عددونه وليکئ.

دریم فصل

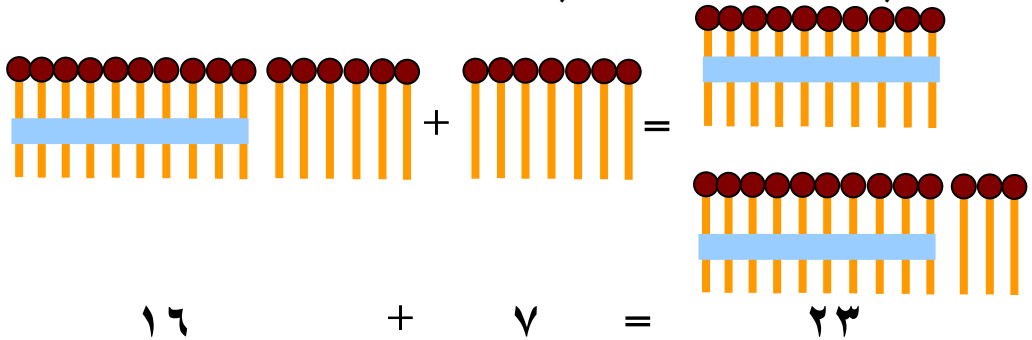
د دوه رقمي عددونو جمع

اووه لسم لوست

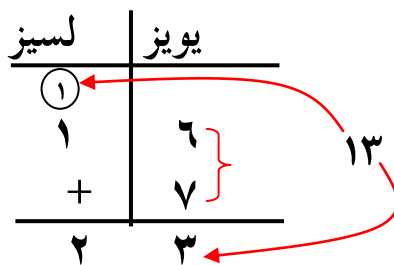
له یوه رقمي عددونو سره د دوه رقمي عددونو جمع کول (چې حاصل ولري)

هدف: زده کوونکي به دوه رقمي عددونه له یوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي.

مثال: غواړو چې ۱۶ عدد ۷ له عدد سره چې حاصل لرونکي دي جمع کړو.

پوهېږو چې د ۱۶ عدد له ۶ یودانه یې او د لسو یوه بنډل څخه جوړ شوی دی، کله چې ۷ یودانه یې له هغه سره جمع شي د یو دانه یې شمېر ۱۳ کېږي چې د هغو یودانه یې څخه یو د لسې بنډل لاس ته راځي او ۳ یودانه یې پاتې کېږي، په دې ډول د ټولو لږگیو شمېر دوه بنډله د لسو او درې یودانه یې ته رسېږي. چې د ۲۳ عدد حاصلېږي. څرنگه چې ۳ یو دانه یې د یویزو په مرتبه کې او ۲ لسې د لسيزو په مرتبه کې لیکل کېږي، نو له همدې امله ویل کېږي چې د جمعې عملیه حاصل لرونکې ده.

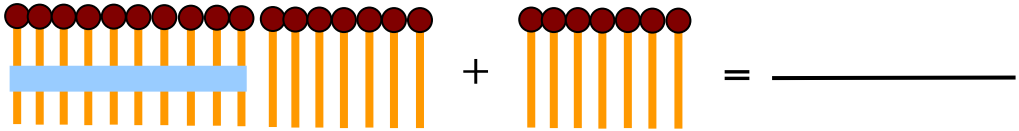

لومړی فعالیت: د پورتنی مثال له حل کولو څخه په استفادې سره لاندې پوښتنې جمع کړئ.

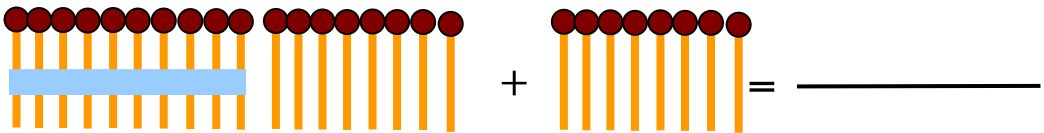
۵۴	۴۵	۳۹	۲۵	۱۷
+ ۷	+ ۸	+ ۶	+ ۸	+ ۹

دویم فعالیت:

شکلونو ته وگورئ د جمع عملیه مرسته ورسوئ او دهغو له مخې د لیسزو ډله جوړه کړئ او د جمع حاصل لاسته راوړئ.

$$\underline{\hspace{2cm}} + \underline{\hspace{2cm}} = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$\underline{\hspace{2cm}} + \underline{\hspace{2cm}} = \underline{\hspace{2cm}}$$

کورنۍ دنده

لاندې پوښتنې جمع کړئ.

$$\begin{array}{r} 36 \\ + 7 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 45 \\ + 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 57 \\ + 3 \\ \hline \end{array}$$

د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره

چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي به دوه رقمي عددونه له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي.

لومړی مثال: غواړو چې د ۱۵ دوه رقمي عدد له ۱۶ دوه رقمي عدد سره جمع کړو، د تېر شوي لوست څخه پوهېږو چې د ۱۵ عدد له ۵ یوډانه یې او یوه لسي بنډل څخه جوړ شوی دی. په همدې ډول د ۱۶ عدد له ۶ یوډانه یې او یوه لسي څخه منځ ته راغلی دی.

	لسيز	یویز
	①	
	۱	۵
+	۱	۶
	۳	۱

دویم مثال:

	لسيز	یویز
	①	
	۲	۶
+	۱	۸
	۴	۴

د هغه دوه رقمي عددونو مشق او تمرين چې حاصل ولري.

لومړۍ یويز سره جمع کړئ. دويم بيا گروپ (حاصل ونيسي) جوړ کړئ.

درېم لسيز جمع کړئ.

$$\begin{array}{r} \textcircled{1} \\ 46 \\ + 35 \\ \hline 81 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{1} \\ 46 \\ + 35 \\ \hline 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 46 \\ + 35 \\ \hline \end{array}$$

تاسو ولې لومړۍ یويز سره جمع کوي؟

د پورته مثال څخه په کار اخستني سره لاندې پوښتني په حل کړئ.

يويز	لسيز
<input type="text"/>	
۷	۳
۹	+ ۲
<hr/>	

يويز	لسيز
<input type="text"/>	
۹	۳
۵	+ ۱
<hr/>	

يويز	لسيز
<input type="text"/>	
۷	۲
۱	+ ۳
<hr/>	

يويز	لسيز
<input type="text"/>	
۳	۶
۷	+ ۱
<hr/>	

يويز	لسيز
<input type="text"/>	
۱	۳
۲	+ ۲
<hr/>	

يويز	لسيز
<input type="text"/>	
۵	۶
۷	+ ۲
<hr/>	

يويز	لسيز
<input type="text"/>	
۷	۴
۸	+ ۱
<hr/>	

يويز	لسيز
<input type="text"/>	
۹	۲
۶	+ ۶
<hr/>	

فعالیت: په دوه کسيزو ډلو وويشل شئ، لاندې عبارتې سوالونه حل کړئ.

- ۱- په الماری کې ۱۴ صندوقه شربت دي. يوه سپري ۳۸ نور صندوقه هم په هغه الماری کې کېښودل. اوس په الماری کې د شربت څو صندوقه دي؟
- ۲- گلالی دوه سفري بکسونه لري چې دروندوالی يې ۳۴ کيلوگرامه دی، په لاندې بکسونو کې د گلالی سفري بکسونه کوم دي او هر يو يې څو کيلوگرامه دی؟ _____

- ۳- په يوه کارتن کې ۳۶ د شربت بوتله دي، آیا دوه کارتنه شربتونه د ۷۰ زده کوونکو لپاره بس دي؟ _____

کورنی دنده

په خپلو کتابچو کې يوه عبارتې پوښتنه وليکئ او په هغه کې دوه رقمي عددونه وکاروئ او حل يې له ځان سره راوړئ.

نولسم لوست

د جمعې د دريو جزو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي به د دريو عددونو د جمعې حاصل چې حاصل لرونکي دي پيدا کړای شي.

په يوه ښوونځي کې ۲۷ هلکان مطالعه کوي، ۳۴ هلکان درياضي کورنۍ کار سرته رسوي او ۱۸ هلکان رسامي کوي، ټول څو هلکان دښوونځي درسي فعاليتونه سر ته رسوي؟

اوس د جمعې درې جزه يوله بله سره جمع کوو. د دې منظور لپاره لاندې حل په پام کې نيسو.

په لومړي گام کې يويز جمع کړئ	په دويم گام کې حاصل ونيسئ	په دريم گام کې لسيز جمع کړئ
$\begin{array}{r} 27 \\ 34 \\ + 18 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 27 \\ 34 \\ + 18 \\ \hline 9 \end{array}$	$\begin{array}{r} 27 \\ 34 \\ + 18 \\ \hline 79 \end{array}$
<p>۱۹ ←</p> <p>← ۷۹ هلکان دښوونځي کار کوي.</p>		

لومړی فعالیت: د خپل ټولگيوال سره يوځای کار وکړئ، جمع يې کړئ. که چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ د جمعې حاصل پيدا کړئ.

لسيز	يويز	لسيز	يويز	لسيز	يويز	لسيز	يويز
□	۷	□	۲	□	۸	□	۲
۴	۰	۶	۴	۱	۱	۳	۸
۱	۶	۱	۳	۲	۷	۱	۲
+ ۲		+ ۲		+ ۱		+ ۴	
						۹	۲

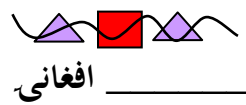
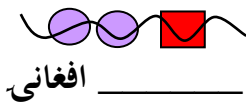
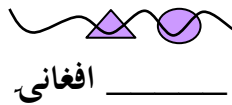
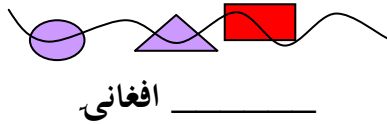
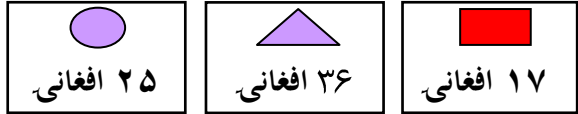
دویم فعالیت: له خپل یوه ټولگیوال سره کار او جمع یې کړئ.

۳۰	۱۲	۵۶	۴۸	۱۶	۵۱
۲۴	۲۵	۲۷	۲۱	۲۰	۲۳
+ ۲۰	+ ۵۱	+ ۴	+ ۲	+ ۶	+ ۱۳
					۸۷

۲۲	۱۵	۲۳	۴۷	۳۵	۲۷
۱۳	۴۷	۲۳	۱۲	۲۱	۴۳
+ ۴۲	+ ۳۵	+ ۲۳	+ ۷	+ ۲۵	+ ۱۴

۳۶ + ۱۸ + ۱۲ = _____ .۵   ۲۵ + ۳۷ + ۲۵ = _____

دریم فعالیت: کوچنیان مری په تار کې اچوي چې په مارکېټ کې یې وپلوري هر تار خو بیه لري؟

د دوو رقمي عددونو د جمعې د عمليې مشق او تمرين

لومړۍ فعاليت: حبيب ۹۳ افغانۍ لري هغه په دې افغانيو له لاندې شيانو څخه کوم دوه شيان اخيستلای شي.

جاکټ

پتلون

بوت

کرتۍ

۴۰ افغانۍ

۴۵ افغانۍ

۴۸ افغانۍ

۴۹ افغانۍ

فکر وکړئ، ترڅو تاسو ته معلومه شي چې ستاسو فکر سم دی او که نه؟

تاسو پوره پیسې لري چې دا دوه شيان واخلي.	زه نږدې يم، خو بیه یې اوس هم زیات ده کونښن وکړئ داسې شی واخلي چې بیا هم لږه بیه ولري.	د دې دواړو جنسونو بیه زیاتېږي: کونښن وکړئ داسې شی واخلي چې بیه یې لږه وي.
۴۹ افغانۍ	۴۹ افغانۍ	۴۹ افغانۍ
+ ۴۰ افغانۍ	۴۵ افغانۍ	۴۸ افغانۍ
۸۹ افغانۍ	۹۴ افغانۍ	۹۷ افغانۍ

دویم فعاليت: له خپل گروپ سره خبرې وکړئ.

۱- حبيب په ۹۳ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

مرسته: هلته درې نور امکانات شته.

حل یې کړئ او فکر وکړئ

۲- جميله ۸۶ افغانۍ لري هغه غواړي چې له پورته شيانو څخه دوه شيان واخلي هغه

کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

جميله _____ او _____ اخيستلای شي.

دریم فعالیت: دشیانو قیمت ته په کتلو سره لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

قلم

۴۲ افغانۍ

جورابې

۴۹ افغانۍ

ناوه کی

۲۹ افغانۍ

موټرکی

۲۵ افغانۍ

عینکی

۳۰ افغانۍ

کتاب

۳۵ افغانۍ

۱- جمیله ۶۹ افغانۍ لري هغه غواړي چې دوه شیان واخلي، هغه کوم شیان اخیستلای شي؟

جمیله _____ او _____ اخیستلای شي؟

۲- جمیله په ۶۹ افغانیو نور کوم دوه شیان اخیستلای شي؟

جمیله _____ او _____ اخیستلای شي.

۳- جمشید ۶۰ افغانۍ لري، هغه غواړي له پورته شیانو څخه دوه شیان واخلي

هغه کوم شیان اخیستلای شي؟

جمشید _____ او _____ اخیستلای شي.

۴- جمشید په ۶۰ افغانیو نور کوم دوه شیان اخیستلای شي؟

جمشید _____ او _____ اخیستلای شي.

کورنی دنده

جمیله غواړي چې درې شیان واخلي. آیا پوره پیسې ورته لري؟ تاسو څرنگه

پوهېږئ؟

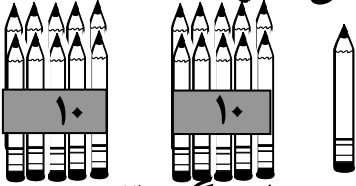
څلورم فصل د دوه رقمي عددونو تفریق

شلم لوست

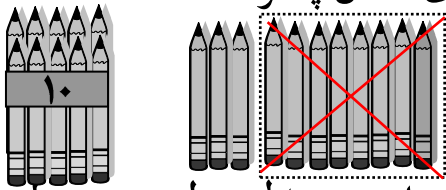
له دوه رقمي عدد څخه د یوه رقمي عدد تفریق کول چې په هغه کې پور اخیستل وي

هدف: زده کوونکي به له دوه رقمي عدد څخه د یوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخیستل وي تفریق کړای شي.

مثال: تاسو ۲۱ قلمونه لرئ، غواړئ چې له هغو څخه ۸ قلمونه خپل ورورته ورکړئ، آیا په آسانه سره دا کار کولای شئ؟ څرنگه؟

په شکل کې لیدل کېږي چې یو دانه او دوه بندلونه د لس گونو قلمونو شته دي تر هغه وخت پورې له هغو څخه ۸ خپل ورورته ورکولای نشئ. په دې صورت کې باید دلسیو یو بندل خلاص کړئ د مثال په توګه:

اوس چې ټول یوولس یو دانه یي قلمونه او یو بندل د لسیو دی که هغو څخه ۸ دانې قلمونه خپل ورورته ورکړئ چې په پای کې ۳ دانې یو دانه یي او یو بندل د لسې پاتې کېږي چې ۱۳ قلمونه کېږي په ریاضي کې د تفریق دا عملیه داسې بنودل کېږي.

$$\begin{array}{r}
 \textcircled{1} \textcircled{11} \\
 21 \\
 - 8 \\
 \hline
 13
 \end{array}$$

← مفروق منه

← مفروق

← د تفریق حاصل

چې لوی عدد ته مفروق منه، کوچنی عدد ته مفروق او پاتې شوي عدد ته د تفریق حاصل وایي.

مشق او تمرین: له دوه رقمي عدد څخه د یوه رقمي عدد تفریق کول د پور
اخیستلو په صورت کې.

لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې تفریق کړئ.

$$\begin{array}{r} ۲۴ \\ - ۷ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۲۶ \\ - ۸ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۲۷ \\ - ۹ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۳۲ \\ - ۵ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۳۸ \\ - ۹ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۴۵ \\ - ۸ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۵۱ \\ - ۶ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۵۷ \\ - ۸ \\ \hline \end{array}$$

کورنۍ دنده

لاندې سوالونه حل کړئ.

$$\begin{array}{r} ۶۳ \\ - ۹ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۷۰ \\ - ۱ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۸۲ \\ - ۶ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۹۵ \\ - ۷ \\ \hline \end{array}$$

يو ويشتم لوست

له دوه رقمي عددونو څخه د دوه رقمي عدد تفریق (د پوراخيستلو په صورت کې)

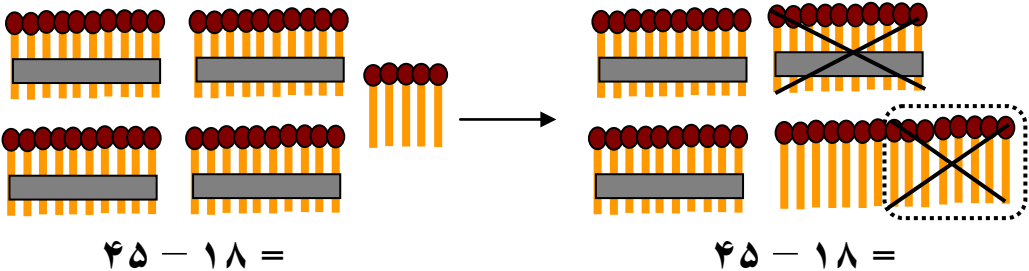
هدف: زده کوونکي به له دوه رقمي عدد څخه د دوه رقمي عدد چې په هغه کې پوراخيستل وي تفریق کړای شي.

لومړی فعالیت: د تاسو اورلگیت ۴۵ لرگوتی لري او غواړئ چې د اورلگیت

لسيز	یویز
۴	۵
-۱	۸

پوهېږو چې ۴۵ د لسو څلور بنډلو او ۵ یودانه یې څخه جوړ شوی دی او د ۱۸ عدد له یوه بنډل لسي او ۸ یوه دانه یې څخه حاصل شوی دی.

اوپه دې هم پوهېږو چې د تفریق په عملیه کې یویز له یویز او لسيز له لسيز څخه منفي کوو. څرنګه چې د لوی عدد (مفروق منه) د یویزو رقم ۵ یودانه یې دی او له هغه څخه د ۸ یو دانه یې عدد منفي کېدای نشي، نو د لسو یو بنډل خلاصوو او په لسو یودانه یې یې بدلوو.

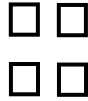
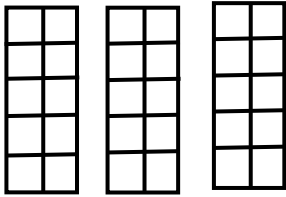

لس یودانه یې چې له ۵ یو دانه یې سره یوځای شي ۱۵ یودانه یې حاصلېږي او د لسو له بنډلو څخه د لسو درې بنډله پاتې کېږي. له ۱۵ یودانه یې څخه چې ۸ یودانه یې منفي کړو ۷ یو دانه یې پاتې کېږي اوله دريو لسو څخه چې یو بنډل د لسو منفي شي ۲ بنډله پاتې کېږي چې د تفریق د دې عملیې په نتیجه کې ۲۷ لرگوتی پاتې کېږي.

دا عملیه په ریاضی کې داسې تر سره کوو.

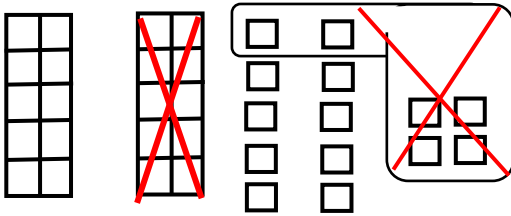
	لسیز	یویز
.....> مفروق منه	③ ۴	①۵ ۵
.....> مفروق	-۱	۸
.....> د تفریق حاصل	۲	۷

دویم فعالیت:

.....> مفروق منه	۳۴
.....> مفروق	-۱۶
.....> د تفریق حاصل	<u> </u>

په پورتنی شکل کې نشو کولای سمدلاسه له ۳۴ عدد څخه د ۱۶ عدد تفریق کړو، ترڅو چې یو بنډل د لسی په یوه دانه یې بدل نکړو، نو له دې امله د لسی یو بنډل په یو دانه یې باندې بدلوو او وروسته عملیه سرته رسوو.

په دې شکل کې لیدل کېږي چې ۱۴ یو دانه یې او ۲ لسی حاصل شوي دي. که چېرې له ۱۴ یو دانه یې څخه ۶ یو دانه یې منفي شي ۸ یو دانه یې پاتې کېږي او له ۲ لسیو څخه چې یو لسی منفي شي ۱ لسی پاتې کېږي، د مثال په توګه:

	لسیز	یویز
.....> مفروق منه	② ۳	①۴ ۴
.....> مفروق	-۱	۶
.....> د تفریق حاصل	۱	۸

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونو تفریق.

عددونه تفریق کړئ او په هغو کې مفروق منہ، مفروق او د تفریق حاصل وښایاست.

(۷۱۱)

$$۸۱ - ۱۴ = ۶۷$$

$$۸۱ - ۱۴ =$$

$$۶۴ - ۲۵ =$$

$$۴۹ - ۳۱ =$$

$$۷۳ - ۳۶ =$$

$$۲۲ - ۱۵ =$$

$$۶۲ - ۱۲ =$$

$$۹۴ - ۷ =$$

$$۳۸ - ۹ =$$

$$۵۶ - ۱۹ =$$

کورنی دنده:

تفریق یې کړئ.

$$۴۵ - ۳۵ =$$

$$۶۹ - ۴۹ =$$

$$۷۷ - ۱۸ =$$

$$۵۴ - ۳۴ =$$

$$۹۱ - ۶۶ =$$

$$۸۳ - ۴۴ =$$

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونو تفریق.

دوه رقمي عددونه تفریق کړئ.

دریم

$$\begin{array}{r} \textcircled{4} \textcircled{1} \\ \text{---} \\ 4 \\ - 2 \\ \hline 2 \end{array}$$

→

$$\begin{array}{r} \textcircled{4} \textcircled{1} \\ \text{---} \\ 29 \\ \hline 22 \end{array}$$

دویم

$$\begin{array}{r} \textcircled{4} \textcircled{1} \\ \text{---} \\ 29 \\ \hline 2 \end{array}$$

←

$$\begin{array}{r} 11 \\ - 9 \\ \hline 2 \end{array}$$

لومړی

$$\begin{array}{r} \textcircled{4} \textcircled{1} \\ \text{---} \\ 29 \end{array}$$

معنا يې دا ده چې $51 - 29 = 22$

لومړی فعالیت: دخپل ټولگيوال سره په گډه کار وکړئ، تفریق يې کړئ، که چېرې اړتياوي پور

واخلئ.

<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">لسیز</td><td style="padding: 5px;">یویز</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"><input type="text"/></td><td style="padding: 5px;"><input type="text"/></td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">7</td><td style="padding: 5px;">3</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">- 2</td><td style="padding: 5px;">1</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"> </td><td style="padding: 5px;"> </td></tr> </table>	لسیز	یویز	<input type="text"/>	<input type="text"/>	7	3	- 2	1			<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">لسیز</td><td style="padding: 5px;">یویز</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"><input type="text"/></td><td style="padding: 5px;"><input type="text"/></td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">8</td><td style="padding: 5px;">7</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">- 5</td><td style="padding: 5px;">7</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"> </td><td style="padding: 5px;"> </td></tr> </table>	لسیز	یویز	<input type="text"/>	<input type="text"/>	8	7	- 5	7			<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">لسیز</td><td style="padding: 5px;">یویز</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"><input type="text"/></td><td style="padding: 5px;"><input type="text"/></td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">4</td><td style="padding: 5px;">5</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">- 3</td><td style="padding: 5px;">8</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"> </td><td style="padding: 5px;"> </td></tr> </table>	لسیز	یویز	<input type="text"/>	<input type="text"/>	4	5	- 3	8			<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">لسیز</td><td style="padding: 5px;">یویز</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">5</td><td style="padding: 5px;">18</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">6</td><td style="padding: 5px;">8</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">- 4</td><td style="padding: 5px;">9</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"> </td><td style="padding: 5px;">19</td></tr> </table>	لسیز	یویز	5	18	6	8	- 4	9		19
لسیز	یویز																																										
<input type="text"/>	<input type="text"/>																																										
7	3																																										
- 2	1																																										
لسیز	یویز																																										
<input type="text"/>	<input type="text"/>																																										
8	7																																										
- 5	7																																										
لسیز	یویز																																										
<input type="text"/>	<input type="text"/>																																										
4	5																																										
- 3	8																																										
لسیز	یویز																																										
5	18																																										
6	8																																										
- 4	9																																										
	19																																										
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">لسیز</td><td style="padding: 5px;">یویز</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"><input type="text"/></td><td style="padding: 5px;"><input type="text"/></td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">9</td><td style="padding: 5px;">5</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">- 2</td><td style="padding: 5px;">6</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"> </td><td style="padding: 5px;"> </td></tr> </table>	لسیز	یویز	<input type="text"/>	<input type="text"/>	9	5	- 2	6			<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">لسیز</td><td style="padding: 5px;">یویز</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"><input type="text"/></td><td style="padding: 5px;"><input type="text"/></td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">7</td><td style="padding: 5px;">8</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">- 4</td><td style="padding: 5px;">9</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"> </td><td style="padding: 5px;"> </td></tr> </table>	لسیز	یویز	<input type="text"/>	<input type="text"/>	7	8	- 4	9			<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">لسیز</td><td style="padding: 5px;">یویز</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"><input type="text"/></td><td style="padding: 5px;"><input type="text"/></td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">6</td><td style="padding: 5px;">3</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">- 2</td><td style="padding: 5px;">7</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"> </td><td style="padding: 5px;"> </td></tr> </table>	لسیز	یویز	<input type="text"/>	<input type="text"/>	6	3	- 2	7			<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">لسیز</td><td style="padding: 5px;">یویز</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"><input type="text"/></td><td style="padding: 5px;"><input type="text"/></td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">4</td><td style="padding: 5px;">5</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">- 1</td><td style="padding: 5px;">8</td></tr> <tr><td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;"> </td><td style="padding: 5px;"> </td></tr> </table>	لسیز	یویز	<input type="text"/>	<input type="text"/>	4	5	- 1	8		
لسیز	یویز																																										
<input type="text"/>	<input type="text"/>																																										
9	5																																										
- 2	6																																										
لسیز	یویز																																										
<input type="text"/>	<input type="text"/>																																										
7	8																																										
- 4	9																																										
لسیز	یویز																																										
<input type="text"/>	<input type="text"/>																																										
6	3																																										
- 2	7																																										
لسیز	یویز																																										
<input type="text"/>	<input type="text"/>																																										
4	5																																										
- 1	8																																										

په چوکاټ کې دکارشوي مثال نه په کار اخیستلو سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

$\begin{array}{r} 97 \\ - 78 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 67 \\ - 38 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 43 \\ - 5 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 36 \\ - 17 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 90 \\ - 71 \\ \hline \end{array}$
---	---	--	---	---

دویم فعالیت: د تفریق عملیه سر ته ورسوئ.

$$\begin{array}{r} 42 \\ - 19 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 85 \\ - 20 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 20 \\ - 13 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 46 \\ - 25 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 39 \\ - 12 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 83 \\ - 24 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 83 \\ - 24 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 40 \\ - 25 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 56 \\ - 47 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 78 \\ - 19 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 93 \\ - 61 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 52 \\ - 37 \\ \hline \end{array}$$

قوانین تعقیب او تفریق یې کړئ، قانون او قاعده پیدا کړئ او ورک شوي عددونه ولیکئ.

تفریق یې کړئ		
د تفریق حاصل	مفروق	مفروق منه
	۱۹	۳۷
	۷۷	۹۳
	۴۳	۶۳
	۵۲	۷۰
	۴۰	۵۸

د ۱۷ عددله لاندې عددونو څخه تفریق کړئ	
۵۱	۶۸
	۴۹
	۷۳
	۳۱
	۵۵

کورنۍ دنده

صادق د ریاضي د پوښتنو د حل لپاره د کاغذ ۳۷ پانې درلودې چې یوڅه شمېر د دې پانې څخه یوه کوچني مورک وخورلې چې ۱۹ پانې یې پاتې دي د مورک خورلو پانې شمېر معلوم کړئ؟

دوه ويشتم لوست

د جمعې او تفریق د عملیو آزمویل د یو بل په واسطه

هدف: زده کونکي دې د جمع او تفریق په عملیو پوه شي.

د دې لپاره چې پوه شو، د جمعې عملیه صحیح سرته رسېدلې ده او که غلطه د جمعې پوښتنه حل او د لاندې عملیې په واسطه یې آزمویو.

مثال:

	①	۷۵	←	۹۳	مفروق منه
د جمعې لومړي جز		+ ۱۸	←	- ۱۸	مفروق
د جمعې دویم جز		۹۳	←	۷۵	د تفریق حاصل
د جمعې حاصل					

امتحانول:

	①③	۹۳	←	۱۸	مفروق منه
		- ۷۵	←	۱۸	مفروق
					د تفریق حاصل

یعنې د جمعې د پوښتنې د صحیح والي لپاره د جمعې له حاصل څخه د جمعې یو جز تفریق کوو که چېرې د جمعې بل جز لاس ته راشي د جمعې پوښتنه صحیح ده. که چېرې د جمعې بل جز لاس ته رانشي، نو پوښتنه غلطه جمع شوې ده. لاندې پوښتنې حل او امتحان یې کړئ.

□	۴۸	□	۴۵	□	۵۹	□	۶۳
□	+ ۲۴	□	+ ۲۸	□	+ ۱۴	□	+ ۲۹
□		□		□		□	

کورنۍ دنده

□	۷۵	□	۶۷	□	۴۸	□	۳۹
□	+ ۱۶	□	+ ۲۷	□	+ ۳۷	□	+ ۳۶
□		□		□		□	

دروېشتم لوست

د تفریق د عملیې آزمویڼه

هدف: زده کوونکي به د جمعې د عملیې په سرته رسولو سره د تفریق د عملیې په صحیح والی باندې ډاډه اوسي.

مثال:

$$\begin{array}{r}
 48 \\
 - 32 \\
 \hline
 16
 \end{array}$$

← مفروق منه
← مفروق
← د تفریق حاصل

آزمویڼه:

د دې لپاره چې پوه شو د تفریق عملیه مو صحیح سرته رسولې ده او که نه په دې صورت کې د تفریق حاصل دمفروق سره جمع کوو که چېرې مفروق منه لاس ته راشي د تفریق پوښتنه صحیح حل شوې ده او که چېرې مفروق منه لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه حل شوې ده.

فعالیت: لاندې سوالونه لومړی حل کړئ وروسته یې امتحان کړئ.

$$\begin{array}{r}
 38 \\
 - 28 \\
 \hline
 \end{array}
 \begin{array}{l}
 \square \\
 + \square \\
 \hline
 \square
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 49 \\
 - 17 \\
 \hline
 \end{array}
 \begin{array}{l}
 \square \\
 + \square \\
 \hline
 \square
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 70 \\
 - 20 \\
 \hline
 \end{array}
 \begin{array}{l}
 \square \\
 + \square \\
 \hline
 \square
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 87 \\
 - 48 \\
 \hline
 \end{array}
 \begin{array}{l}
 \square \\
 + \square \\
 \hline
 \square
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 67 \\
 - 50 \\
 \hline
 \end{array}
 \begin{array}{l}
 \square \\
 + \square \\
 \hline
 \square
 \end{array}$$

کورنی دنده: د تفریق عملیې لاندې پوښتنه حل او امتحان یې کړئ.

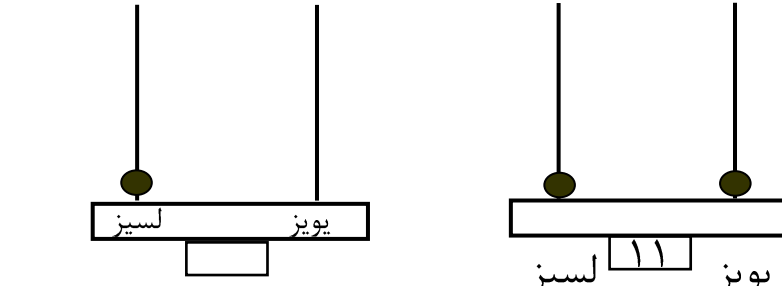
$$\begin{array}{r}
 67 \\
 - 50 \\
 \hline
 \end{array}
 \begin{array}{l}
 \square \\
 + \square \\
 \hline
 \square
 \end{array}$$

څلور ويشتم لوست

د عددونو جمع کول د چوت په واسطه

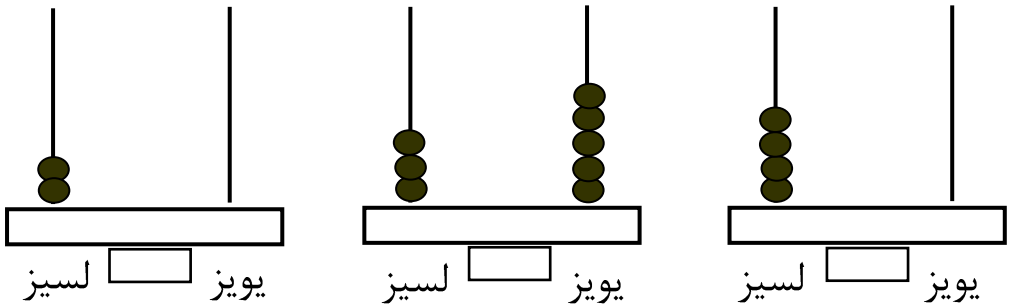
هدف: زده کوونکي به عددونه د چوت په واسطه جمع کړای شي.

دا د چوت یو کوچنی نمونه ده. په داسې حال کې د ښي خوا سیخ یا میله د یویزو مرتبه او دکین خوا سیخ یا میله د لسيزو مرتبه ښيي، داچوت د یویزو په مرتبه کې ۸ دانې مری-لري او د لسيزو په مرتبه کې یې مری-نشته چې صفر راښيي. دا چوت چې تاسو وینئ د ۸ عدد ښيي. مثال: د ۱۰ او ۱۱ عددونه په لاندې چوتونو کې ښودل شوي دي.

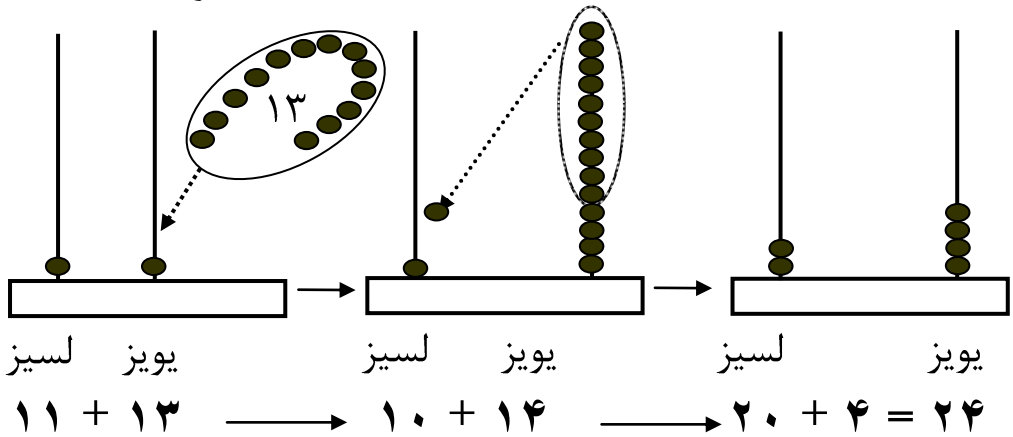

لومړی فعالیت:

تاسو دا هر یو شکل خپلو کتابچو ته نقل کړئ او د هغه اړوند عدد ولیکئ.

اوس غواړو د چوت په واسطه د دوو عددونو د جمع کولو په طريقه باندې پوه شو،
د دې مطلب د روښانه کولو لپاره د ۱۳ عدد له ۱۱ له عدد سره جمع کوو.

له کين خوا څخه په لومړي چوت کې د یویزو په ځای کې یوه مری او د لسيزو په ځای کې هم یوه مری شته ده چې د ۱۱ عدد رابښي. او ۱۳ مری په هغو باندې دزیاتوالي په حالت کې دي. کله چې ۱۳ مری گانې په هغو باندې ورزیات شي، نوپه دویم شکل کې د یویزو په ځای ۱۴ مری او د لسيزو په ځای کې بیاهم هغه یوه مری ده. څرنګه چې پوهېږو چې لس یو دانه یي دیوه لسي سره مساوي کېږي، نو د لسو یو دانه یي مریو په ځای د لسيزو په ځای کې یوه مری رډو چې د یویزو په ځای کې ۴ مری پاتې کېږي او د لسيزو په ځای کې ۲ مری پاتې کېږي چې دوه لسه یعنې ۲۰ رابښي په دې صورت کې وروستی چوت د ۲۴ عدد رابښي.

دویم فعالیت: د چوت څخه په کار اخیستلو سره لاندې پوښتنې د زده کوونکو په واسطه جمع کړئ.

$\begin{array}{r} 15 \\ + 8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 24 \\ + 10 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 28 \\ + 13 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 12 \\ + 7 \\ \hline \end{array}$
--	---	---	--

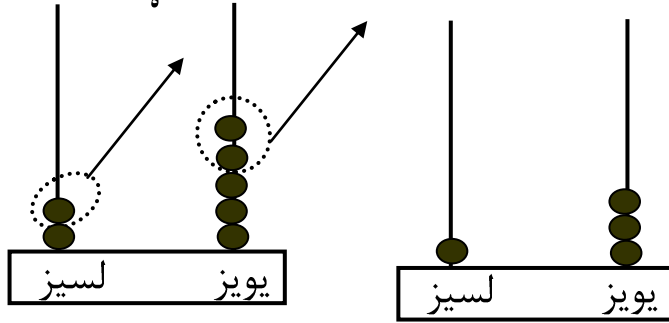
کورنۍ دنده: د ۳۵ او ۷۷ عددونه په چوت کې وښیئ.

د عددونو تفریق د چوت په واسطه

هدف: زده کوونکي به د تفریق عملیه د چوت په واسطه سرته ورسولای شي.

غواړو د چوت په واسطه د ۲۵ له عدد څخه د ۱۲ عدد تفریق کړو.

$$25 - 12 = \square$$

$$25 - 12 = 13$$

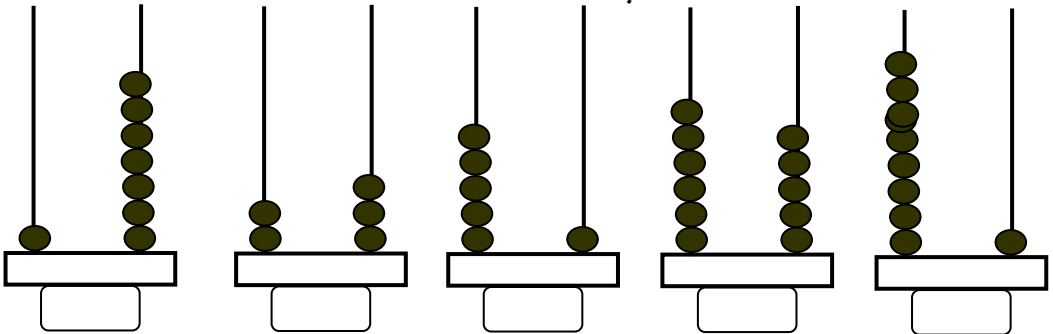
د شکل له مخې لیدل کېږي چې د یویزو له سیخ څخه دوه مری او د لسيزو څخه یوه مری اېستل کېږي، په نتیجه کې د بني خوا په چوت کې د یویزو په سیخ کې ۳ مری او د لسيزو په سیخ کې یوه مری پاتې کېږي. چې د تفریق حاصل یې د ۱۳ عدد کېږي.

فعالیت:

۱- د تفریق لاندې پوښتنې په چوت کې سرته ورسوئ.

۱۲	۱۵	۲۴	۲۳
- ۷	- ۸	- ۱۰	- ۱۳
_____	_____	_____	_____

۲- د ۶، ۱۴، ۱۶، ۲۵، ۶۳ او ۷۹ عددونه په چوت کې وښایاست. کورنۍ دنده: په لاندې شکلونو کې د هر چوت اړوند عدد د هغو لاندې ولیکئ.

پنځم فصل

شپږ ويشتم لوست

له (۱۰۰ - ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

هدف: زده کوونکي به تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو لوستل او ليکل زده کړي.

مورږ پوهېږو چې ټول عددونه له لاندې لسو شکلونو څخه جوړ شوي دي.

۰ ، ۱ ، ۲ ، ۳ ، ۴ ، ۵ ، ۶ ، ۷ ، ۸ او ۹

چې پورته هر يوه شکل ته رقم وايي، که چېرې د ۱ ، ۲ ، ۳ ، ۴ ، ۵ ، ۶ ، ۷ ،

۸ او ۹ عددونو بني خواته يو صفر کېږدو، نو لاندې عددونه لاس ته راځي.

۱۰ ، ۲۰ ، ۳۰ ، ۴۰ ، ۵۰ ، ۶۰ ، ۷۰ ، ۸۰ ، ۹۰ چې دا عددونه يو لسی

ياڅو لسیه رابښي او دا له ۱۰ څخه تر ۹۹ پورې عددونه دوه رقمي عددونه

دي چې له بني خوا څخه د کين خواته په ترتيب سره لومړي رقم ته د يویزو

ځای او د هغو دویم رقم ته د لسیزو ځای وايي.

اوس که چېرې د يو رقمي عددونو بني خواته دوه صفرونه کېښودل شي،

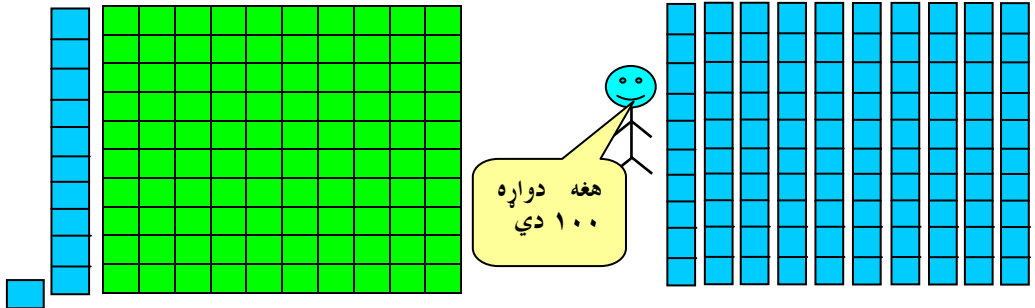
نو د ۱۰۰ ، ۲۰۰ ، ۳۰۰ ، ۴۰۰ ، ۵۰۰ ، ۶۰۰ ، ۷۰۰ ، ۸۰۰ او ۹۰۰

عددونه حاصلېږي چې دا عددونه يو سلی يا څو سلونه رابښي او درې رقمي

عددونه بلل کېږي.

لس گوني (لسيز) او سل گوني

هدف: زده كوونكي به په دې پوه شي چې لس يوبز مساوي له يوه لسې، اولس (لسيز) لسې مساوي له يوه سلې سره كېږي.

دويم شکل لومړي شکل

۱-سلې دريم شکل

۱۰ لس گوني

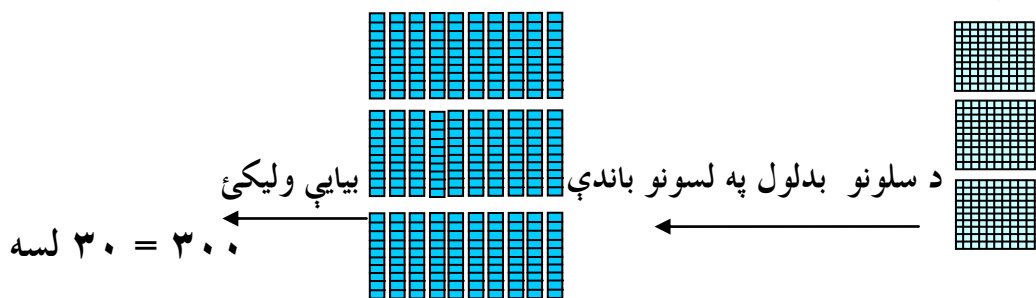
که چېرې پورتنې شکلونه وليدل شي په آساني سره پوهېدلای شو چې دويم شکل د لومړي شکل لس برابره دی چې ۱۰ ددوه رقمو کوچنی عدد دی او د هغو دريم شکل ۱۰۰ معرفي کوي چې د دويم شکل لس برابره او سل برابره د لومړي شکل څخه دی چې د درې رقميو کوچنی عدد دی.

لومړی فعالیت: هر کتار څو سلیه راښيي ويي ليکئ

۲۰۰	۲ سلگوني		۱.
	سلگوني		۲.
	سلگوني		۳.
	سلگوني		۴.
	سلگوني		۵.
	سلگوني		۶.

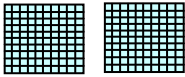
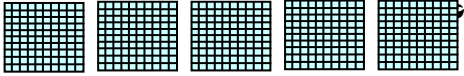
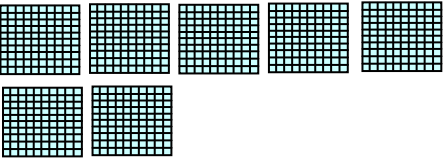

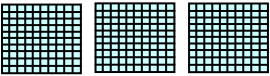
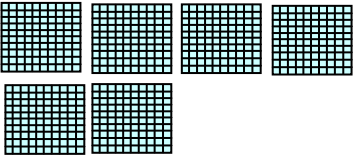

مور سلونه د لسونو په توگه لیکلای شو څرنگه:

دویم فعالیت: د پورته مثال څخه په کار اخیستو سره د شکلونو له مخې تش

ځایونه ډک کړئ.

<p style="text-align: right;">.۲</p> <p style="text-align: center;">_____ = _____</p> <p style="text-align: center;">لسیه</p> <hr/> <p style="text-align: center;">_____ = _____</p> <p style="text-align: center;">لسیه</p> <hr/> <p style="text-align: right;">.۶</p> <p style="text-align: center;">_____ = _____</p> <p style="text-align: center;">لسیه</p>	<p style="text-align: right;">.۱</p> <p style="text-align: center;">_____ = _____</p> <p style="text-align: center;">لسیه</p> <hr/> <p style="text-align: center;">_____ = _____</p> <p style="text-align: center;">لسیه</p> <hr/> <p style="text-align: right;">.۳</p> <p style="text-align: center;">_____ = _____</p> <p style="text-align: center;">لسیه</p> <hr/> <p style="text-align: right;">.۵</p> <p style="text-align: center;">_____ = _____</p> <p style="text-align: center;">لسیه</p>
---	---

کورنۍ دنده:

لاندې عددونه خپلو کتابچو ته نقل کړئ او په تورو یې ولیکئ.

۸۰۰ ، ۷۰۰ ، ۵۰۰ ، ۸۰۰ ، ۹۰۰ ، ۴۰۰ ، ۲۰۰ ، ۳۰۰

اته ویشتم لوست

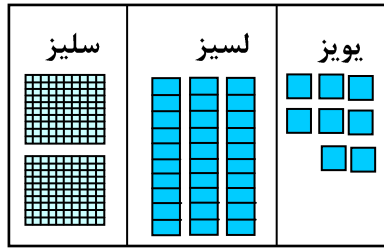
سلیز، لسیز او یویز

هدف: زده کوونکي به درې رقمي عددونه په اړوند مرتبو کې ځای پر ځای کړای شي.

گرانو زده کوونکو! تاسو په تېر لوست کې له ۱۰۰ څخه تر ۹۰۰ پورې عددونه پېژندلي دي. اوس که چېرې ۱۰۰۰، ۲۰۰، ۰۰۰، ۹۰۰، عددونو د لومړي رقم په ځای ۱، ۲، ۰، ۹ یو رقمي عدد وليکو ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، او ۱۰۹ عددونه حاصلېږي، همدارنگه که چېرې د دواړو صفرونو په ځای نور رقمونه وليکل شي له ۱۱۱ څخه تر ۹۹۹ پورې عددونه لاس ته راځي چې له ۱۰۰ څخه تر ۹۹۹ پورې درې رقمي عددونه دي. تر ټولو کوچنی درې رقمي عدد ۱۰۰ دی او تر ټولو لوی درې رقمي عدد ۹۹۹ دی او د هغو اړوند رقم د یویزو، لسيزو او سليزو په ځایونو کې په لاندې توګه لیکل کېږي:

یویز	لسیز	سلیز	یویز	لسیز	سلیز	یویز	لسیز	سلیز

سلیز	لسیز	یویز
۲	۳	۸

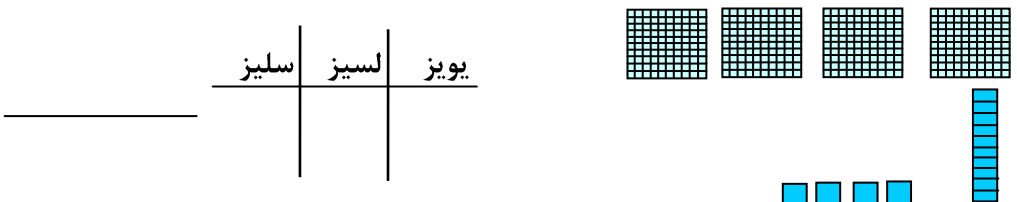
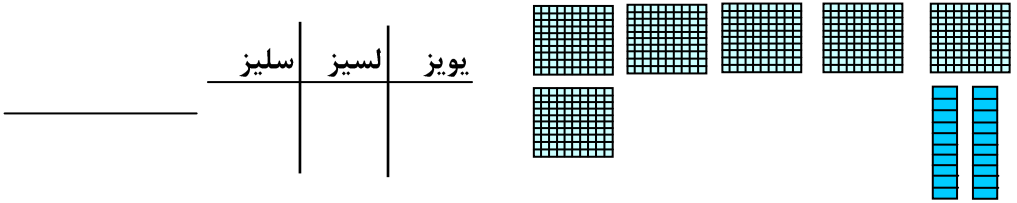
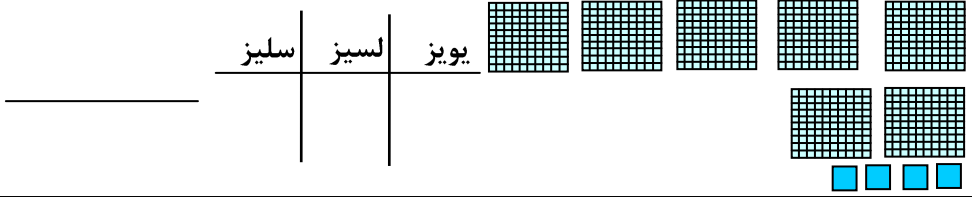
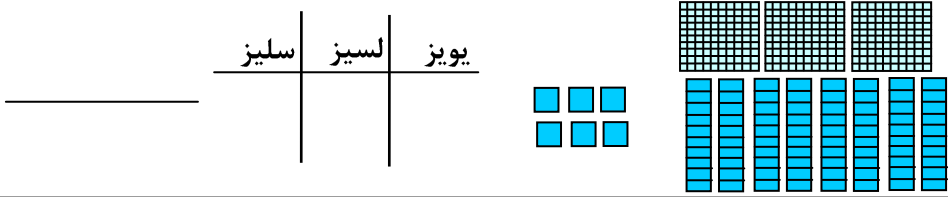

زه لومړی سلیز شمیرم وروسته لسيز او یویز او وروسته تر هغه عدد لیکم.

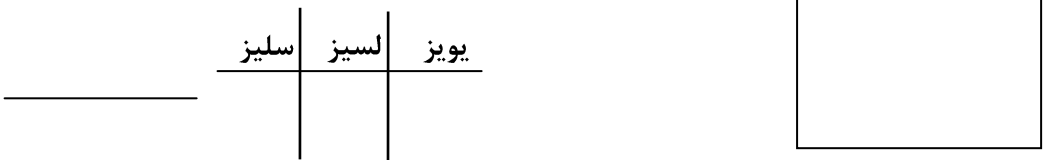
دوه سوه اته دېرش

فعالیت: لاندې مثالونه د نمونې په څیر حل کړئ.

۴۰۴	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>سلیز</td> <td>لسیز</td> <td>یویز</td> </tr> <tr> <td>۴</td> <td>۰</td> <td>۴</td> </tr> </table>	سلیز	لسیز	یویز	۴	۰	۴	
سلیز	لسیز	یویز						
۴	۰	۴						
_____	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>سلیز</td> <td>لسیز</td> <td>یویز</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </table>	سلیز	لسیز	یویز				
سلیز	لسیز	یویز						
_____	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>سلیز</td> <td>لسیز</td> <td>یویز</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </table>	سلیز	لسیز	یویز				
سلیز	لسیز	یویز						
_____	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>سلیز</td> <td>لسیز</td> <td>یویز</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </table>	سلیز	لسیز	یویز				
سلیز	لسیز	یویز						

۸. تاسو یو عدد وټا کئ او د ، شکلونو په واسطه هغه عدد وښایاست.

کورنۍ دنده: نمونې ته وگورئ او ځوابونه یې پیدا کړئ.

په ۹۰۰ کې څومره ؟

په ۹۰۰ کې څومره ؟

په ۹۰۰ کې څومره ؟

په ۴۰۰ کې څومره ؟

په ۴۰۰ کې څومره ؟

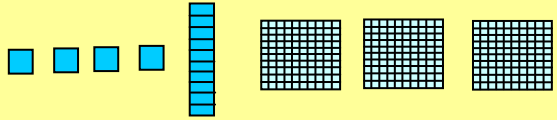
په ۴۰۰ کې څومره ؟

تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت

هدف: زده کوونکي به برسیره پردې چې تر زرو پورې د عددونو مقامي قیمت وپېژني او ویې لیکي د شکلونو له مخې به وکړای شي اړوند عددولیکي.

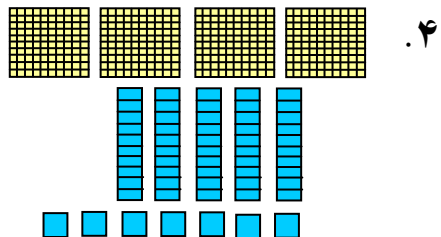
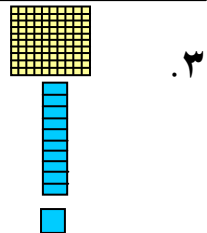
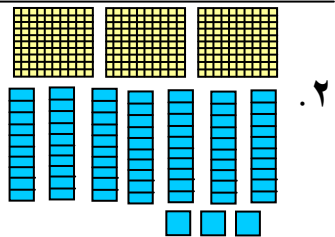
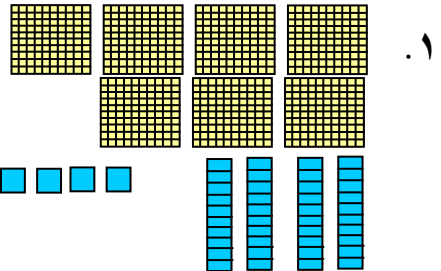
یو عدد په ۳ ډوله لیکلای شو لکه:

۳ سلۍ ۱ لسي ۴ یودانه یې
 $300 + 10 + 4$
 ۳۱۴

لومړۍ فعالیت: د خپل یوه ټولگیوال سره کار وکړئ، د حل شوي مثال څخه په

کاراخیستلو سره عدد په ۳ ډوله ولیکئ:

دويم فعاليت: شكلونه وگورئ او دهغو اړوند عددونه گروپ بندې او ويې ليكئ.
مثال:

۱. ۱ سليز ۱ لسيز ۱۲ يوز

يولسي جورولي شو

۲. شكل ته وگورئ له يوزو څخه يوبل لسي يا لسيز جور كړئ.

دلسو له گروپ څخه دايره تاو كړئ

۳. ۱ سلې ۲ لسي ۲ يودانه يې ۱۲۲

۱. له لسېو (لسيزو) څخه د لسېو (سليزو) گروپ جور كړئ او اړوند عدد يې وليكئ.

۱ سلې ۱ لسي ۷ يودانه يې

۱۱۷

۲. سلې — لسي — يودانه يې

— + — + —

—

۳. سلې — لسي — يودانه يې

— + — + —

—

کورنی دنده: زده کوونکي دې د شکل له مخې وليکي په دريو طريقو په خالي ځايونو کې

سلې — لسي — يودانه يې

— + — + —

—

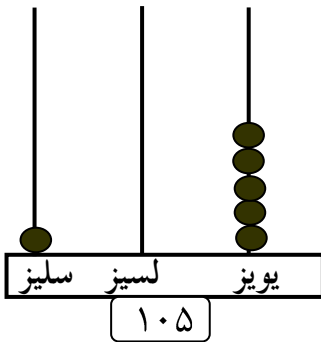
لاندي جدول د عددونو سلسله (پرله پسي توب) له ۱۰۰-۵۰۰ پورې نيسي.

۱۰۹	۱۰۸	۱۰۷	۱۰۶	۱۰۵	۱۰۴	۱۰۳	۱۰۲	۱۰۱	۱۰۰
۱۱۹	۱۱۸	۱۱۷	۱۱۶	۱۱۵	۱۱۴	۱۱۳	۱۱۲	۱۱۱	۱۱۰
۱۲۹	۱۲۸	۱۲۷	۱۲۶	۱۲۵	۱۲۴	۱۲۳	۱۲۲	۱۲۱	۱۲۰
۱۳۹	۱۳۸	۱۳۷	۱۳۶	۱۳۵	۱۳۴	۱۳۳	۱۳۲	۱۳۱	۱۳۰
۱۴۹	۱۴۸	۱۴۷	۱۴۶	۱۴۵	۱۴۴	۱۴۳	۱۴۲	۱۴۱	۱۴۰
۱۵۹	۱۵۸	۱۵۷	۱۵۶	۱۵۵	۱۵۴	۱۵۳	۱۵۲	۱۵۱	۱۵۰
۱۶۹	۱۶۸	۱۶۷	۱۶۶	۱۶۵	۱۶۴	۱۶۳	۱۶۲	۱۶۱	۱۶۰
۱۷۹	۱۷۸	۱۷۷	۱۷۶	۱۷۵	۱۷۴	۱۷۳	۱۷۲	۱۷۱	۱۷۰
۱۸۹	۱۸۸	۱۸۷	۱۸۶	۱۸۵	۱۸۴	۱۸۳	۱۸۲	۱۸۱	۱۸۰
۱۹۹	۱۹۸	۱۹۷	۱۹۶	۱۹۵	۱۹۴	۱۹۳	۱۹۲	۱۹۱	۱۹۰
۲۰۹	۲۰۸	۲۰۷	۲۰۶	۲۰۵	۲۰۴	۲۰۳	۲۰۲	۲۰۱	۲۰۰
۲۱۹	۲۱۸	۲۱۷	۲۱۶	۲۱۵	۲۱۴	۲۱۳	۲۱۲	۲۱۱	۲۱۰
۲۲۹	۲۲۸	۲۲۷	۲۲۶	۲۲۵	۲۲۴	۲۲۳	۲۲۲	۲۲۱	۲۲۰
۲۳۹	۲۳۸	۲۳۷	۲۳۶	۲۳۵	۲۳۴	۲۳۳	۲۳۲	۲۳۱	۲۳۰
۲۴۹	۲۴۸	۲۴۷	۲۴۶	۲۴۵	۲۴۴	۲۴۳	۲۴۲	۲۴۱	۲۴۰
۲۵۹	۲۵۸	۲۵۷	۲۵۶	۲۵۵	۲۵۴	۲۵۳	۲۵۲	۲۵۱	۲۵۰
۲۶۹	۲۶۸	۲۶۷	۲۶۶	۲۶۵	۲۶۴	۲۶۳	۲۶۲	۲۶۱	۲۶۰
۲۷۹	۲۷۸	۲۷۷	۲۷۶	۲۷۵	۲۷۴	۲۷۳	۲۷۲	۲۷۱	۲۷۰
۲۸۹	۲۸۸	۲۸۷	۲۸۶	۲۸۵	۲۸۴	۲۸۳	۲۸۲	۲۸۱	۲۸۰
۲۹۹	۲۹۸	۲۹۷	۲۹۶	۲۹۵	۲۹۴	۲۹۳	۲۹۲	۲۹۱	۲۹۰
۳۰۹	۳۰۸	۳۰۷	۳۰۶	۳۰۵	۳۰۴	۳۰۳	۳۰۲	۳۰۱	۳۰۰
۳۱۹	۳۱۸	۳۱۷	۳۱۶	۳۱۵	۳۱۴	۳۱۳	۳۱۲	۳۱۱	۳۱۰
۳۲۹	۳۲۸	۳۲۷	۳۲۶	۳۲۵	۳۲۴	۳۲۳	۳۲۲	۳۲۱	۳۲۰
۳۳۹	۳۳۸	۳۳۷	۳۳۶	۳۳۵	۳۳۴	۳۳۳	۳۳۲	۳۳۱	۳۳۰
۳۴۹	۳۴۸	۳۴۷	۳۴۶	۳۴۵	۳۴۴	۳۴۳	۳۴۲	۳۴۱	۳۴۰
۳۵۹	۳۵۸	۳۵۷	۳۵۶	۳۵۵	۳۵۴	۳۵۳	۳۵۲	۳۵۱	۳۵۰
۳۶۹	۳۶۸	۳۶۷	۳۶۶	۳۶۵	۳۶۴	۳۶۳	۳۶۲	۳۶۱	۳۶۰
۳۷۹	۳۷۸	۳۷۷	۳۷۶	۳۷۵	۳۷۴	۳۷۳	۳۷۲	۳۷۱	۳۷۰
۳۸۹	۳۸۸	۳۸۷	۳۸۶	۳۸۵	۳۸۴	۳۸۳	۳۸۲	۳۸۱	۳۸۰
۳۹۹	۳۹۸	۳۹۷	۳۹۶	۳۹۵	۳۹۴	۳۹۳	۳۹۲	۳۹۱	۳۹۰
۴۰۹	۴۰۸	۴۰۷	۴۰۶	۴۰۵	۴۰۴	۴۰۳	۴۰۲	۴۰۱	۴۰۰

۴۱۹	۴۱۸	۴۱۷	۴۱۶	۴۱۵	۴۱۴	۴۱۳	۴۱۲	۴۱۱	۴۱۰
۴۲۹	۴۲۸	۴۲۷	۴۲۶	۴۲۵	۴۲۴	۴۲۳	۴۲۲	۴۲۱	۴۲۰
۴۳۹	۴۳۸	۴۳۷	۴۳۶	۴۳۵	۴۳۴	۴۳۳	۴۳۲	۴۳۱	۴۳۰
۴۴۹	۴۴۸	۴۴۷	۴۴۶	۴۴۵	۴۴۴	۴۴۳	۴۴۲	۴۴۱	۴۴۰
۴۵۹	۴۵۸	۴۵۷	۴۵۶	۴۵۵	۴۵۴	۴۵۳	۴۵۲	۴۵۱	۴۵۰
۴۶۹	۴۶۸	۴۶۷	۴۶۶	۴۶۵	۴۶۴	۴۶۳	۴۶۲	۴۶۱	۴۶۰
۴۷۹	۴۷۸	۴۷۷	۴۷۶	۴۷۵	۴۷۴	۴۷۳	۴۷۲	۴۷۱	۴۷۰
۴۸۹	۴۸۸	۴۸۷	۴۸۶	۴۸۵	۴۸۴	۴۸۳	۴۸۲	۴۸۱	۴۸۰
۴۹۹	۴۹۸	۴۹۷	۴۹۶	۴۹۵	۴۹۴	۴۹۳	۴۹۲	۴۹۱	۴۹۰
									۵۰۰

تمرین:

د ۱۰۵ عدد په چوت کې بنودل شوي دي له هغه څخه په کار اخیستلو سره د ۱۰۹، ۱۰۸، او ۱۲۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

کورنۍ دنده

په خپلو کتابچو کې د (۲۰۱ او ۲۱۰) عددونه په چوت کې وښایاست.

دېرشم لوست

د يوه عدد منځ کې عدد، وروسته اود دوه عددونو منځ عدد

هدف: په دې لوست کې به زده کوونکي د يوه عدد نه منځ کې عدد، د يوه عدد څخه وروسته او هغه عدد چې ددو عددونو په منځ کې دي وپېژني.

۱- هغه عددونه وليکئ چې د درکړل شوو عددونو څخه يو عدد منځ کې شتون لري.

مثال. ۲۷۷، — ۲۷۸، — ۵۴۶، — ۱۲۷، —
 ۳۲۹، — ۴۴۰، — ۷۸۱، —
 ۶۳۰، — ۹۱۷، — ۸۴۶، —

۲- هغه عددونه وليکئ چې د درکړل شوو عددونو څخه يو عدد وروسته قرار لري.

۱۱۲، — ۳۱۹، — ۸۵۵، —
 ۴۷۸، — ۹۹۸، — ۲۵۲، —
 ۵۹۱، — ۷۴۳، — ۶۶۹، —

۳- هغه عددونه وليکئ چې د لاندې درکړل شوي عددونو په منځ کې راشي.

۱۱۸، —	۱۲۰، —	۴۹۹، —	۵۰۱، —	۷۸۷، —	۷۸۹، —
۶۴۲، —	۶۴۳، —	۲۹۹، —	۳۰۱، —	۹۵۳، —	۹۵۵، —
۸۲۷، —	۸۲۹، —	۳۳۵، —	۳۳۷، —	۳۷۸، —	۳۸۰، —

۴- ټول هغه عددونه چې د ۵۴۰ او ۵۶۰ په منځ کې دي وپي ليکئ.

کورنۍ دنده:

د درکړل شوو عددونو منځ کې وروسته يا منځ کې عددونه وليکئ.

۲۲۲، —	۲۲۴، —	۱۹۶، —	۲۳۴، —
۴۲۱، —	۶۴۹، —	۶۵۱، —	۹۱۹، —

یوډېرشم لوست

د عددونو پرتله

هدف: زده کوونکي به کوچني او لوی عددونه یوله بله سره تشخیص او همدارنگه دوه مساوي عددونه وپېژني د <، >، او = نښي وکاروي.

=	<	>
د = نښه مساوي رابښي. ۱۵۰ = ۱۵۰ ۱۵۰ مساوي له ۱۵۰ سره دي	د < نښه لږ رابښي ۱۱۱ < ۳۴۲ ۱۱۱ لږ له ۳۴۲ څخه دي.	د > نښه زیات رابښي ۳۴۲ > ۱۱۱ ۳۴۲ زیات له ۱۱۱ څخه دي

فعالیت: د عددونو هره جوړه د (>، < یا =) نښې په دایره کې په اېښودلو سره پرتله کړئ.

$271 \bigcirc 271$

$492 \bigcirc 501$

$353 \bigcirc 423$

$242 \bigcirc 142$

$812 \bigcirc 777$

$499 \bigcirc 547$

$929 \bigcirc 928$

$317 \bigcirc 317$

$821 \bigcirc 687$

$589 \bigcirc 589$

$257 \bigcirc 418$

$625 \bigcirc 625$

$569 \bigcirc 669$

$281 \bigcirc 364$

$172 \bigcirc 129$

$412 \bigcirc 412$

$801 \bigcirc 768$

$100 \bigcirc 230$

تاسو د ۳۰۰ او ۴۰۰ په منځ کې مناسب عددونه د لاندې پوښتنو په حل کې استعمال کړئ.

$\text{---} \bigcirc \text{---}$

$\text{---} \bigcirc \text{---}$

$\text{---} \bigcirc \text{---}$

$\text{---} \bigcirc \text{---}$

$\text{---} \bigcirc \text{---}$

$\text{---} \bigcirc \text{---}$

کورنۍ دنده: معما حل کړئ.

۱. زه یو عددیم چې له ۶۷۵ څخه لږ او له ۶۶۷ څخه زیات یم په داسې توګه

چې زما د یویز رقم ۲ دی. زه کوم عدد یم؟

۲. د یوه عدد په برخه کې یوه معما ولیکئ او هغه خپل ملګري ته ورکړئ چې

حل یې کړي.

د عددونو ترتیب نظر په مقامي ارزښت سره

هدف: زده کوونکي به عددونه نظر په مقامي ارزښت سره ترتیب او دځایونو ټاکل وکړای شي.

د یوه کتاب له فهرست څخه دا مخونه په نظر کې نیسو.

لاندي عددونه له ښې خوا څخه کيڼې خوا ته د کوچني عدد څخه لوی عدد ته ترتیب شوی دي

۳۱۸، ۳۳۷، ۴۰۰، ۴۲۰، ۴۶۲

او دا عددونه د ډېر لوی عدد څخه د کوچني عدد خوا ته

ترتیب شوي دي ۴۶۲، ۴۲۰، ۴۰۰، ۳۳۷، ۳۱۸

فهرست

۳۱۸ ..... فصل ۶

۳۳۷ ..... فصل ۷

۴۰۰ ..... فصل ۸

۴۲۰ ..... فصل ۹

۴۶۲ ..... فصل ۱۰

لومړی فعالیت:

۱- لاندي عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر زیاتو خوا ته ترتیب او وپي لیکئ.

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ۲۰۱ ، ۱۲۵ ، ۹۳ ، ۱۱۹

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ۲۸۳ ، ۲۵۲ ، ۲۲۸ ، ۲۹۶

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ۱۵۲ ، ۶۹۰ ، ۴۱۵ ، ۷۷

۲- لاندي عددونه د ډېرو زیاتو څخه د ډېرو لږو خوا ته ترتیب او وپي لیکئ.

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ۷۳۲ ، ۴۶۴ ، ۲۲۰ ، ۳۴۸

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ۴۸۹ ، ۷۵۱ ، ۹۷۳ ، ۶۰۵

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ۲۲۹ ، ۲۷۳ ، ۲۱۷ ، ۲۴۵

۳. د ۸ ، ۲ او ۶ رقمونو په کارولو سره کوم درې رقمي عددونه لیکلی او جوړولی شئ؟

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____

۴. د خپلې خوبې عددونه د ډېرو لږو څخه د ډېر لوی خوا ته ترتیب او وپي

لیکئ

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____
ډیر لږ ډیر زیات

کورنۍ دنده: څلور عددونه په ترتیب سره د ډېر زیات څخه د ډېر کوچني عدد خوا ته ترتیب کړئ او دا عددونه د ۶۰۰ او ۸۰۰ ترمنځ وټاکئ.

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____

دویم فعالیت:

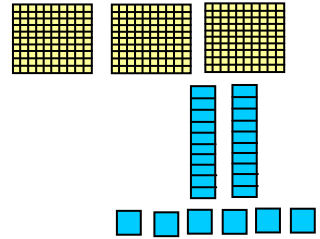
لاندي پوښتنو ته ځوابونه وواياست.

د ۴۶۴ او ۷۰۹ عددونه استعمال کړئ، ترڅو هرې پوښتنې ته ځواب وواياست.

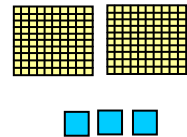
- ۱- د کوم عدد یويز ۴ دی؟
- ۲- د کوم عدد لسيز صفر دی؟
- ۳- د کوم عدد لسيز ۶ دی؟
- ۴- د کوم عدد سليز ۷ دی؟
- ۵- د دې دواړو عددونو د تفریق حاصل پیدا کړئ؟
- ۶- کوم عدد لوی دی؟ _____

دلاندې شکلونو څخه په گټې اخیستلو سره اړوند عددونه په درې ډوله ولیکئ.

_____ سل _____ لسه _____ یو
_____ + _____ + _____
_____

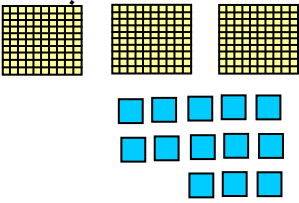

_____ سل _____ لسه _____ یو
_____ + _____ + _____

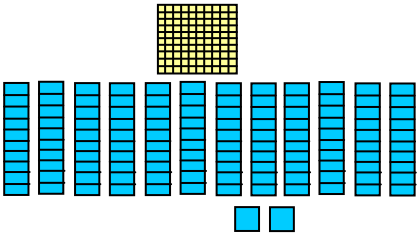

دریم فعالیت: لاندې شکلونه په خپلو کتابچو کې رسم کړئ له یويزو او لسيزو
 څخه په ترتيب سره د لسو او سلو گروپونه جوړ او د هغو له شاوخوا څخه دایره
 وکارئ او اړوند عدد يې وليکئ.

سل _____ لسه _____ يو _____
 _____ + _____ + _____
 _____

سل _____ لسه _____ يو _____
 _____ + _____ + _____
 _____

سل _____ لسه _____ يو _____
 _____ + _____ + _____
 _____

۲- لاندې پوښتنې خپلو کتابچوته نقل کړئ او په دایرو کې د <، >، يا = مناسبه نښه
 وليکئ.

۱۲۱ ○ ۲۲۰   ۱۶۱ ○ ۱۱۶   ۷۰۲ ○ ۲۰۷
 ۱۲۳ ○ ۳۱۲   ۲۳۳ ○ ۳۳۲   ۷۴۳ ○ ۴۳۷

د حل شوي مثال سره سم تش ځایونه ډک کړئ.

_____، ۸۱۰، ۸۰۵، ۸۰۰   ۶۳۵، ۶۲۵، ۶۱۵، ۶۰۵
 _____، ۷۹۹، ۶۹۹، ۵۹۹   _____، ۳۶۰، ۳۵۰، ۳۴۰
 _____، ۷۲۸، ۷۲۴، ۷۲۰   _____، ۳۴۲، ۳۳۲، ۳۲۲

کورنۍ دنده:

مخ کې عدد وروسته عدد او د دوو عددونو په منځ کې عدد وليکئ.

_____، ۱۷۰   ۸۱۱، _____، ۸۰۹   ۴۳۶، _____
 _____، ۴۴۴   _____، ۳۳۳   ۶۳۹، _____، ۶۳۷

شپږم فصل

د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

درې دېرشم لوست

د سلونو جمع کول

هدف: په دې لوست کې به زده کوونکي په درې رقمي (سلونو) عددونو کې جمع او تفریق سرته ورسولي شي.

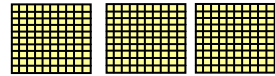
د چوکاټ په تشو ځایونو کې هغه وزنونه ولیکئ چې په افقي ډول سره جمع شي او د موټر بار بشپړ شي.

..... کیلوگرامه	۵۰۰ کیلوگرامه	
۷۰۰ کیلوگرامه	.... کیلوگرامه	
.... کیلوگرامه	۵۰۰ کیلوگرامه	۱۰۰ کیلوگرامه
۱۰۰ کیلوگرامه	..... کیلوگرامه	۸۰۰ کیلوگرامه

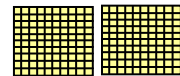
مثال:

$$۵ \text{ سله} = ۲ \text{ سله} + ۳ \text{ سله}$$

$$۳۰۰ + ۲۰۰ = ۵۰۰$$

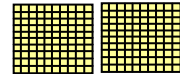
۳ سله

۲ سله

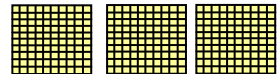
فعالیت: پورتنې مثال په نظر کې ونیسئ اولاندې پوښتنې جمع کړئ.

$$\text{سله } \text{---} + \text{سله } \text{---} = \text{سله } \text{---}$$

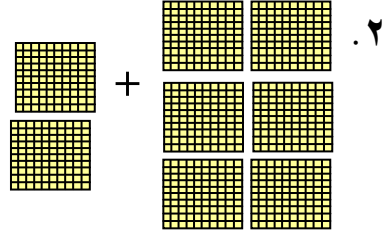
۱.

$$\text{---} + \text{---} = \text{---}$$

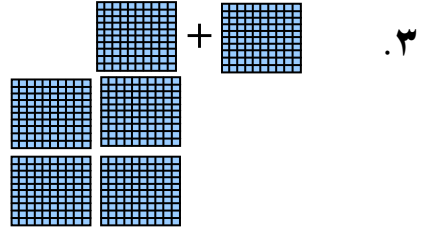
$$\text{سله } \underline{\quad} + \text{سله } \underline{\quad} = \text{سله } \underline{\quad}$$

$$\underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

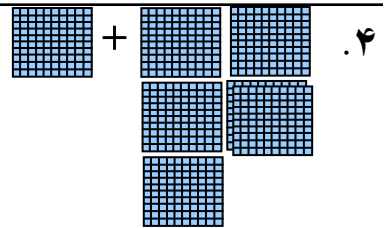
$$\text{سله } \underline{\quad} + \text{سله } \underline{\quad} = \text{سله } \underline{\quad}$$

$$\underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

$$\text{سله } \underline{\quad} + \text{سله } \underline{\quad} = \text{سله } \underline{\quad}$$

$$\underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

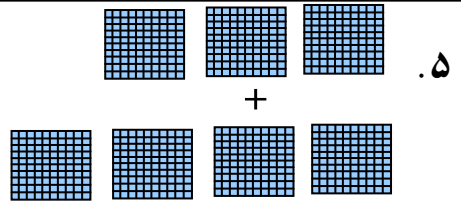

$$\underline{\quad} \quad \text{سله } \underline{\quad}$$

$$+ \underline{\quad} \quad + \text{سله } \underline{\quad}$$

$$\underline{\quad} \quad \text{سله } \underline{\quad}$$

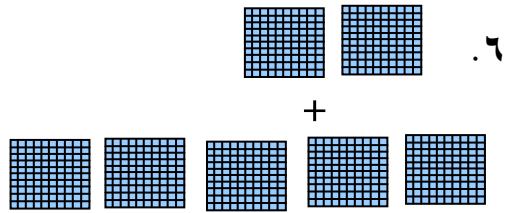

$$\underline{\quad} \quad \text{سله } \underline{\quad}$$

$$+ \underline{\quad} \quad + \text{سله } \underline{\quad}$$

$$\underline{\quad} \quad \text{سله } \underline{\quad}$$

کورنی دنده: لاندې پوښتنې د سلگونو بناپالونه په خپلو کتابچو کې رسم او جمع یې کړئ.

$$\underline{\quad} \quad \text{سله } \underline{\quad}^2$$

$$+ \underline{\quad} \quad + \text{سله } \underline{\quad}^3$$

$$\underline{\quad} \quad \text{سله } \underline{\quad}$$

څلور دېرشم لوست

د درې رقمي عدد جمع کول له درې رقمي عدد سره چې د یويز او لسيز رقمونه يې صفر وي

هدف: زده کوونکي به یو درې رقمي عدد له بل درې رقمي عدد سره چې د یويز او لسيز رقمونه يې صفر وي جمع کړای شي.

مثال

۳۳۱	۳ سله ۳ لسه ۱ یو				
+ ۵۰۰	۵ سله ۰ لسه ۰ یو				
۸۳۱	۸ سله ۳ لسه ۱ یو	= ۸۳۱ ټوله			

فعالیت: د پورته مثالونه په خیر لاندې سوالونه حل کړئ.

_____	_____ سله _____ لسه _____ یو				
+ _____	_____ سله _____ لسه _____ یو				
_____	_____ سله _____ لسه _____ یو				

_____	_____ سله _____ لسه _____ یو				
+ _____	_____ سله _____ لسه _____ یو				
_____	_____ سله _____ لسه _____ یو				

۶۴۳	۴۳۹	۶۱۲	۱۸۷	۲۷۳
+ ۲۰۰	+ ۵۰۰	+ ۱۰۰	+ ۵۰۰	+ ۳۰۰

۳۷۴	۵۱۲	۴۸۳	۷۲۸	۵۲۷
+ ۴۰۰	+ ۱۰۰	+ ۳۰۰	+ ۲۰۰	+ ۱۰۰

کورنۍ دنده: جمع یې کړئ.

۵۴۷	۳۷۱	۴۸۲	۲۴۷	۸۴۷
+ ۳۰۰	+ ۵۰۰	+ ۲۰۰	+ ۷۰۰	+ ۱۰۰

پنځه دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمعکول

هدف: زده کوونکي به ټول درې رقمي عددونه یوله بله سره جمع کړای شي.

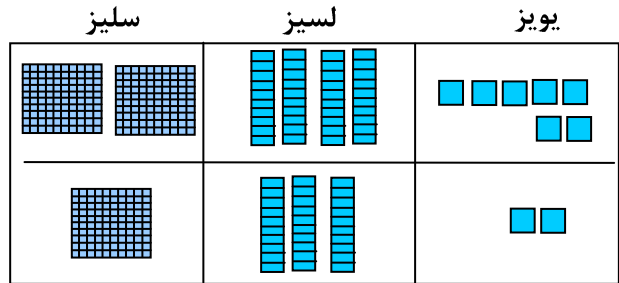
مثال: د امانې بښوونځي یو لوی سالون د زده کوونکو دکارونو د بنودلو لپاره لري.

د سه شنبې په ورځ ۲۴۷ تنه راغلل او د چهارشنبې په ورځ ۱۳۲ تنه راغلل.

په مجموع کې د دې سالون څخه څو تنو لیدنه کړې ده؟

سلیز	لسیز	یویز
۲	۴	۷
+ ۱	۳	۲
۳	۷	۹

۹ یو ۷ لسه ۳ سله

۳۷۹

۳۷۹ تنه د لوبغاري سالون ته راغلي دي

لومړي یویز جمع کړئ
وروسته لسيز او په پای
کې سلیز جمع کړئ.

پوښتنه: ولې موږ لومړی یویز جمع کوو؟

لومړی فعالیت: د خپل یو ټولگیوال سره کار وکړئ له یویزو څخه یې پیل کړئ او جمع یې کړئ.

سلیز	لسیز	یویز
۳	۱	۴
+ ۱	۲	۵

سلیز	لسیز	یویز
۱	۲	۵
+ ۳	۳	۴

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۲
+ ۵	۱	۵

سلیز	لسیز	یویز
۳	۱	۶
+ ۲	۵	۱

سلیز	لسیز	یویز
۶	۳	۷
+ ۱	۶	۱

سلیز	لسیز	یویز
۲	۷	۵
+ ۴	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
۴	۵	۴
+ ۱	۱	۴

سلیز	لسیز	یویز
۵	۳	۸
+ ۱	۵	۰

دویم فعالیت: جمع پی کری:

۶۱۲	۲۰۶	۱۷۰	۳۴۱	۱۲۹
+ ۳۵	+ ۱۷۲	+ ۳۱۲	+ ۱۲۸	+ ۳۰

۴۱۲	۵۰۸	۳۲۵	۱۵۹	۴۰۳
+ ۴۴	+ ۲۱۰	+ ۷۱	+ ۲۲۰	+ ۲۱۴

۸۲۳	۷۷۱	۵۳۷	۱۱۱	۳۳۱
+ ۱۶۴	+ ۱۰۸	+ ۲۱	+ ۴۴۳	+ ۵۱۷

کورنی دندہ:

پہ تشو خایونو کی مناسب عددونہ ولیکی.

سلیز	لسیز	یویز
۲	<input type="text"/>	۶
+ <input type="text"/>	۵	<input type="text"/>
۶	۶	۶

سلیز	لسیز	یویز
<input type="text"/>	۱	<input type="text"/>
+ ۲	<input type="text"/>	۶
۹	۸	۹

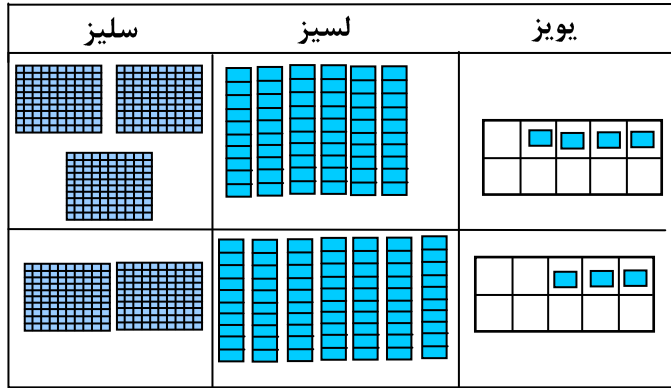
شپږ دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي به وکولای شي د درې رقمي حاصل لرونکي عددونه جمع کړي.

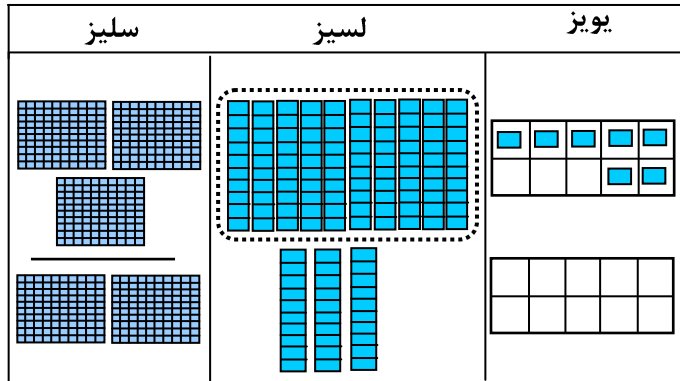
موږ سلیز، لسيز او یويز په لاندې توگه جمع کولای شو.

$$\begin{array}{r} 364 \\ + 273 \\ \hline 7 \end{array}$$

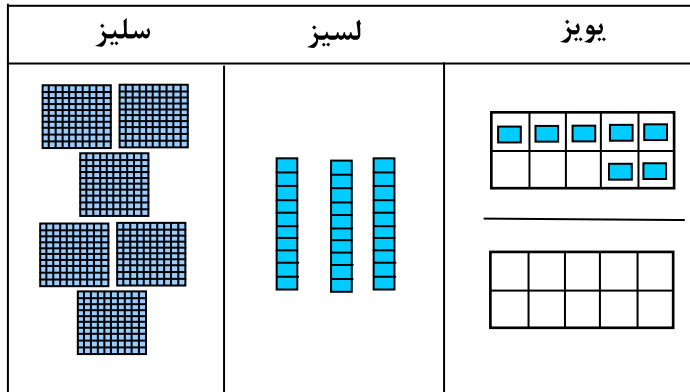
لومړۍ مرحله:
یويز رقمونه سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري د وروستي رقم سره یې جمع کړئ.

$$\begin{array}{r} \boxed{1} \leftarrow \\ 364 \quad 6 \\ + 273 \quad + 7 \\ \hline 37 \quad - 13 \end{array}$$

دویمه مرحله:
لسيز رقمونه سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري د وروستي رقم سره یې جمع کړئ.

$$\begin{array}{r} \boxed{1} \\ 364 \\ + 273 \\ \hline 637 \end{array}$$

درېمه مرحله:
د سلیزو رقمونه جمع کړئ.

فعالیت: جمع پي کړئ او که حاصل ولري حاصل پي ونيسئ.
مثال:

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۳	۲	۹
+ ۳	۵	۴

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۱	۶	۲
+ ۵	۳	۶

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	۱	
۴	۳	۶
+ ۲	۵	۷
۶	۹	۳

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
	۵	۳
+ ۵	۵	۴

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۴	۰	۹
+ ۲	۱	۳

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۲	۴	۹
+ ۱	۳	۶

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۴	۲	۵
+ ۵	۴	۸

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۴	۵	۳
+ ۵	۱	۲

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۲	۷	۴
+ ۶	۶	۱

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۲	۸	۱
+ ۳	۵	۶

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۳	۴	۷
+ ۷	۷	۲

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۱	۳	۵
+ ۵	۲	۴

کورنی دنده: حل پي کړئ.

<input type="text"/>
+ <input type="text"/>
<input type="text"/>

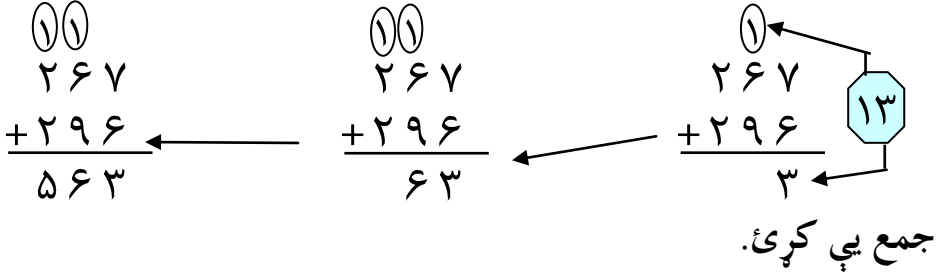
د يوه ټولگي زده کوونکو ۳۷۸ کارتونه جوړ کړل.

د يوه بل ټولگي زده کوونکو ۲۶۵ کارتونه جوړ کړل.

د دواړو ټولگيو زده کوونکو ټول څو کارتونه جوړ کړي دي؟

د درې رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرین:
 تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توګه جمع کولای شئ.
 په دې ډول:

لومړۍ مرحله: یويز جمع کړئ   دویمه مرحله: لسيز جمع کړئ که
 که چېرې اړتيا وي حاصل ونیسئ.   چېرې اړتيا وي حاصل ونیسئ.
 دریمه مرحله: سليز سره جمع کړئ

$\begin{array}{r} 85 \\ +197 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 192 \\ + 44 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 149 \\ + 75 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 567 \\ + 333 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 245 \\ + 451 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 374 \\ + 147 \\ \hline \end{array}$
---	--	--	---	---	---

$\begin{array}{r} 614 \\ +187 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 177 \\ +168 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 586 \\ + 364 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 455 \\ + 145 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 231 \\ + 44 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 36 \\ + 73 \\ \hline \end{array}$
--	--	---	---	--	---

کورنۍ دنده: جمع يې کړئ.

$\begin{array}{r} 123 \\ + 345 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 346 \\ + 364 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 517 \\ + 467 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 494 \\ + 363 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 253 \\ + 335 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 198 \\ + 267 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

د درې رقمي عددونو تفریق

هدف: زده کوونکي به درې رقمي عددونه له درې رقمي عددونو څخه تفریق کړای شي.

لومړی یويز
تفریق کړئ،
دویم لسيز تفریق
کړئ،
دریم سليز تفریق
کړئ

سليز	لسيز	یويز	سليز	لسيز	یويز
۴	۵	۷			
- ۳	۳	۲			
۱	۲	۵			

فعالیت: په ډله ییزه توگه کار وکړئ.

سليز	لسيز	یويز	سليز	لسيز	یويز	سليز	لسيز	یويز
۵	۳	۷	۶	۸	۹	۷	۲	۶
- ۲	۱	۶	- ۴	۷	۳	- ۱	۱	۵
سليز	لسيز	یويز	سليز	لسيز	یويز	سليز	لسيز	یويز
۸	۴	۴	۹	۷	۱	۴	۹	۴
- ۳	۲	۱	- ۳	۲	۰	- ۱	۰	۳
۶۵۹	۵۷۳	۳۸۹	۴۸۷	۶۷۹				
- ۲۷	- ۱۳۰	- ۶۴	- ۲۳۷	- ۱۵۱				

کورنۍ دنده:

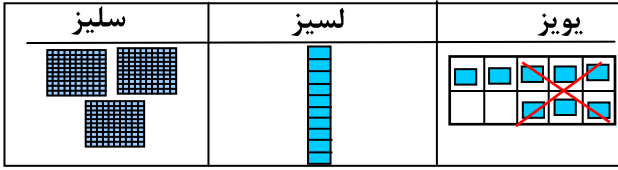
۶۵۹	۶۷۳	۴۸۹	۵۸۷	۶۸۹
- ۴۳۷	- ۱۳۲	- ۱۶۴	- ۳۳۷	- ۲۵۳

د درې رقمي عددونو تفریق په پور اخیستلو سره

هدف: زده کوونکي به وکولای شي له یوه درې رقمي عدد څخه درې رقمي عدد چې پور اخیستلو ته اړتیا ولري تفریق کړای شي.

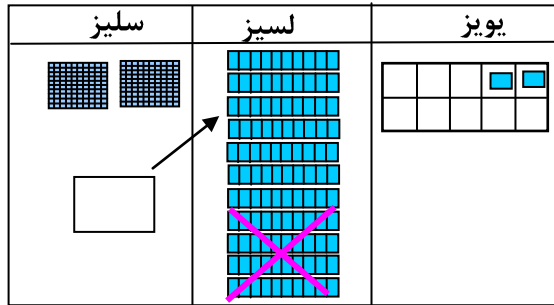
تاسو د ۱۴۶ عدد له ۳۱۸ څخه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

$$\begin{array}{r} 318 \\ - 146 \\ \hline 172 \end{array}$$

لومړي: یویز تفریق کړئ که چېرې اړتیا وي د لسیزو له مرتبې څخه پور واخلي (لسیز، په یوه دانه یې بدلې کړئ)

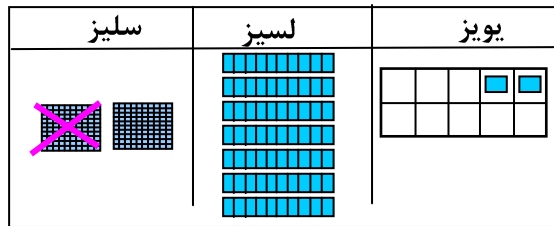
$$\begin{array}{r} \boxed{2} \boxed{11} \\ 318 \quad 11 \\ - 146 \quad - 4 \\ \hline 172 \quad - 7 \end{array}$$

دویم: لسیز تفریق کړئ که چېرې اړتیا وي د سلیزو د څخه پور واخلي.

په دې لوست کې موږ یو سلې په ۱۰ لسونو بدل کړی دی.

$$\begin{array}{r} \boxed{2} \boxed{11} \\ 318 \\ - 146 \\ \hline 172 \end{array}$$

درېم: سلیز تفریق کړئ.

فعالیت: د خپل یوه ټولګیوال سره کار وکړئ لومړی یویز تفریق کړئ که چېرې پور اخیستلو ته اړتیا وي د لسیزو له مرتبې څخه پور واخلي.

سلیز	لسیز	یویز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
۴	۶	۱
- ۲	۵	۳

سلیز	لسیز	یویز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
۷	۴	۵
- ۵	۳	۱

سلیز	لسیز	یویز
<input type="text"/>	۸	۱۵
۶	۹	۵
- ۲	۴	۸
۴	۴	۷

سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
۴	۲	۹	۷	۲	۱	۵	۳	۷
- ۱	۶	۱	- ۴	۱	۴	- ۳	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
۷	۴	۱	۵	۸	۹	۶	۴	۵
- ۲	۳	۰	-	۹	۲	- ۲	۱	۸

سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
۷	۵	۹	۹	۳	۶	۸	۴	۶
- ۶	۱	۳	- ۴	۲	۶	-	۹	۵

سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
۷	۲	۵	۵	۳	۷	۴	۵	۰
-	۹	۱	-	۶	۴	- ۳	۶	۰

کورنی دنده: په تشو ځایونو کې مناسب عددونه ولیکئ.

سلیز	لسیز	یویز	سلیز	لسیز	یویز
۵	☐	۷	۵	☐	۷
- ۲	۴	☐	- ۲	۴	☐
☐	۸	۹	۳	۰	۹

دپور اخیستلو په صورت کې د تفریق مشق او تمرین

تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

دریمه مرحله: سلیز تفریق کړئ.

دویمه مرحله: لسيز تفریق کړئ

لومړۍ مرحله: یويز تفریق

که چېرې اړتیاوي پور واخلي .

که چېرې اړتیاوي پور واخلي .

واخلي .

$$\begin{array}{r} \textcircled{5} \textcircled{13} \textcircled{12} \\ 642 \\ - 267 \\ \hline 375 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{5} \textcircled{13} \textcircled{12} \\ 642 \\ - 267 \\ \hline 75 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 13 \\ - 6 \\ \hline 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{3} \textcircled{12} \\ 642 \\ - 267 \\ \hline 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 12 \\ - 7 \\ \hline 5 \end{array}$$

فرق يې ۳۷۵ دی

تفریق يې کړئ.

$$\begin{array}{r} 417 \\ - 332 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 837 \\ - 472 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 840 \\ - 415 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 429 \\ - 156 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 516 \\ - 355 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 346 \\ - 163 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 816 \\ - 432 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 754 \\ - 657 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 963 \\ - 789 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 593 \\ - 328 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 480 \\ - 126 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 763 \\ - 284 \\ \hline \end{array}$$

کورنۍ دنده: تفریق يې کړئ.

$$\begin{array}{r} 932 \\ - 556 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 725 \\ - 256 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 574 \\ - 188 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 365 \\ - 187 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 576 \\ - 138 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 655 \\ - 377 \\ \hline \end{array}$$

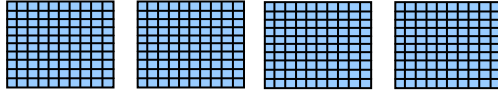
نه دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفریق چې یويز او لسيز يې صفر وي

هدف: زده کوونکي به دصفر لرونکي درې رقمي عددونو څخه درې رقمي عددونه تفریق کړای شي.

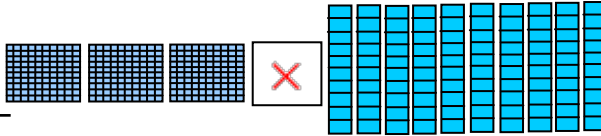
تاسو د صفر لرونکو عددونو څخه د نورو عددونو تفریق په لاندې ډول کولای شئ.

$$\begin{array}{r} 400 \\ - 136 \\ \hline \end{array}$$

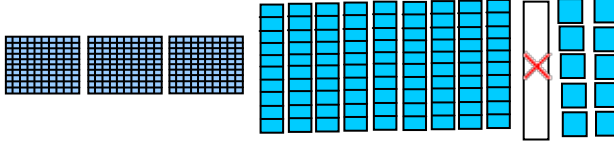
لومړۍ مرحله: یويز تفریق کړئ
څرنګه چې لسيز رقم صفر دی
چې په یويزو بدلیدای نشي.

$$\begin{array}{r} 310 \\ \cancel{4} \cancel{0} \cancel{0} \\ - 136 \\ \hline \end{array}$$

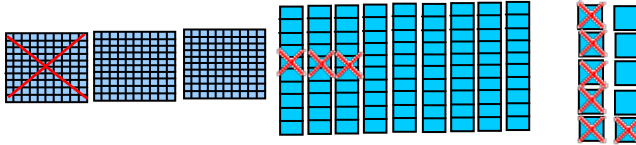
دویمه مرحله: سلیز
په لسونو سره بدل
کړئ لکه مقابل
شکل:

$$\begin{array}{r} \cancel{3} \cancel{9} \cancel{1} \cancel{0} \\ 400 \\ - 136 \\ \hline \end{array}$$

دویمه مرحله: یولسی
په ۱۰ یودانه یې سره
بدل کړئ.

$$\begin{array}{r} (3)(9)(10) \\ 400 \\ - 136 \\ \hline 264 \end{array}$$

څلورمه مرحله: تفریق
یې کړئ.

فعالیت: پورته حل شوی مثال په نظر کې ونیسئ او تفریق یې کړئ.

$$\begin{array}{r} 506 \\ - 49 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 603 \\ - 489 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 700 \\ - 363 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 400 \\ - 158 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 540 \\ - 273 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} (7)(10)(10) \\ 810 \\ - 325 \\ \hline 485 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 903 \\ - 324 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 270 \\ - 207 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 300 \\ - 37 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 500 \\ - 124 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 700 \\ - 540 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 908 \\ - 280 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 300 \\ - 123 \\ \hline \end{array}$$

د دريو رقمي عددونو د جمعې او تفریق مشق او تمرین:

آیا تاسو کولای شئ پوښتنوته ځوابونه وواياست؟

د شکلونو څخه په گټې اخیستو سره تش ځایونه په مناسبو عددونو ډک کړئ.

سله _____ + سله _____ = سله _____

_____ + _____ = _____

_____ سله _____ لسه _____ یودانه يي _____

+ _____ سله _____ لسه _____ یودانه يي _____

_____ سله _____ لسه _____ یودانه يي _____

د قانون څخه په کار اخیستنې سره لاندې جدولونه بشپړ کړئ.

۳۰ جمع کړي	
۷۳۰	
۸۷۰	
۱۹۰	
۴۲۰	

۴۰۰ جمع کړي	
۵۰۰	
۳۵۰	
۴۳۰	
۵۷۰	

۲۰۰ جمع کړي	
۲۲۰	
۶۷۰	
۵۱۰	
۱۷۰	

جمع يي ڪريئ.

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۲	۷	۶
+ ۱	۴	۵

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۴	۲	۵
+ ۳	۴	۸

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	
۶	۷	۳
+	۱	۹

تفريق يي ڪريئ.

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
۵	۲	۶
- ۱	۴	۸

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
۳	۳	۷
-	۶	۱

سليز	لسيز	يويز
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
۸	۳	۷
- ۲	۲	۵

جمع يا تفريق يي ڪريئ.

$$\begin{array}{r} ۱۲۷ \\ + ۵۸۴ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۳۲۴ \\ + ۲۵۸ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۷۰۰ \\ - ۲۱۱ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۳۲۴ \\ - ۳۲ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۸۲۳ \\ + ۶۹ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۷۶۲ \\ - ۵۷۱ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۷۰۰ \\ - ۳۳۱ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۵۹۱ \\ - ۱۰۳ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۶۸۳ \\ + ۷۷ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۵۵۷ \\ - ۳۲۹ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۳۰۷ \\ - ۱۲۲ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۴۹۵ \\ + ۱۰۸ \\ \hline \end{array}$$

ڪورني دنده:

$$\begin{array}{r} ۲۹۰ \\ + ۵۷۵ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۱۳۹ \\ + ۴۸۳ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۶۰۱ \\ - ۱۲۷ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۲۷۴ \\ + ۶۶۶ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۹۴۷ \\ - ۳۵۸ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۴۹۹ \\ + ۲۰۱ \\ \hline \end{array}$$

اووم فصل

د عددونو ضرب او وېش عمليې

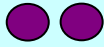
خلوېنېتم لوست

د ضرب مفهوم

هدف: دا لوست به زده کوونکي چمتو کړي، ترڅو د ضرب او تقسیم مفهومونه په ښه آسانی سره زده کړي.

۲ ډبرې

۴ ډبرې

۶ ډبرې

۸ ډبرې

توله ۸

متناب شمېرل یعنی د عین عدد جمع کول په تکراري توګه.

لومړی فعالیت: د خپل یوه ټولګیوال سره کار وکړئ، کوچنی ډبرې وکاروئ او له هغې څخه مساوي ګروپونه جوړ کړئ، متناب شمېر ورکړئ، او مجموعه یې ولیکئ؟

۴ واری ۴، ۴ زیات کړي

_____ ، _____ ، _____ ، _____

توله _____

۵ واری ۲، ۲ زیات کړئ

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____

توله _____

۴ واری درې، درې زیات کړئ.

_____ ، _____ ، _____ ، _____

توله _____

۳ واری ۵، ۵ زیات کړئ

_____ ، _____ ، _____

توله _____

۴ واری ۵، ۵ زیات کړئ.

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____

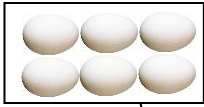
توله _____

۵ واری ۳، ۳ زیات کړئ

_____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____

توله _____

دویم فعالیت: دوه بکسه هر یو یې شپږ هگۍ لري

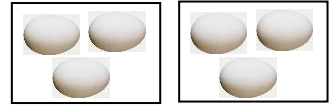
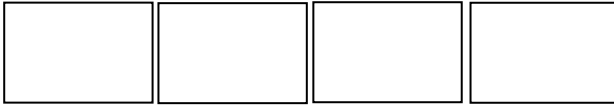

د چرگې ټولې ۱۲ هگۍ

د چرگې هگۍ رسم کړئ، متناوب شمېر یې وکړئ او ویې لیکئ خومره؟

۴ بکسونه، هر بکس ۵ هگۍ لري

۲ بکسونه، هر بکس ۳ هگۍ لري

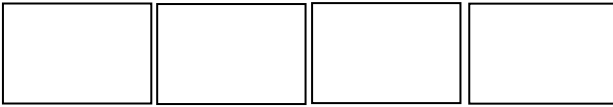

د چرگې ټولې _____ هگۍ

د چرگې ټولې ۶ هگۍ

۳-۴ بکسونه، هر بکس ۴ هگۍ لري

۲ بکسونه، هر بکس ۴ هگۍ لري

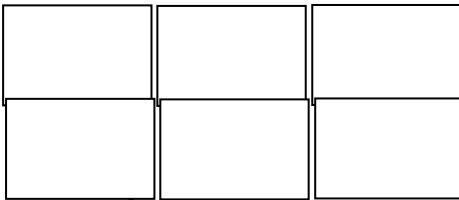

د چرگې ټولې _____ هگۍ

د چرگې ټولې _____ هگۍ

۶ بکسونه، هر بکس ۳ هگۍ لري

۳ بکسونه، هر بکس ۶ هگۍ لري

د چرگې ټولې _____ هگۍ

د چرگې ټولې _____ هگۍ

کورنۍ دنده: ۴ چرگان هر یو یې ۲ پښې لري په یوه ونه باندي ناست دي شکل یې

رسم کړئ، متناوب شمېر یې وکړئ او ویې لیکئ ټولې خو پښې دي؟

_____ ، _____ ، _____

ټولې _____ پښې

دهغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاي و لري (تکراري جمع)

هدف: د جمعې د مساوي اجزاوو څخه په گټې اخیستنې سره د زده کوونکو چمتو کول د ضرب د زده کړې لپاره

د منو مساوي گروپونه جمع کړو، تر څو مجموعه يې پیدا کړو.

مساوي گروپونه څه ډول جوړولی شئ

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

۳ دانه يې ۴ گروپونه = ۱۲

لومړی فعالیت: ويي ليکي څومره؟

— + — + — = —

— = — گروپه د —

۵ + ۵ + ۵ = ۱۵

۱۵ دانه يې ۳ گروپونه = ۱۵

— + — = —

— = — گروپونه د —

— + — = —

— = — گروپونه د —

— + — = —

— = — گروپونه د —

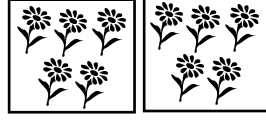
— + — + — = —

— = — گروپونه د —

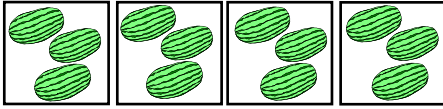
دویم فعالیت: جمع یی کری، ویی لیکئی چي خومره کبړي؟

$$\begin{array}{r} \_ + \_ + \_ = \_ \\ \_ = \_ \text{ گروپونه د} \end{array}$$

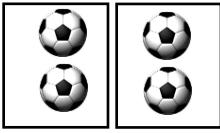
$$\begin{array}{r} \_ + \_ = \_ \\ \_ = \_ \text{ گروپونه د} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \_ + \_ + \_ + \_ = \_ \\ \_ = \_ \text{ گروپونه د} \end{array}$$

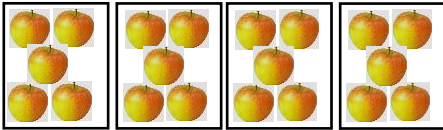
$$\begin{array}{r} \_ + \_ + \_ = \_ \\ \_ = \_ \text{ گروپونه د} \end{array}$$

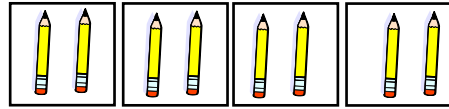
$$\begin{array}{r} \_ + \_ = \_ \\ \_ = \_ \text{ گروپونه د} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \_ + \_ + \_ + \_ = \_ \\ \_ = \_ \text{ گروپونه د} \end{array}$$

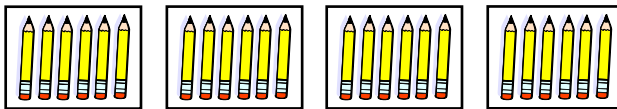

$$\begin{array}{r} \_ + \_ + \_ + \_ = \_ \\ \_ = \_ \text{ گروپونه د} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \_ + \_ + \_ + \_ = \_ \\ \_ = \_ \text{ گروپونه د} \end{array}$$

کورنی دنده: جمع یی کری، ویی لیکئی چي خومره کبړي؟

$$\begin{array}{r} \_ + \_ + \_ + \_ = \_ \\ \_ = \_ \text{ گروپونه د} \end{array}$$

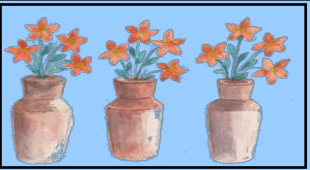
دوه څلوېښتم لوست

ضرب

هدف: زده کوونکي به د ضرب عملیه زده کړي او علامه یې وپېژني.

که چیرې گروهه مساوي او هم جنسه وي هغه جمع یا ضرب کولای شو، ترڅو چې مجموعه یې پیدا شي.

$4 + 4 + 4$
۳ واري څلور

$3 \times 4 = 12$

۱۲ حاصل ده

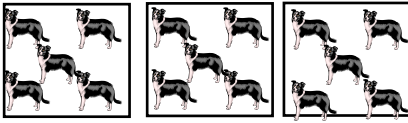
۱۲ × نېسه د ضرب ده

۳ واري ۴ مساوي له ۱۲

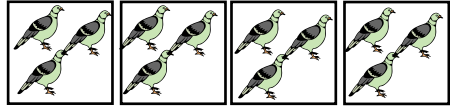
هلته په ۳ گلدانيو کې ۱۲ گلان دي.

لومړی فعالیت: په ډله نيزه توگه کار وکړئ جمع یا ضرب یې کړئ، ترڅو چې مجموعه یې پیدا کړئ.

مثال: ۴ گروهه ۳ دانه یې څو چوغکي کېږي؟

— + — + — = —
 — = پنځه —
 — = — × —
 سپي

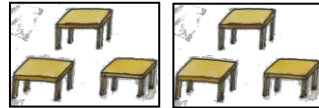

$3 + 3 + 3 + 3 = 12$
 ۳ واري ۴ = ۱۲
 یا $3 \times 4 = 12$ چوغکي

— + — + — = —
 — = یو —
 — = — × —
 بايسکلونه

۲ گروهه ۳ دانه یې څومره مېزونه کېږي؟

— + — = —
 — = درې —
 — = — × —
 مېزونه

دویم فعالیت:

۱- د جمعې د افادو له مخې د ضرب د افادو تش ځایونه ډک کړئ.

$$۱ + ۱ = ۲ \quad \text{یا} \quad ۲ \times ۱ = \square$$

$$۱ + ۱ + ۱ = ۳ \quad \text{یا} \quad ۳ \times \square = ۳$$

$$۱ + ۱ + ۱ + ۱ = ۴ \quad \text{یا} \quad ۴ \times \square = ۴$$

$$۲ + ۲ + ۲ + ۲ = ۸ \quad \text{یا} \quad ۴ \times \square = ۸$$

$$۳ + ۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۵ \quad \text{یا} \quad ۵ \times \square = ۱۵$$

۲- جمع او ضرب یې کړئ، ترڅو حاصل یې پیدا کړئ.

ټول څو موټرونه دي؟

$$\text{—} + \text{—} + \text{—} = \text{—}$$

$$\text{—} = \text{—} \text{ ګروپونه د } \text{—}$$

$$\text{—} = \text{درې } \text{—}$$

$$\text{—} \times \text{—} = \text{—} \text{ موټره}$$

$$۴ + ۴ + ۴ = ۱۲$$

$$۱۲ = ۴ \text{ ګروپونه د } ۳$$

$$۱۲ = ۳ \text{ وارې څلور } =$$

$$\text{یا } ۱۲ = ۴ \times ۳ \text{ قفله}$$

ٲول څو دانې گېلاسونه دي؟

$$\text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د ---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ درې}$$

$$\text{گېلاس ---} = \text{---} \times \text{---} \text{ يا}$$

ٲولې څومره كوترې دي؟

$$\text{---} + \text{---} = \text{---}$$

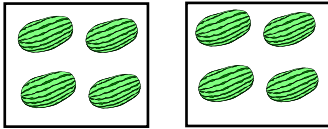
$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د ---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ پنځه}$$

$$\text{كوترې ---} = \text{---} \times \text{---} \text{ يا}$$

كورنۍ دنده:

ٲول څو دانې خټكي دي؟

$$\text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د ---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ څلور}$$

$$\text{خټكي ---} = \text{---} \times \text{---} \text{ يا}$$

ٲول څو دانې گلان دي؟

$$\text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د ---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ پنځه}$$

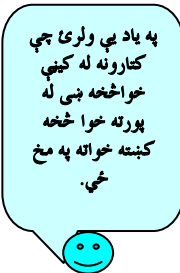
$$\text{گلونه ---} = \text{---} \times \text{---} \text{ يا}$$

درې څلوېښتم لوست

د کتارونو جوړول

هدف: زده کوونکي به وپوهیږي که چېرې د جمعې اجزاوې مساوي نه وي د جمعې عملیه په ضرب باندې بدليدلای نشي.

■	■	■	□	□
■	■	■	□	□
■	■	■	□	□
■	■	■	□	□
□	□	□	□	□

■	■	□	□	□
■	■	■	■	□
■	■	■	■	□
■	■	■	■	□
□	□	□	□	□

- پورته مربع ۵ افقي قطاره او ۵ عمودي قطاره لري. مختلف شمېر شتون لري.
- ۳ عمودي قطاره او ۴ افقي قطاره رنگ شوي دي. د رنگ شوو مربع گانو قطار منظم نه دي. مونږ هغه ضربولی نشو.

- د رنگ شوو مربع گانو شمیر مساوی دی له: (رنگه مربع گانې) $3 \times 4 = 12$

هر زده کوونکی دې په خپله خوښه کتارونه رنگ کړي او دهغوي شمیردې وښيي.

□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□

_____ له پورته څخه کښته خواته
_____ قطارونه له کینې څخه بڼې خواته
_____ حاصل

□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□

_____ له پورته څخه کښته خواته
_____ قطارونه له کینې څخه بڼې خواته
_____ حاصل

□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□

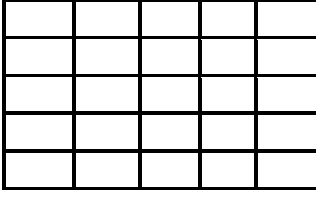
_____ له پورته څخه کښته خواته
_____ قطارونه له کینې څخه بڼې خواته
_____ حاصل

□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□
□	□	□	□	□	□

_____ له پورته څخه کښته خواته
_____ قطارونه له کینې څخه بڼې خواته
_____ حاصل

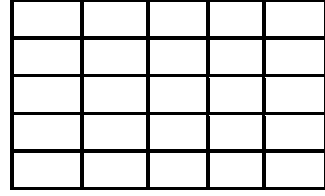
دويم فعاليت: مساوي کتارونه رنگه کړئ او دهغوي شمېر معلوم کړئ.

۴ کتاره د ۲ وښيئ

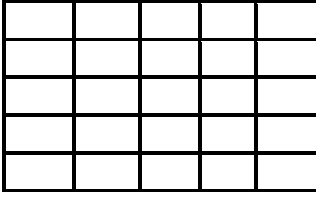
کتاره —
په هر کتار کې —
— = ۲ × ۴

۳ کتاره د ۴ وښيئ

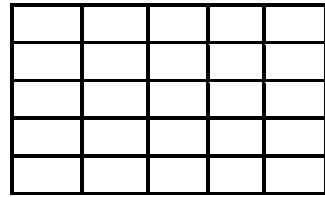
کتاره ۳
په هر کتار کې ۴
۱۲ = ۴ × ۳

۵ کتاره د ۵ وښيئ

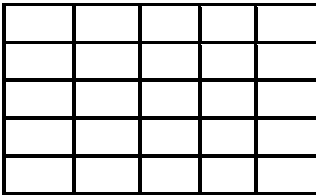

کتاره —
په هر کتار کې —
— = ۵ × ۵

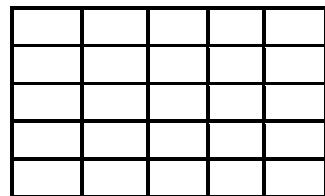
۴ کتاره د ۵ وښيئ

کتاره —
په هر کتار کې —
— = ۵ × ۴

کتاره —
په هر کتار کې —
— = ۵ × ۳

کتاره —
په هر کتار کې —
— = ۳ × ۲

کورنۍ دنده:

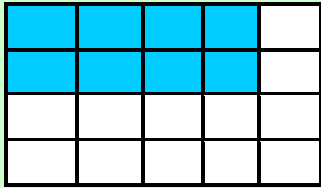
۱. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۵×۳ وښيي
۲. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۷×۵ وښيي

څلور څلوېښتم لوست

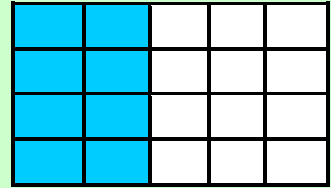
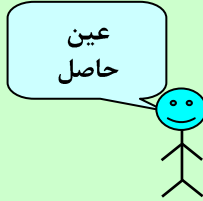
په ضرب کې د بدلون خاصیت

هدف: زده کوونکي به په دې پوه شي که چېرې د ضرب د اجزاو ځایونه بدلون وکړي د ضرب په حاصل کې بدلون نه راځي.

تاسو عددونه په لاندې ډول ضرب کولای شئ چې عین حاصل ولري.

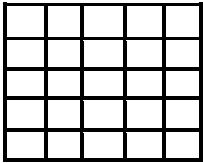

$$4 \times 2 = 8$$

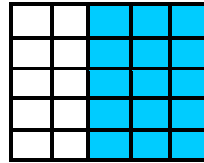
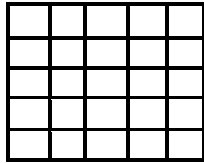

$$2 \times 4 = 8$$

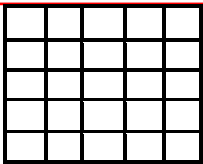
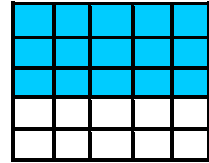
لومړۍ فعالیت: مساوي کتارونه جوړ کړئ، هر کتار رنگ کړئ او حاصل یې پیدا کړئ.

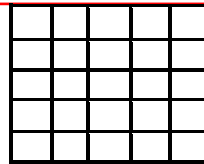
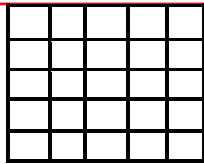
$$4 \times 3 = \text{---} , 3 \times 4 = \text{---}$$

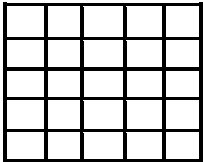
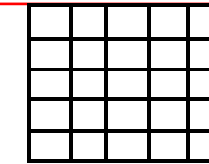
$$3 \times 5 = 15 , 5 \times 3 = 15$$

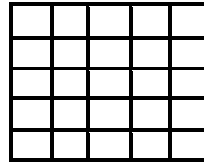
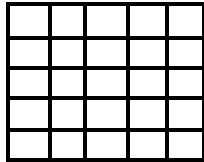
$$1 \times 5 = \text{---} , 5 \times 1 = \text{---}$$

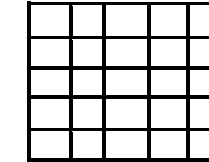
$$2 \times 3 = \text{---} , 3 \times 2 = \text{---}$$

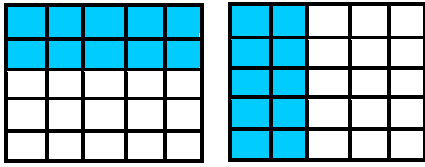
$$2 \times 4 = \text{---} , 4 \times 2 = \text{---}$$

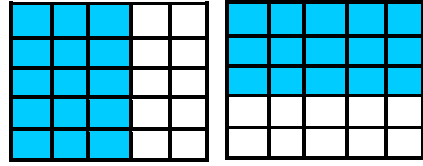
$$5 \times 4 = \text{---} , 4 \times 5 = \text{---}$$

دويم فعاليت: د ضرب حاصل پيدا كړئ.

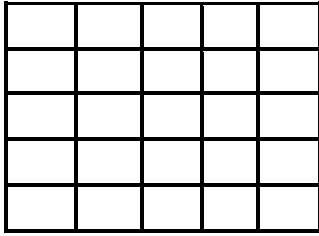

$$5 \times 2 = \text{---} , 2 \times 5 = \text{---}$$

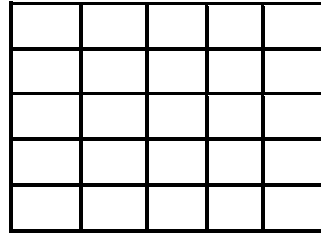

$$3 \times 5 = \text{---} , 5 \times 3 = \text{---}$$

عددونه وليکئ او کتارونه يې رنگ کړئ. د ضرب ډول، ډول پوښتنې وليکئ.

$$\text{---} \times \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} \times \text{---} = \text{---}$$

وړې ډبرې استعمال کړئ، ترڅو له تاسو سره د ضرب د حاصل په پيدا کولو کې مرسته وکړي.

$$4 \times 5 = \text{---}$$

$$2 \times 9 = \text{---}$$

$$4 \times 6 = \text{---}$$

$$5 \times 4 = \text{---}$$

$$9 \times 2 = \text{---}$$

$$6 \times 4 = \text{---}$$

کورنۍ دنده: د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

$$8 \times 3 = \text{---}$$

$$3 \times 6 = \text{---}$$

$$2 \times 7 = \text{---}$$

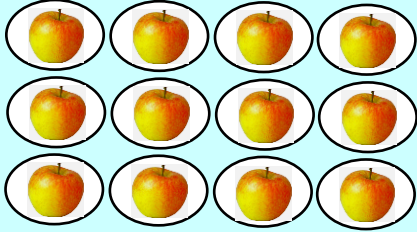
$$3 \times 8 = \text{---}$$

$$6 \times 3 = \text{---}$$

$$7 \times 2 = \text{---}$$

په عمودي شکل ضرب کول

هدف: زده کوونکي به سربره په افقي (په يوه ليک کې) ډول د ضرب په عمودي ډول (يو تریبل لاندې) هم پوه شي

$$4 \times 3 = 12$$

کله چې ضرب کوئ تاسو د ضرب عملیه په دوه ډوله لیکلای شئ.

په هر کتار کې ۴ منې
کتارونه ۳ ×

ټوله ۱۲ دانې منې

لومړی فعالیت: د ضرب حاصل پیدا کړئ. ۲ کتاره، دي هر کتار ۷ دانه یې. ۴ گروپونه، هر گروپ کې ۲ دانې پیاوړي.

گروپ

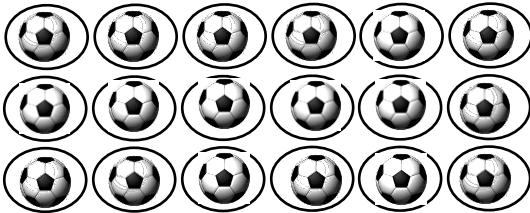
$$4 \times 2 = \underline{\quad}$$

$$7 \times 2 = 14$$

کتاره × ۲ = ۱۴

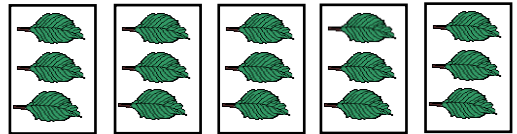
۳ کتاره، هر کتار کې ۶ توپونه.

$$3 \times 6 = \underline{\quad}$$

گروپ × ۶ =

۵ گروپونه، هر گروپ کې ۳ دانې پانې.

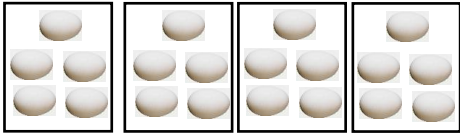
$$5 \times 3 = \underline{\quad}$$

گروپ × ۳ =

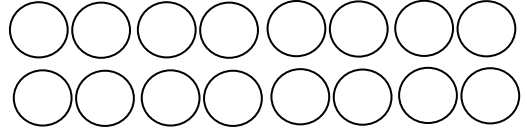
دویم فعالیت:

۴ گروپونہ، پہ ہر گروپ کی ۵ ہگی

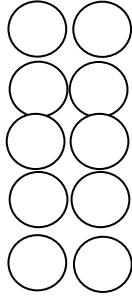
$$\begin{array}{r} \square \\ \times \square \\ \hline \square \end{array} \times \quad = \quad$$

۲ کتارہ، پہ ہر کتار کی ۸ دایرے

$$\begin{array}{r} \square \\ \times \square \\ \hline \square \end{array} \quad 8 \times 2 = 16$$

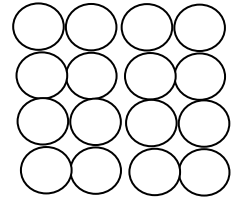
۵ کتارہ، پہ ہر کتار کی ۲ دایرے

$$\begin{array}{r} \square \\ \times \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\quad \times \quad = \quad$$

۴ کتارونہ، پہ ہر کتار کی ۴ دایرے

$$\begin{array}{r} \square \\ \times \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\quad \times \quad = \quad$$

لہ محیطی موادو خنہ گتہ واخلی او ضرب یی کریئ.

$$\begin{array}{r} 7 \\ \times 1 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2 \\ \times 7 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

کورنی دندہ:

$$2 \times 3 = \quad$$

,

$$3 \times 3 = \quad$$

$$4 \times 3 = \quad$$

$$2 \times 4 = \quad$$

,

$$3 \times 4 = \quad$$

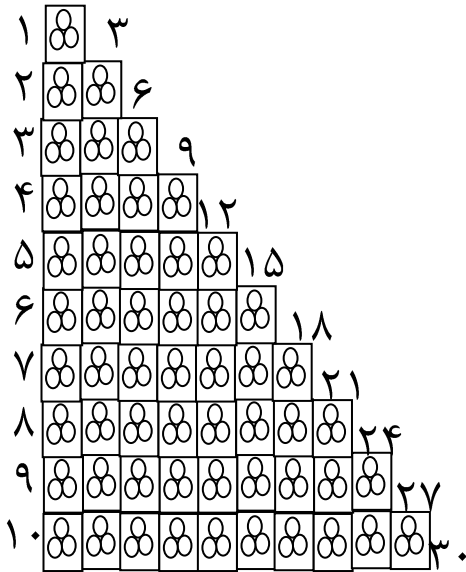
$$4 \times 4 = \quad$$

د شکلونو څخه په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه

هدف: د شیانو په کارولو سره په زده کوونکي د ۲ ښی ضرب زده کړي او خپلو حافظو ته به یې وسپاري.

۱	★★	۲	$1 \times 2 = 2$									
۲	★★	★★	۴	$2 \times 2 = 4$								
۳	★★	★★	★★	۶	$3 \times 2 = 6$							
۴	★★	★★	★★	★★	۸	$4 \times 2 = 8$						
۵	★★	★★	★★	★★	★★	۱۰	$5 \times 2 = 10$					
۶	★★	★★	★★	★★	★★	★★	۱۲	$6 \times 2 = 12$				
۷	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	۱۴	$7 \times 2 = 14$			
۸	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	۱۶	$8 \times 2 = 16$		
۹	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	۱۸	$9 \times 2 = 18$	
۱۰	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	۲۰	$10 \times 2 = 20$

لکه د ۲ ضرب د ۳ ضرب هم د شکل له مخې په لاندې توگه په لاس راوړو.

$$3 = 1 \times 3 = 3$$

$$3 + 3 = 2 \times 3 = 6$$

$$3 + 3 + 3 = 3 \times 3 = 9$$

$$3 + 3 + 3 + 3 = 4 \times 3 = 12$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 5 \times 3 = 15$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 6 \times 3 = 18$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 7 \times 3 = 21$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 8 \times 3 = 24$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 9 \times 3 = 27$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 10 \times 3 = 30$$

فعالیت:

له حل شوي مثال مثال څخه په کار اخیستلو سره لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

$$3 \times \boxed{2} = 6$$

$$3 \times \boxed{} = 9$$

$$3 \times \boxed{} = 12$$

$$3 \times 5 = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times 6 = 18$$

د ۴ ضرب

$$\begin{aligned} 1 \times 4 &= 4 \\ 2 \times 4 &= 8 \\ 3 \times 4 &= 12 \\ 4 \times 4 &= 16 \\ 5 \times 4 &= 20 \\ 6 \times 4 &= 24 \\ 7 \times 4 &= 28 \\ 8 \times 4 &= 32 \\ 9 \times 4 &= 36 \\ 10 \times 4 &= 40 \end{aligned}$$

د ۵ ضرب

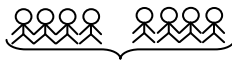
$$\begin{aligned} 1 \times 5 &= 5 \\ 2 \times 5 &= 10 \\ 3 \times 5 &= 15 \\ 4 \times 5 &= 20 \\ 5 \times 5 &= 25 \\ 6 \times 5 &= 30 \\ 7 \times 5 &= 35 \\ 8 \times 5 &= 40 \\ 9 \times 5 &= 45 \\ 10 \times 5 &= 50 \end{aligned}$$

کورنی دنده:

زده کوونکي دې دلاندې شکلونو له مخې ضرب بشپړ کړي.

$$\text{---} \times \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} \times \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} \times \text{---} = \text{---}$$

د ضرب عبارتي پوښتنې

هدف: زده کونکي به د عبارتي پوښتنو په مفهوم وپوهېږي او د ریاضی افاده به یې ولیکي.

د ضرب د عمليې څخه په کار اخیستلو سره ۶ پوښتنې حل کړئ عددي جملې یې ولیکئ او د ضرب حاصل یې پیدا کړئ.

۱. د مرسل په بوتې کې ۳ سره گلونه دي او هر گل ۶ پانې لري، ټولې څو پانې لري؟

$$\text{————} \times \text{————} = \text{————}$$

د گل پانې

۲. جمیله کباب پنځوي او هغې د کباب ۶ سینځونه پاڅه کړي دي، د کباب هر

سینځ یې ۴ ټوټې غوښه لري ټوله څو ټوټې غوښه کېږي؟

$$\text{————} \times \text{————} = \text{————}$$

ټوله ټوټې غوښه

۳. زیبا ۵ گلدانې لري په هره گلدانې کې یې دوه د گلانو بوتې کېږي، د

گلانو ټول شمېر څو کېږي.

$$\text{————} \times \text{————} = \text{————}$$

ټوله بوتې

۴. یو بڼوال غواړي په هر کتار کې د خټکیو ۴ تخمه کېږي ۳ کتاره یې پوره کړي دي،

په آخر کتار کې یې یوازې دوه تخمه کېږي، ټول څو تخمه کېږي؟

$$\text{————} \times \text{————} = \text{————}$$

ټوله تخمه

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې حل کړي.

$$2 \times 5 = ? \quad 3 \times 6 = ?$$

په دوه رقمي عدد کې د يوه رقمي عدد ضربول

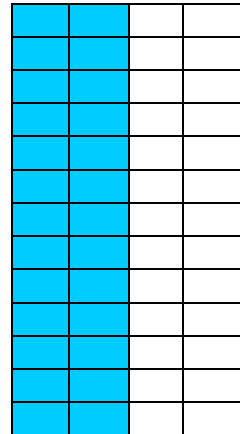
هدف: زده کوونکي به يو رقمي عدد په دوه رقمي عدد کې ضرب کړای شي او په عين وخت کې د ضرب اجزاي او د ضرب حاصل وپيژني.

لاندې مثال په نظر کې نيسو، په شکل کې ليدل کېږي چې ۱۳ کتار جوړ شوي دي او په هر کتار کې ۲ خانې توري شوې دي چې د جمعې د دوو

$$13 + 13 = 26 \quad \text{په توگه يې ليکو}$$

$$13 \times 2 = 26 \quad \text{يا}$$

د ضرب حاصل   د ضرب دويم جز   د ضرب لومړی جز

اوس غواړو پورتنی مثال د يوې ضربې افادې په توگه وليکو او ضرب يې کړو.

$$\begin{array}{r} \text{يويز لسيز} \\ 13 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

← د ضرب لومړی جز

← د ضرب دويم جز

لومړی د ۲ عدد په يويزو يعنې ۳ کې ضرب کوو چې ۶ کېږي او هغه د ضرب د حاصل د يويزو په ځای کې ليکو.

$$\begin{array}{r} 13 \\ \times 2 \\ \hline 6 \end{array}$$

وروسته د ۲ عدد په لسيزو يعنې ۱ کې ضرب کوو داچې ۱ د لسيزو په ځای کې شتون لري، يو لسی دی، ۲ سره د هغه د ضرب حاصل د ۲ عدد نه دی، خو ۲ لسیه يعنې ۲۰ دي.

$$\begin{array}{r} 13 \\ \times 2 \\ \hline 6 \\ 20 \end{array}$$

چې د دې دواړو له جمع کولو وروسته د ضرب حاصل په لاس راځي.

$$\begin{array}{r} 13 \\ \times 2 \\ \hline 6 \\ + 20 \\ \hline \end{array}$$

۲۶ د ضرب حاصل

لومړی فعالیت: غواړو د ۱۲ عدد په ۴ کې ضرب کړو.

لسيز	يويز
۱	۲

$$\begin{array}{r} 12 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

لکه منځنۍ مثال ۴ په يويزو کې ضرب کوو چې ۸ حاصلېږي يعنې:

$$\begin{array}{r} 12 \\ \times 4 \\ \hline 8 \end{array}$$

اوس د ۴ عدد په لسيزو کې چې په حقيقت کې (۱) لسی دی، ضرب کوو چې د هغه د ضرب حاصل ۴ کېږي. په دې بايد پوه شو چې ۴، دي، خو څلور لسیه دي او هغه د لسيزو په ځای کې لیکو يعنې:

$$\begin{array}{r} 12 \\ \times 4 \\ \hline 48 \end{array}$$

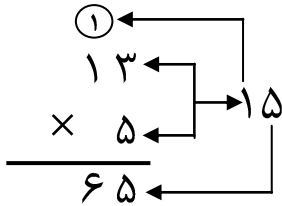
حاصل شوی عدد ۴۸ دی چې د ۸ یویزو او ۴ لسيزو څخه عبارت دی.
 دویم فعالیت: غواړو د ۱۳ عدد د ۵ په عدد کې ضرب کړو.

$$\begin{array}{r} 13 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

لسيز	یویز
۱	۳

لومړی د ۵ عدد په یویزو یعنی (۳) کې ضرب کوو چې د هغو د ضرب حاصل ۱۵ کېږي، د ۱۵ د یویزو رقم یعنی ۵ د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کې لیکو او د هغه د لسيزو رقم چې (۱) لسی دی د حاصل په توگه د ۱۳ د لسيزو د مرتبې پورته یې لیکو.

کوم وخت چې ۵ د لسيزو په مرتبه یعنی (۱) کې ضرب کړو، د حاصل شوي یادداشت سره یې جمع کوو چې د ۶ عدد په لاس راځي او د ۶ عدد د ضرب د حاصل د لسيزو په مرتبه کې لیکو چې ۶۵ حاصل کېږي.

کورنۍ دنده:

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

$\begin{array}{r} 21 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 18 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 16 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 17 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 14 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 25 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

د ضرب په عمليه کې د(۱) د عدد خاصيت

هدف: زده کوونکي په پوه شي چې(۱) په هر عدد کې ضرب شي د ضرب حاصل يې هم هغه عدد دی.

په تېر لوست کې مو ولوستل چې:

$$۱ + ۱ = ۲ \quad \text{يا} \quad ۲ \times ۱ = ۲$$

$$۱ + ۱ + ۱ = ۳ \quad \text{يا} \quad ۳ \times ۱ = ۳$$

$$۱ + ۱ + ۱ + ۱ = ۴ \quad \text{يا} \quad ۴ \times ۱ = ۴$$

$$۱ + ۱ + ۱ + ۱ + ۱ = ۵ \quad \text{يا} \quad ۵ \times ۱ = ۵$$

دا لوست موږ په دې پوهوي هر عدد چې په (۱) کې ضرب شي د

ضرب حاصل يې په خپله هم هغه عدد کېږي يعنې:

$$۶ \times ۱ = ۶$$

$$۷ \times ۱ = ۷$$

$$۸ \times ۱ = ۸$$

$$۲۵ \times ۱ = ۲۵$$

کورنۍ دنده: لاندې سوالونه په خپلو کتابچو کې حل کړئ.

$$\square \times ۱ = ۵ \quad , \quad ۱۲ \times \square = ۱۲$$

$$۱۷ \times ۱ = \square \quad , \quad ۳۵ \times ۱ = \square$$

د ضرب په عمليه کې د (۰) صفر خاصيت

هدف: زده کوونکي به پوه شي هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د ضرب حاصل يې صفر دی.

موږ پوهېږو چې په يوازې توگه صفر په معنا د هيڅ دی، په هره اندازه چې د صفرونو شمېر زيات شي بيا هم هيڅ دی يعنې:

$$۰ = ۱ \times ۰ = ۰$$

$$۰ + ۰ = ۰ \text{ يا } ۲ \times ۰ = ۰$$

$$۰ + ۰ + ۰ = ۰ \text{ يا } ۳ \times ۰ = ۰$$

$$۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ \text{ يا } ۴ \times ۰ = ۰$$

$$۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ \text{ يا } ۵ \times ۰ = ۰$$

په همدې ډول:

$$۶ \times ۰ = ۰$$

$$۷ \times ۰ = ۰$$

$$۸ \times ۰ = ۰$$

$$۹ \times ۰ = ۰$$

د پورتنی مثال له مخې ویلای شو هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د هغه د ضرب حاصل صفر دی.

کورنۍ دنده:

۱- د جمعې افادې په ضرب باندې بدلې کړئ.

$$۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ =$$

$$۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ =$$

$$۹ \times ۰ =$$

۲- دا افادې په جمع باندې بدلې کړئ.

$$۱۱ \times ۰ =$$

د گروپونو جوړول

هدف: دا لوست به زده کوونکي د ویش د عملې لپاره چمتو کړي.

د خپل یوه ملگري سره کار وکړئ
۲۰ کوچنی ډبرې استعمال کړئ.
مساوي گروپونه جوړ کړئ.
په شکل کې څو گروپونه دي؟
خومره کوچنی ډبرې پاتې دي؟

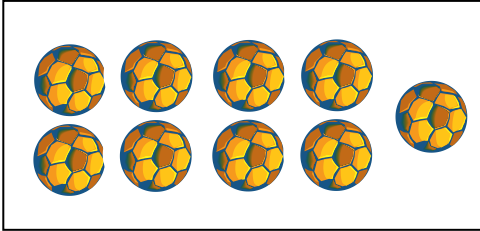
لومړی فعالیت: په جوړه یې توگه کار وکړئ، هر ه جوړه دې ۲۰ کوچنی ډبرې استعمال کړي، عددونه ولیکئ.

	عملیه	مساوي گروپونه	د کوچنیو ډبرو پاتې
۱	د ۴ گروپونو جوړول	۵	۰
۲	د ۵ گروپونو جوړول		
۳	د ۲ گروپونو جوړول		
۴	د ۸ گروپونو جوړول		
۵	د ۳ گروپونو جوړول		
۶	د ۶ گروپونو جوړول		
۷	د ۱۲ گروپونو جوړول		

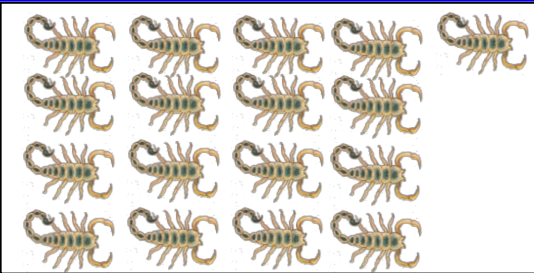
دويم فعاليت: ويې ليکي څو گروپونه کېږي او څو پاتې کېږي؟

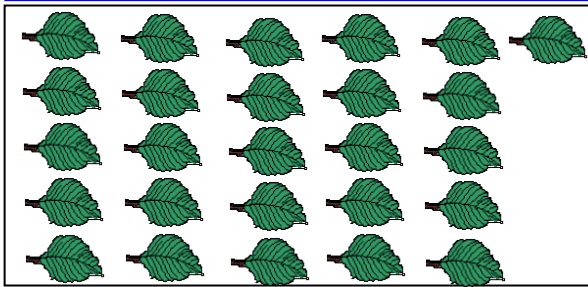
گلان _____
د هرو ۵ گلانو په شاوخوا دايره وکارئ.
گروپونه _____
پاتې _____

توپ _____
د هرو ۳ توپونو په شاوخوا دايره وکارئ.
توپونه _____
پاتې _____

خزندې _____
د هرو ۴ خزندو په شاوخوا دايره وکارئ.
گروپونه _____
پاتې _____

پانې _____
د هرو ۶ پانو په شاوخوا دايره وکارئ.
گروپونه _____
پاتې _____

کورنۍ دنده: لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې حل کړئ او له ځان سره يې راوړئ.

$$\begin{array}{r} 28 \\ - 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 567 \\ - 21 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 32 \\ + 29 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 174 \\ + 348 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 36 \\ + 18 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 72 \\ - 17 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 712 \\ - 227 \\ \hline \end{array}$$

دوه پنځوسم لوست

د مساوي گروپونو جوړول

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې زده کړې ته چمتو کوي.

لومړۍ فعالیت: له یو ټولگيال سره کار و کړئ.

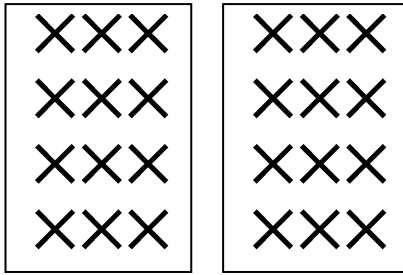
له ۲۴ کوچنیو ډبرو څخه:

لومړۍ مرحله: مساوي گروپونه جوړ کړئ

دویمه مرحله: د هر گروپ لپاره

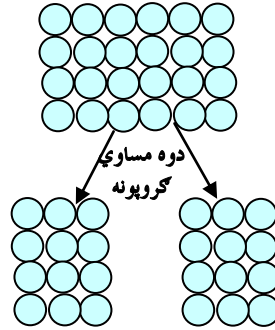
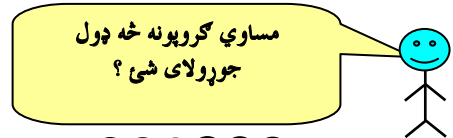
یو چوکاټ رسم کړئ د هر شي یا قلم

لپاره یوه نښه وټاکئ.

په هر گروپ کې ۱۶ دي

۲ گروپونه د ۱۶ په ۲۴ کې شتون لري

دویم فعالیت: لوبې ته ادامه ورکړئ! ۲۴ کوچنی ډبرې استعمال کړئ. مساوي گروپونه جوړ کړئ. د هر گروپ لپاره یو چوکاټ رسم کړئ.

مثال:

په هر گروپ کې ۸ کوچنی ډبرې دي .

۳ گروپونه د ۸ ۲۴ کېږي.

(الف)

په هر گروپ کې _____ دي.

_____ گروپونه د ۲۴ کېږي.

(ب)

په هر گروپ کې _____ دي.
_____ گروپونه د _____ ۲۴ کېږي.

(ج)

په هر گروپ کې _____ دي.
_____ گروپونه د _____ ۲۴ کېږي.

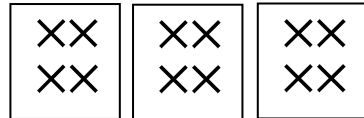

يو يو دانه توت هر هلك ته ورکړئ
تر هغه وخت چې توت خلاص شي او د
هغو څخه څه شی پاتې نشي.

دریم فعالیت: هلکان ۱۸ دانې توته لري.
هغوی، توت په مساوي توگه ووبشل.
هر هلك خودانې توته په لاس راوړل؟
هر هلك ۶ دانې توته په لاس راوړل.

الف) ۸ هلکان په دوو مېزو کې گډ دي
په هر مېز کې څو هلکان دي؟

۱۲ تنه په ۳ قالینو کې گډ دي.
نوپه یوې قالینې کې به څو تنه گډ وي

_____ هلکان په هر مېز کې

۴ تنه په هر ه قالینې کې

(ب) ۵ هلکان په ۱۰ پنسلونو کې گډ دي. هر هلك ته څو پنسلونه رسېږي؟
_____ پنسلونه د هر هلك لپاره.

(ج) ۴ هلکان په ۱۶ بالونو کې گډ دي، هر هلك ته څو بالونه رسېږي؟
_____ بالونونه د هر هلك لپاره

کورنۍ دنده: ۱۲ قلمونه ۶ زده کوونکو بخش ورکړل هر زده کوونکي ته
څو قلمونه رسېږي.

درې پنځوسم لوست

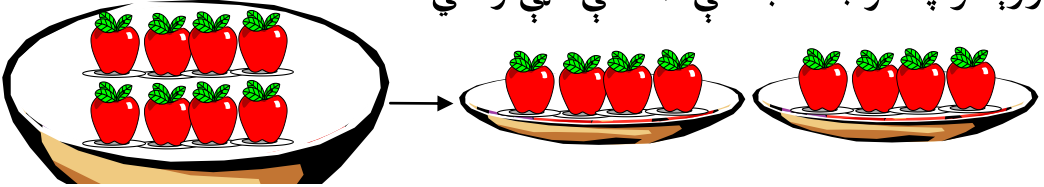
د وېش مفهوم

هدف: زده کوونکي به د تقسیم په مفهوم وپوهېږي او د تقسیم عملیه تر سره کړي.

د یوه شي جلا کول په څو مساوي برخو د تقسیم په نامه یادېږي. دا

(| ، ÷) د تقسیم نښې دي .

که چېرې په یوه پطنوس کې ۸ دانې منې ولرو او هغه په دوو بشقابو کې ووېشو په هر بشقاب کې ۴ دانې منې راځي؟

مور په ریاضي کې د منو د تقسیم عملیه چې په دوو مساوي برخو

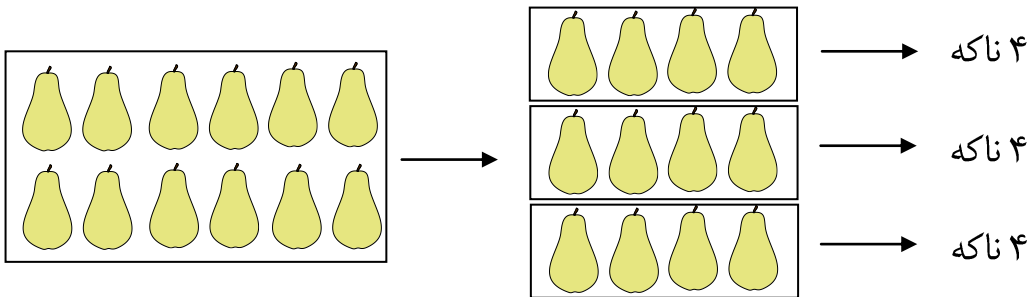
وېشل کېږي داسې لیکو $4 = 2 \div 8$ د وېش حاصل مقسوم علیه مقسوم

پورته افاده داسې لوستل کېږي، اته تقسیم پر دوو مساوي له څلورو

سره په همدې ډول په لاندې چوکاټ کې ۱۲ دانې ناکه شته دي. که

چېرې هغه په ۳ مساوي برخو جلا کړو په هر کوچني چوکاټ کې ۴

دانې ناکه حاصلېږي؟

په ریاضي کې د ۱۲ ناکو د تقسیم عملیه، چې په دريو مساوي برخو وېشل کېږي

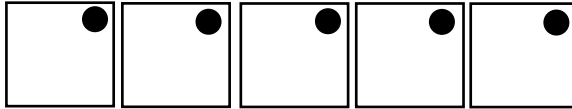
داسې لیکو: $4 = 3 \div 12$ د وېش حاصل مقسوم علیه مقسوم

لومړۍ فعالیت:

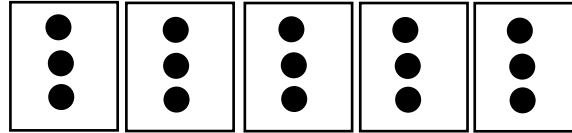
۵ هلکان په ۱۵ مریوکې گډ دي. هر هلک څومری په لاس راوړي؟
لومړۍ مرحله: ۵ گروپونه وبنایاست.

دوهمه مرحله: یوه، یوه مری وهر گروپ ته ورکړئ.

دریمه مرحله: تر هغه پوري دوام ورکړئ، ترڅو چې مری خلاصې شي.

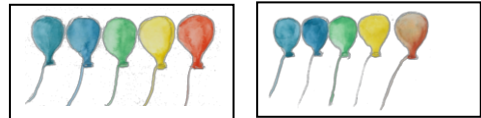
$$15 \div 5 = 3 \quad \text{سه ۳ مساوي له ۱۵ تقسیم پر ۵}$$

۱۵ مری چې په ۵ گروپونو تقسیم شي هر گروپ ته ۳ مری رسېږي.

دویم فعالیت: په جوړه یې توگه کار وکړئ. د مساوي گروپونو د جوړولو لپاره کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ. عبارتې پوښتنې ولیکئ او حل یې کړئ.

۱۶ مری د غاړې په ۲ امیلو باندي
ووبشئ

دوه هلکان په ۱۰ بالونوکې گډ دي،
وهر هلک ته څو بالونونه رسېږي.

$$10 \div 2 = 5$$

۱۲ چوغکې د ونې په ۲ بناخو
باندي ووبشئ هر بناخ به څو چوغکې
ولري؟

۹ دانې د گېلاس میوه په ۳ بشقابونو کې
په مساوي ډول کېږدئ.

$$\text{-----} \div \text{-----} = \text{-----}$$

$$\text{-----} \div \text{-----} = \text{-----}$$

۳ هلکان په ۱۵ موټرگيو کې گډه دي، هر هلک ته څو موټرگيه رسېږي.

--	--	--

$$\text{---} \div \text{---} = \text{---}$$

۸ گودي پرانه ۲۵ هلکانو تر منځ گډه دي، هريوه ته څو گودي پرانه رسېږي؟

--	--

$$\text{---} \div \text{---} = \text{---}$$

۵ کڅورې ۲۵ مری-لري هره کڅوره به څو مری-ولري؟

--	--	--	--	--

$$\text{---} \div \text{---} = \text{---}$$

۲۰ قلمه تباشير په ۴ چوکاټونو کې په مساوي ډول ووېشي

--	--	--	--

$$\text{---} \div \text{---} = \text{---}$$

۹ مرغی په ۳ بڼاخونو کې په مساوي ډول ناستې دي، نو په هر بڼاخ کې څو مرغی ناستې دي؟

۱۲ هلکان په ۳ زانگوگانو کې لوبې کوي په هره زانگو کې څو هلکان لوبې کوي؟ څو مرغی.

--	--	--

$$\text{---} \div \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} \div \text{---} = \text{---}$$

کورنۍ دنده:

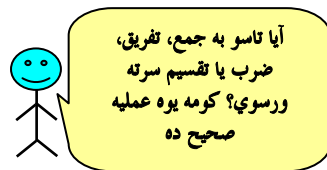
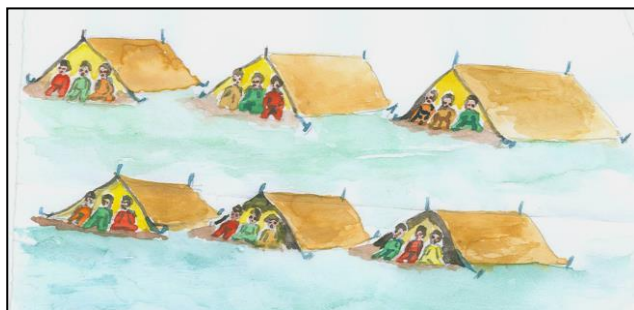
۱- ادریس ۱۸ بوتله اوبه لري، که چېرې خپل هر ټولگوال ته ۲ بوتله اوبه ورکړي.

د ادریس د ټولگوالو شمېر معلوم کړئ؟

$$\text{---} \div \text{---} = \text{---}$$

۲- حيدر ۱۴ منې لري، كه چيرې هغه ۷ منې هر ورو ته ورکړي، د ورونيو شمير به يې څو وي.
 فعاليت: د پوښتنو د صحيح حل په شاوخوا باندې دايره وکارئ.

په يوه ډگر کې ۶ خيمې دي چې د هرې خيمې په دننه کې ۳ هلکان دي.
 هلته ټوله څو هلکان دي؟

$$6 - 3 = 3$$

$$6 \times 3 = 18$$

$$6 \div 3 = 2$$

۲ هلکان په لوبغالي کې قدم وهي.

۳ هلکان نور له هغو سره يوځای کېږي.

اوس څو هلکان قدم وهي؟

$$2 + 3 = 5$$

$$3 - 2 = 1$$

$$2 \times 3 = 6$$

۵ هلکان کبان نيسي.

اوهر هلک ۳ کبان ونيول

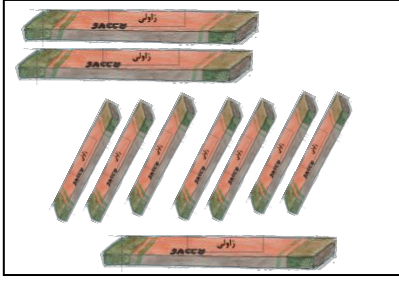
هلکانو ټول څو کبان نپولي دي؟

$$15 \div 3 = 5$$

$$5 - 3 = 2$$

$$5 \times 3 = 15$$

۵ هلڪان ۱۰ دانې ڙاولي په مساوي ډول وېشي.

هر هلڪ ته څو دانې ڙاولي رسېږي؟

$$2 \times 5 = 10$$

$$10 \div 5 = 2$$

$$10 + 5 = 15$$

۸ هلڪان د اور په شاوخوا باندې ناست دي.

۲ هلڪان له هغوی څخه کورته ځي.

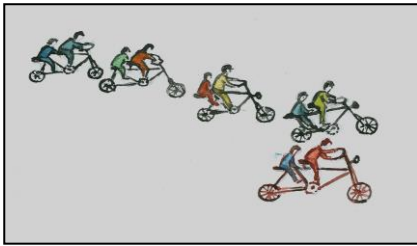
اوس څو هلڪان د اور پر شاوخوا

ناست دي؟

$$8 - 2 = 6$$

$$8 \div 2 = 4$$

$$8 + 2 = 10$$

۱۰ هلڪان غواږي چې په يوه سفر کې

له ۵ بايسکلونو څخه په مساوي توګه

کار واخلي، په يوه بايسکل کې څو هلڪان

شريک کېږي؟

$$10 - 5 = 5$$

$$10 + 5 = 15$$

$$10 \div 5 = 2$$

کورنۍ دنده: لاندې سوالونه حل کړئ

$$15 \div 2 =$$

$$4 \times 2 =$$

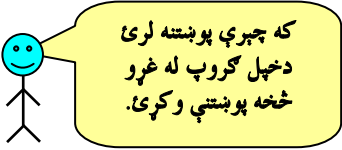
$$18 \div 3 =$$

$$12 \div 2 =$$

$$\begin{array}{r} 13 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$17 - 9 =$$

د ضرب او تقسیم مشق او تمرین

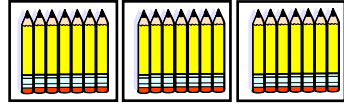
یوځای کار وکړئ او تمرینونه حل کړئ.

ویي لیکئ څومره؟

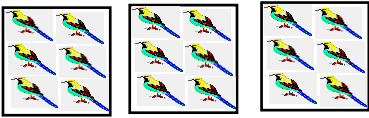
$$\text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د ---}$$

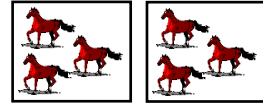
$$\text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د ---}$$

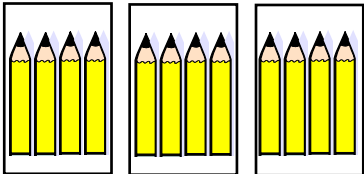
$$\text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د ---}$$

$$\text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د ---}$$

$$\text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

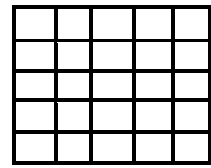
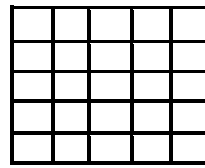
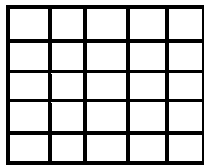
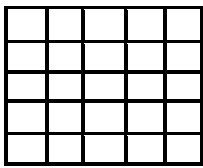
$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د ---}$$

$$\text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\text{---} = \text{---} \text{ گروپونه د ---}$$

د وړکړی شوي ضرب له نظره کوچنی مربع گانې رنگه کړئ او د ضرب حاصل یې ووايئ.

$3 \times 5 = \text{---}$

$5 \times 3 = \text{---}$

$2 \times 4 = \text{---}$

$4 \times 2 = \text{---}$

ضرب یې کړئ.

$\begin{array}{r} 17 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 16 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 23 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 34 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 25 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 43 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

په گروپي ډول کار وکړئ، ۱۲ کوچنی ډبرې استعمال کړئ، افاده جوړه کړئ بیا یې جمع او تقسیم کړئ.

په هر گروپ کې — کوچنی ډبرې دي.

او — گروپونه د — په ۱۲ کې شته

په هر گروپ کې — کوچنی ډبرې دي.

— گروپونه د — په ۱۲ کې دي.

د کوچنیو ډبرو څخه مساوي گروپونه جوړ کړئ، رسم یې کړئ.

کورنی دنده:

۲ - ۴ کڅوړې ۱۶ مری لري.

هره کڅوړه شو مری لري؟

$\text{---} \div \text{---} = \text{---}$

۱ - ۱۶ چوغکې په ۲ بناخو باندي ناستې

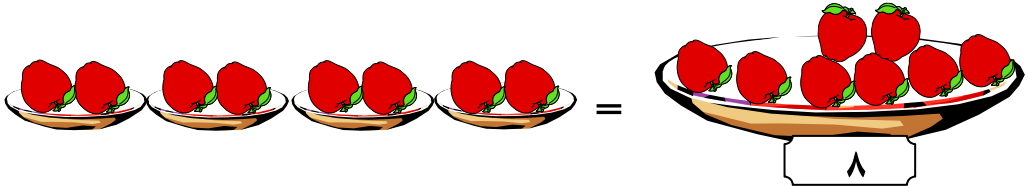
دي. په هر بناخ باندي شوچوغکې شتون لري

$\text{---} \div \text{---} = \text{---}$

د ضرب او تقسيم تر منځ اړيکي

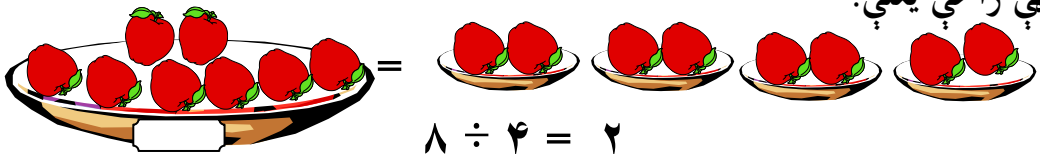
هدف: زده کوونکي به پوه شي که چېرې مقسوم په مقسوم عليه باندې تقسيم شي دتقسيم حاصل لاس ته راځي او که چېرې مقسوم عليه دتقسيم له حاصل سره ضرب شي مقسوم لاس ته راځي او دا دتقسيم او ضرب ترمنځ يوه رابطه ده.

لاندي شکل څلور بشقابه مني دي چې په هر بشقاب کې دوه، دوه دانې مني دي.

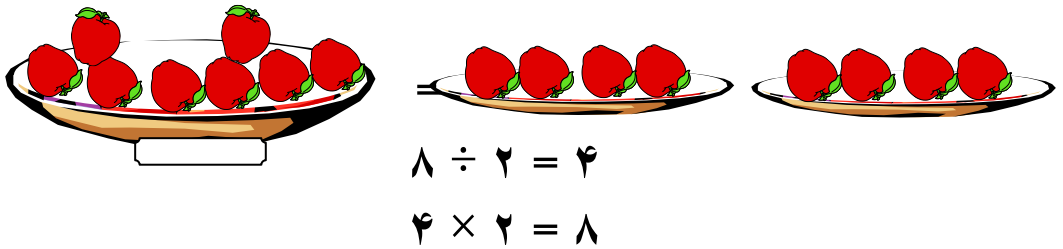

$$4 \times 2 = 8 \text{ د ټولو منو شمېر ۸}$$

اوس که چېرې ۸ دانې مني په ۴ بشقابو کې ووېشو په هر بشقاب کې ۲ دانې مني راځي يعنې:

په همدې ډول که چېرې ۸ دانې مني په ۲ بشقابو کې ووېشو.

ليدل کېږي چې په هر بشقاب کې ۴ دانې مني دي، نو ويلاى شو. که چېرې مقسوم په مقسوم عليه باندې ووېشل شي د وېش حاصل په لاس راځي او که چېرې مقسوم عليه د وېش له حاصل سره ضرب شي مقسوم په لاس راځي.

مثال: $2 \div 3 = 2$ $6 \div 2 = 3$ $3 \times 2 = 6$

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې لاندي سوالونه حل کړي د هغوی ترمنځ رابطه دې پيدا کړي.

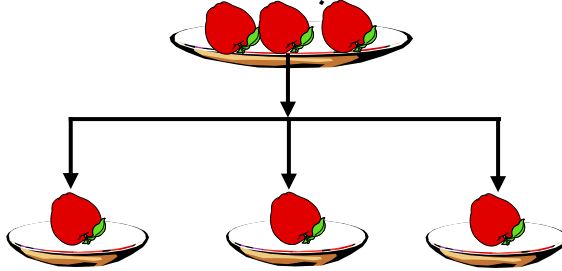
$24 \div 4 = ?$ ، $24 \div 6 = ?$ ، $4 \times 6 = ?$

$20 \div 5 = ?$ ، $20 \div 4 = ?$ ، $5 \times 4 = ?$

د يوه عدد وېشل په خپل عدد باندې

هدف: زده کوونکي به د دې لوست له زده کړې وروسته پوه شي که چېرې یو عدد په خپل ځان ووېشل شي پایله یې (۱) ده.

په یوه بشقاب کې ۳ دانې منې دي، فرهاد هغه په ۳ کوچنیو بشقابونو کې وېشي لیدل کېږي چې په هر بشقاب کې یوه دانه منډه راځي.

پورتنۍ وېشنه په ریاضي کې داسې لیکل کېږي.

$$3 \div 3 = 1 \quad \text{یا} \quad \begin{array}{r} 3 \quad | \quad 3 \\ - 3 \quad | \quad 1 \\ \hline \end{array}$$

نو ویلای شو هر عدد چې په خپل ځان ووېشل شي د هغه حاصل (خارج قسمت) یو دی، نو لیکلای شو چې:

$$1 \div 1 = 1$$

$$4 \div 4 = 1$$

$$2 \div 2 = 1$$

$$5 \div 5 = 1$$

$$3 \div 3 = 1$$

تمرین: لاندې پوښتنې حل کړئ.

$$7 \div 7 = ? \quad 9 \div 9 = ? \quad 6 \div 6 = ? \quad 8 \div 8 = ?$$

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې لاندې سوالونه حل کړي له ځان سره دې راوړي.؟

$$32 \div 32 = ? \quad 10 \div 10 = ? \quad 14 \div 14 = ? \quad 28 \div 28 = ?$$

د يوه عدد وېشل په (۱) باندې

هدف: زده کوونکي به پوه شي هر عدد چې په (۱) باندې وويشل شي نتيجه يې په خپله هم هغه عدد ده.

گرانو زده کوونکو! تاسو هر يو خپل ټولگيوال ته ۲ ټوکه کتابچې ورکړئ او وواياست چې ستاسو د هر يوه ټولگيوال په لاس کې خو ټوکه کتابچې دي. حتمي ستاسو ځواب (۲) دی چې په حقيقت کې د يوه عدد وېشل په (۱) ده. د دې عمل رياضي شکل يې داسې لیکو.

$$\begin{array}{r} 2 \overline{) 2} \\ \underline{-2} \\ 0 \end{array}$$

يا $2 \div 1 = 2$

په همدې ډول که چېرې شريف خپل ۳ دانې قلمونه خپلې يوې خور نازي ته ور وبخښي، ويلاى شى چې نازي به خو قلمونه ولري؟ ددې پوښتنې په ځواب تاسو ټول پوهېږئ چې نازي ۳ قلمونه لري چې دا عمل هم د يوه عدد وېشل په (۱) باندې دی. د دې تقسيم د رياضي شکل داسې دی.

له دې مثالونو څخه پوهېداى شو هر عدد چې په (۱) باندې وويشل شي، د وېش حاصل يې په خپله هم هغه عدد دی.

نو ليکلای شو چې:

$$2 \div 1 = 2$$

$$3 \div 1 = 3$$

$$4 \div 1 = 4$$

$$5 \div 1 = 5$$

تمرین: لاندې پوښتنو ته شفاهي ځوابونه وواياست.

$$6 \div 1 = ? \quad 8 \div 1 = ?$$

$$7 \div 1 = ? \quad 9 \div 1 = ?$$

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې لاندې سوالونه حل کړي له ځان سره دې راوړي.

$$2 \div 1 = ? \quad 9 \div 1 = ? \quad 8 \div 1 = ? \quad 4 \div 1 = ?$$

اتم فصل د اندازه کولو واحدونه

اووه پنځوسم لوست

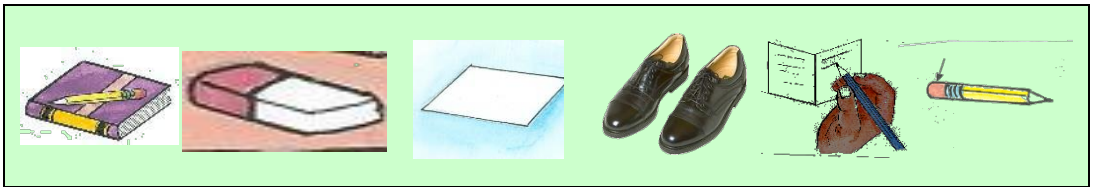
غیر معیاري واحدونه

هدف: زده کوونکي به په دې پوه شي چې په پخوا وختوکې د شیانو اوږدوالی په څه شي اندازه کېده او هغوی د اوږدوالي معیاري واحد دپېژندلو لپاره چمتو کړی.

فعالیت: په خپل ټولگي کې د اندازې نیولو لپاره یو شی وټاکئ د هغه جگوالی او یا اوږدوالي اندازه کړئ.

د اندازې نیولو یو واحد وټاکئ.

عیني شی په یوه بل واحد سره اندازه کړئ او چارټ بشپړ کړئ.

اندازه نیول	داندازه کولو واحد	زه څه شی اندازه کوم؟	
کابو ۲۰ لوپشتې	دزده کوونکي لوپشت	ور	۱
کابو			۲
کابو			۳

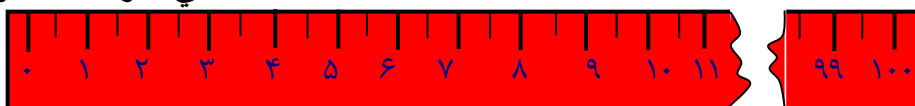
کورنۍ دنده: د خپل ورور او خور قدونه د لوپشت او پنسل په واسطه اندازه کړئ، او ووايست چې هر یو څومره قد لري؟ څو لوپشتې یا څو پنسلونه؟

معیاري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر)

هدف: زده کونکي به د معیاري واحدونو په گڼي او په ورځني ژوند کې دهغو داستعمالولو په طریقه پوه شي.

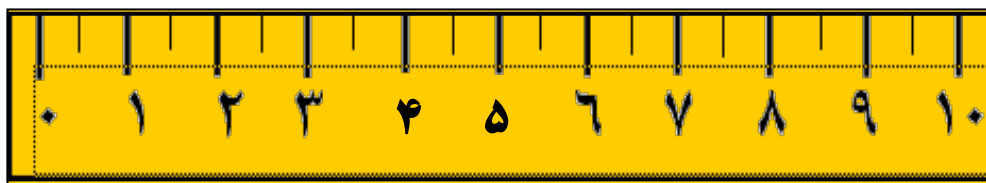
متر: د شیانو اوږدوالی په متر سره اندازه کېږي چې یومنل شوې معیاري اندازه ده. مثلاً د ټوکر اوږدوالی، د درې اوږدوالی، ستاسو د ټولگي اوږدوالی... په متر سره اندازه کېږي. لاندې شکل د یوه متر نمونه ده. یو متر په سلو مساوي برخو وېشل شوی دی او د هغه هرې برخې ته سانتي متر وايي یعنې:

۱۰۰ سانتي متر = ۱ متر

خط کش: کوچنی اولنډ اوږدوالی د خط کش په واسطه اندازه کېږي. تاسو کولای شئ د خپل کتاب اوږدوالی او بر د خط کش په واسطه اندازه کړئ. په همدې ډول کولای شئ د خپل قلم اوږدوالی د خط کش په واسطه اندازه کړئ چې څو سانتي متره کېږي.

دا یو خط کش دی او ۱۰ سانتي متره اوږدوالی لري.

د خپلې لوبښتي اندازه د خط کش په واسطه معلومه کړئ او وواياست چې څو سانتي متره دی؟

موږ يو متر په مختلفو ډولونو سره ليکلای شو.

- زه له يو متر څخه اوږد یم.
- ۱ متر ۱۰ ديسي متره کېږي.
- ۱ متر ۱۰۰ سانتي متره کېږي.
- ۱ متر ۱۰۰۰ ملي متره کېږي.

د خپل يوه ملگري سره يوځای کار وکړئ.

اوږدوالي په سانتي متره، او متر سره تخمین او وروسته يې اندازه کړئ

اندازه نيول	تخمیني	د لاندې شيانو اندازه اخیستل	
متره	کابو متره	له سر څخه د پنبو تر گوتو پورې	۱
متره	کابو متره	ستاسو د مېز جگوالی	۲
متره	کابو متره	د ټولگي اوږدوالی	۳
متره	کابو متره	د ټولگي د بر واټن	۴
متره	کابو متره	د ټولگي د څلورو خواو اندازه	۵
متره	کابو متره	ستاسو د څوکۍ اوږدوالی	۶
متره	کابو متره	ستاسو د ټولگي د ور لوړوالی	۷

کورنۍ دنده:

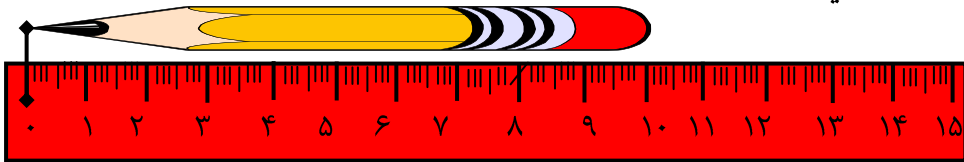
د خیاطی یو متر واخلی دهغه پواسطه د خپل کور پنځه شیان اندازه کړئ او ۵ خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

نهه پنځوسم لوست

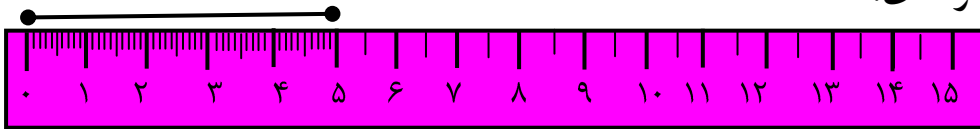
د خط کش په واسطه د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول

هدف: زده کوونکي د لوست په پای کې وکړای شي خپل قطعه خط د خط کش پواسطه اندازه کړي.

گرانو زده کوونکو! تاسو په تېرو لوستونو کې د خط کش له نامه سره بلد شوي یاست او پوهېږئ چې د لنډ اوږدوالي د اندازه کولو لپاره په کار وړل کېږي، مثلاً که چېرې وغواړو د یوه پینسل اوږدوالی اندازه کړو، د خط کش د صفر ټکي (نقطه) د پینسل په یوه سر باندې ږدو، وینو چې د قلم بل سر د خط کش له کومې درجې سره مطابقت کوي، څرنګه چې د پینسل بل سر د ۱۰ له عدد سره مطابقت کوي، نو وایو چې د پینسل اوږدوالي یا اندازه ۱۰ سانتي متره دی.

په همدې ډول دا ————— ټوټه خط دی. د دې ټوټه خط اندازه یا اوږدوالی څرنګه چې د پینسل اوږدوالی مو معلوم کړی، په هم هغه ډول یې اندازه کوو لیدل کېږي چې دنوموړي ټوټه خط اوږدوالی ۵ سانتي متره یا ۵۰ ملي متره دی.

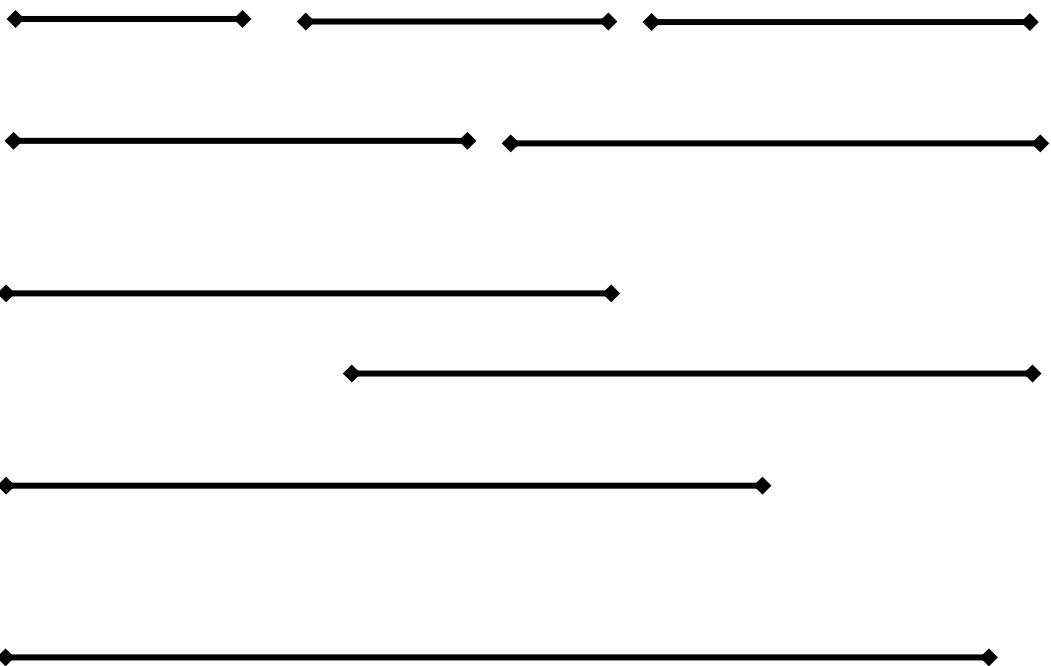
که چېرې وغواړو چې یو خط د ۴۰ ملي مترو په اوږدوالي رسم کړو د دې ټوټه خط اوږدوالي په څو سانتي مترو سره د خط کش په مخ په نښه کوو. د خپل یوه ملګري سره یوځای کار وکړئ، یو خط کش استعمال کړئ او پوښتنو ته ځوابونه وواياست.

- ۱- یو سانتي متر څو ملي متره کېږي؟
یو سانتي متر _____ ملي متره کېږي.
- ۲- ۲ سانتي متره څو ملي متره کېږي؟
۲ سانتي متره _____ ملي متره کېږي.

۳. ۳ سانتی متره خو ملی متره کپړي؟
 ۳ سانتی متره _____ ملی متره کپړي.
 ۴. ۴۰ ملی متره خو سانتی متره کپړي؟
 ۴۰ ملی متره _____ سانتی متره کپړي.
 ۵. ۱۵ ملی متره خو سانتی متره کپړي؟
 ۱۵ ملی متره _____ سانتی متره او _____ ملی متره کپړي.

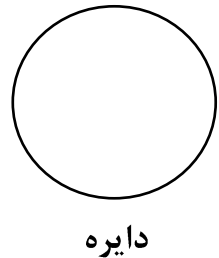
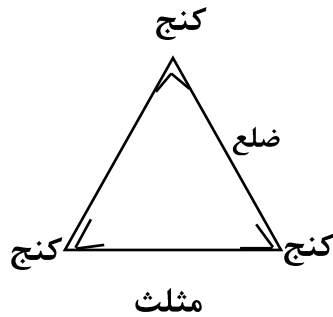
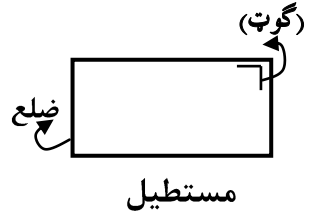
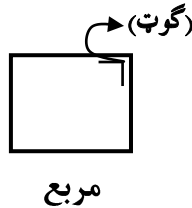
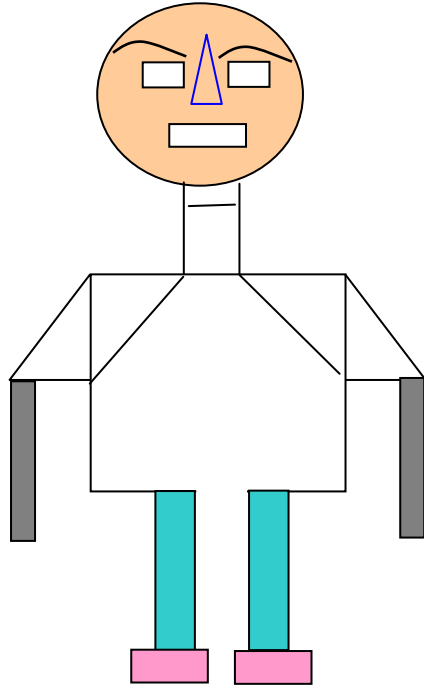
تمرین

لاندې ټوټه خطونه د خط کش په واسطه اندازه کړئ او وویاست چې هر یو یې خو سانتی متره او خو ملی متره دي؟

د هندسي شكلونو پېژندنه

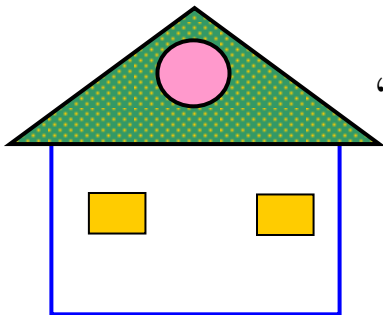
هدف: زده كوونكي دې هندسي شكلونه وپېژني او نومونه يې وويلاي شي.

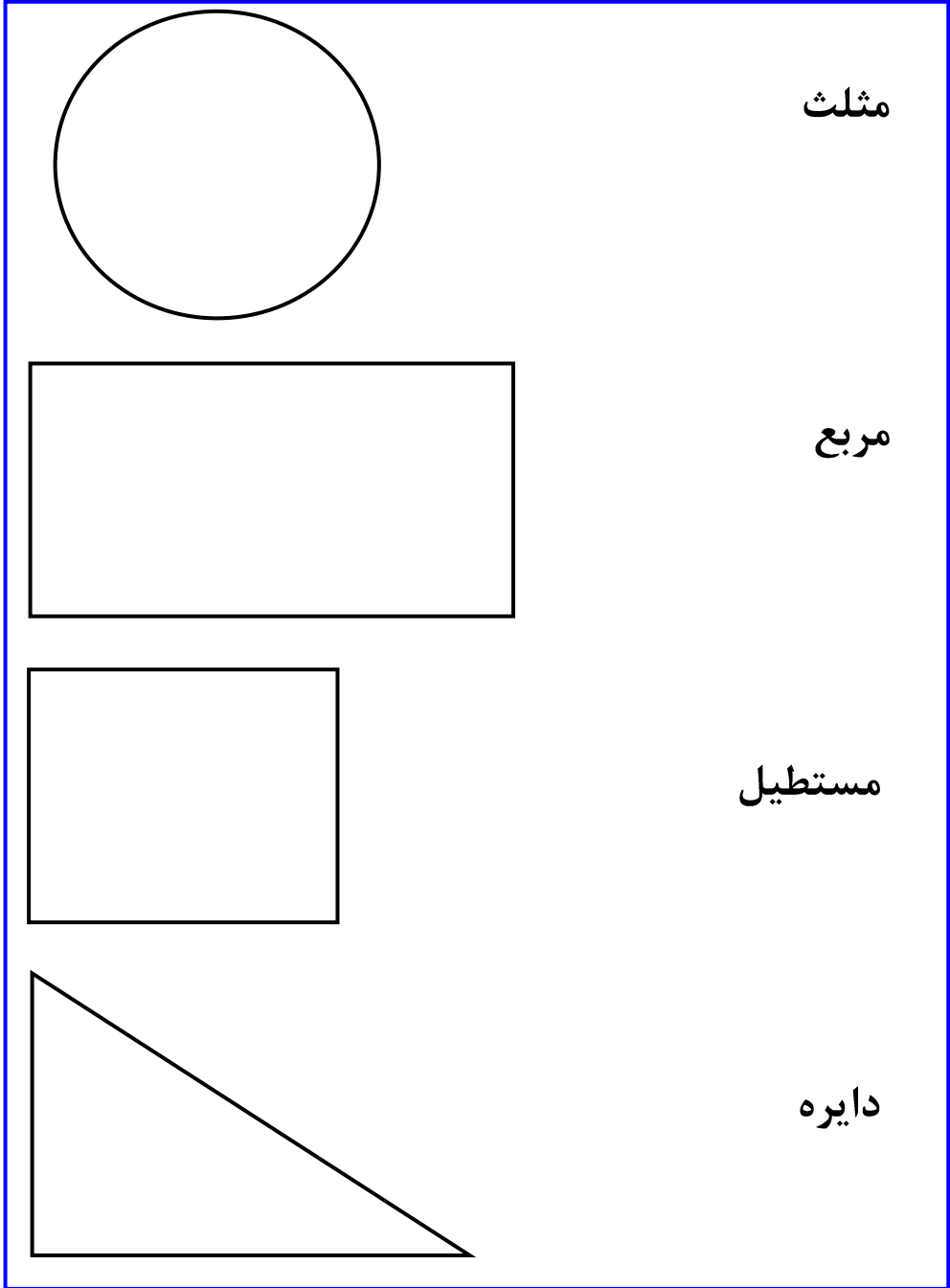
فعاليت:

- ۱- د(سره كئ) په شكل كې مستطيل، مربع، دايره او مثلث وښايست.
- ۲- په پورتنيو شكلونو كې خومستطيلونه، خو مربع گانې، خو دايري او خو مثلثونه ليداي شي؟

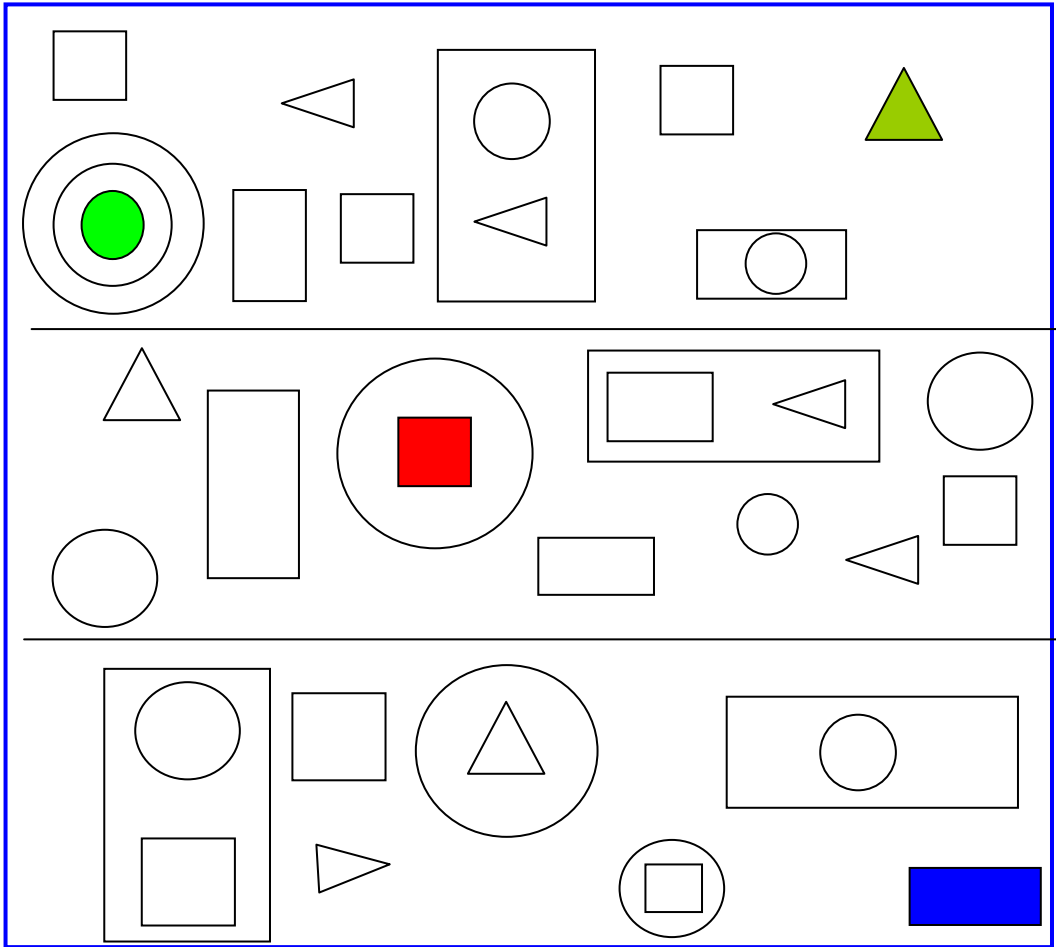
- ۳- په مخامخ شكل كې خو مثلثونه، خو مربع گانې، خو دايري او خو مستطيلونه دي؟ وپښايست؟

۴- شکلونو ته مخامخ نومونه شته دي، تاسو يې خپلو کتابچو ته نقل کړئ.
د يوه تير په واسطه شکل د اړوند نامه سره وښلوئ، گوټونه (کنج) او
ضلعې يې وښايست.

۵ - په لاندې هندسي شکلونو کې د مربع گانو، مستطیلونو، دایرو او مثلث شمېر پیدا کړئ.

کورنۍ دنده:

د خپل کور په چاپیریال (محیط) کې کوم شیان دایروي شکل، کوم شیان مثلث شکل، کوم شیان مستطیل شکل او کوم شیان مربع شکل وینئ د هغو نومونه واخلئ.

محیط

هدف: زده کوونکي د خط کش په کارونې سره د هندسي شکلونو محیط پیدا کړي.

د یوه شکل گرد چاپېرواټن دهماغه شکل دمحیط په نامه یادېږي.

۴ سانتي متره

۳ سانتي متره

۴ سانتي متره

۲ سانتي متره

۸ سانتي متره

$۸ + ۴ + ۴ + ۳ + ۲ = ۲۱$ سانتي متره

محیط = ۲۱ سانتي متره

وار ونیسئ دڅنډو د اوږدوالي اندازه جمع کړئ، ترڅو محیط پیدا کړئ.

۱.

گرد چاپیره _____ سانتي متره

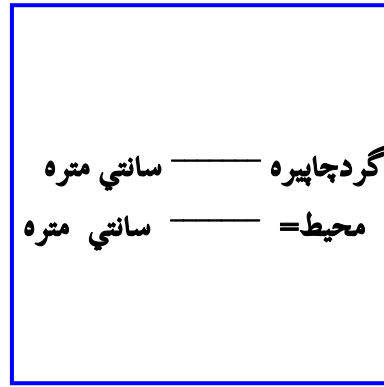
محیط = _____ سانتي متره

۲.

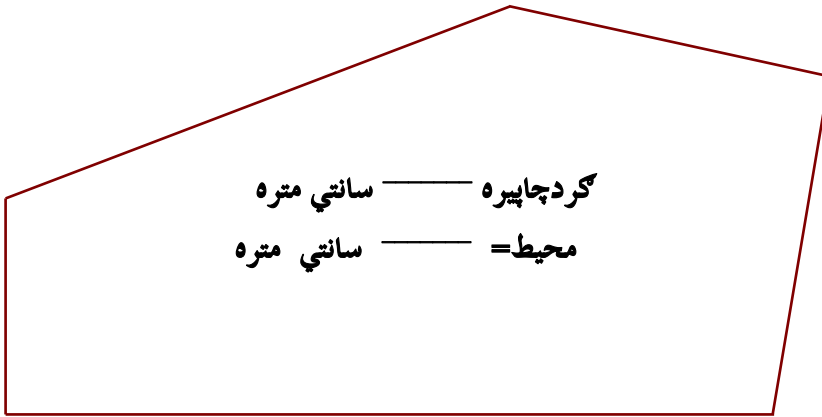
گرد چاپیره _____ سانتي متره

محیط = _____ سانتي متره

.۳

.۴

۵ . په خپله خوښه يو شکل رسم کړئ، وروسته يې محيط په سانتې متر سره اندازه کړئ.

کورنۍ دنده: په کور کې دوه شکله پيدا کړئ او د هغو محيط اندازه کړئ او خپلې نتيجه په ټولگي کې ووايست.

لسم فصل

په عملي توگه د کسر پېژندل

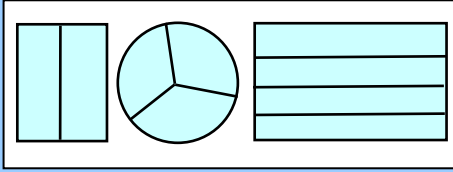
دوه شپېتم لوست

په هندسي شکلونو کې کسر

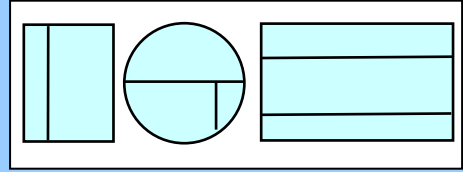
هدف: زده کوونکي به په هندسي شکلونو کې کسرونه وپېژني.

مساوي او نامساوي برخې

برخې په عيني اندازه دي.

برخې په عيني اندازه نه دي.

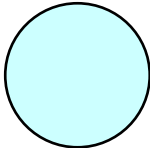
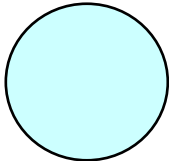
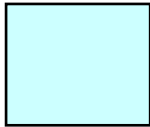
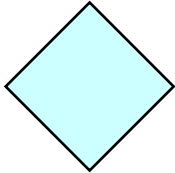
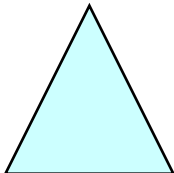
دا مساوي برخې دي.

دا مساوي برخې نه دي.

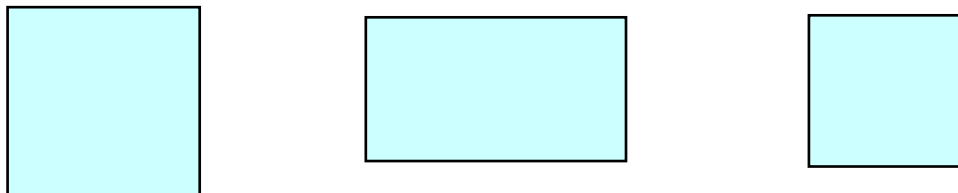
لومړۍ فعالیت: لاندې هر یو شکل په څو برخو وېشل شوی دی، کوم شکلونه په مساوي برخو او کوم شکلونه په نامساوي برخو وېشل شوی دی. لست یې کړئ له مثال څخه کار واخلئ.

شکل ۲ 	برخې ۳ مساوي نا مساوي	شکل ۱ 	برخې ۲ نا مساوي مساوي
شکل ۴ 	برخې مساوي نا مساوي	شکل ۳ 	برخې مساوي نا مساوي
شکل ۶ 	برخې مساوي نا مساوي	شکل ۵ 	برخې مساوي نا مساوي
شکل ۸ 	برخې مساوي نامساوي	شکل ۷ 	برخې مساوي نا مساوي

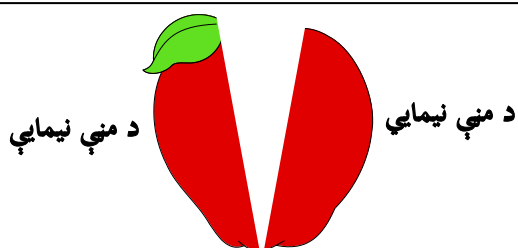
دویم فعالیت: مساوي برخې رسم کړئ او هره برخه په مختلف رنگ سره رنگ کړئ.

	
<p>۱۰. ۳ مساوي برخې</p>	<p>۹. ۴ مساوي برخې</p>
	
<p>۸ مساوي برخې</p>	<p>۶ مساوي برخې</p>
	
<p>۲ مساوي برخې</p>	<p>۲ مساوي برخې</p>

کورني دنده: غوښتنه يې شوی ده، مثالونه په درسي مساوي برخو چې وويشي.

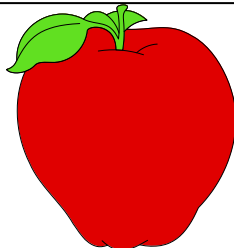

۴ مثلث جوړ کړئ. ۴ مستطیلونه جوړ کړئ. ۴ مربع گانې جوړې کړئ.
چې مربع نه وي.

د منې نيمایي

د منې نيمایي

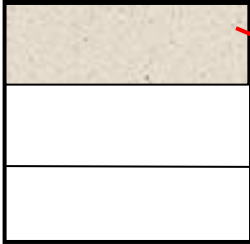
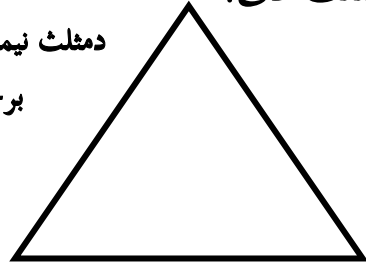
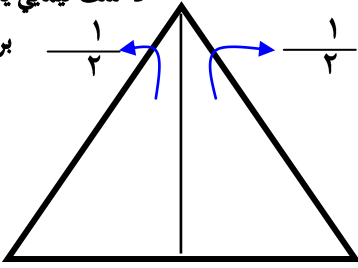
دا يوه منه ده

دا منه په دوو مساوي برخو وېشل شوې ده
هره برخه د منې يوه، دویم برخه جوړه وي
اوهرې برخې ته يو دویم $\frac{1}{2}$ وايي.

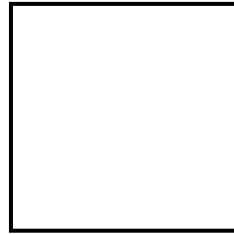
دا یو مثلث دی.

د مثلث نیمایي یا د مثلث

د مثلث نیمایي یا د مثلث
برخه $\frac{1}{3}$ برخه $\frac{1}{3}$ برخه

دریمه برخه یا
برخه $\frac{1}{3}$

دایوه مربع ده

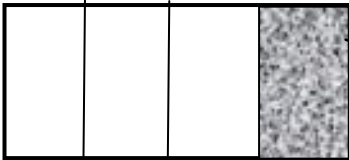
د مربع په دري مساوي برخو وېشل شوې ده.

هره برخه د ټولې مربع دریمه برخه جوړه وي.

دا یو مستطیل ده.

د مستطیل څلورمه برخه

یا $(\frac{1}{4})$ برخه
د مستطیل

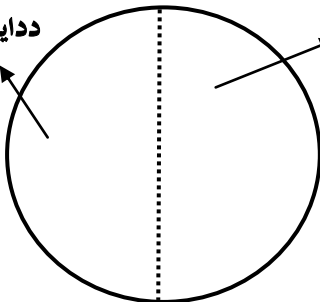
د مستطیل دی. په څلورو مساوي برخو

وېشل شوی دی، هره برخه د مستطیل

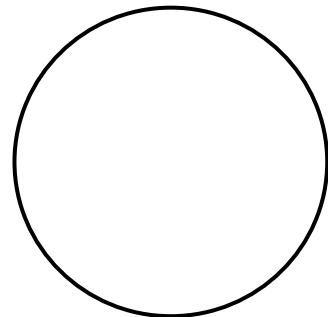
څلورمه برخه جوړه وي.

دا یوه دایره ده

د دایرې نیمایي

د دایرې نیمایي
یا د دایرې $(\frac{1}{2})$
برخه

دا یوه دایره ده او په دوو مساوي برخو وېشل

شوې ده، هر یوه د دې دوو برخو څخه یوه

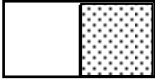
دویمه برخه د دایرې بلل کېږي.

دری شپټم لوست

د یوه کسري برخي بنسونه

هدف: زده کوونکي به پوه شي چې یو شی په څو مساوي برخو وېشل شوی دی، یوه برخه یې په کسري شکل وليکي او هم سرچپه یې یوڅومره برخه په شکل کې وښودلې شي.

له دوو مساوي برخو څخه هره برخه نیمایي یا یوه، دویمه بلل کېږي.

شنه رنگه مربع یوه دویمه

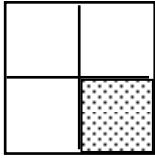
ده

درې مساوي برخې دي هره برخه یې یوه دریمه بلل کېږي.

شنه رنگه مربع یوه دریمه

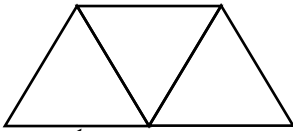
له ۴ مساوي برخو څخه یوه برخه یې یوه څلورمه بلل کېږي.

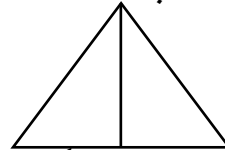
شنه رنگه مربع یوه څلورمه ده

فعالیت:

۲. یو دریمه یې رنگ کړئ.

۱. نیمایي یې رنگ کړئ.

۴. څلور واړه خانې یې رنگ کړئ.

۳. یو دریمه یې رنگ کړئ.

یو دویمه وښایاست

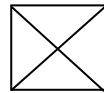
$$\frac{1}{2}$$

یو دریمه وښایاست

$$\frac{1}{3}$$

یو څلورمه وښایاست

$$\frac{1}{4}$$

۵.

۱ برخه رنگ شوی کسري خط
(دبرخط) ۲ مساوي برخو

$$\frac{1}{2}$$

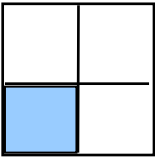
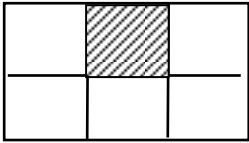
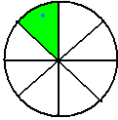
۱ برخه رنگ شوی ۳ مساوي برخو

$$\frac{1}{3}$$

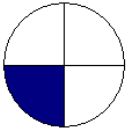
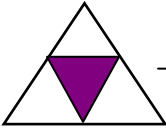
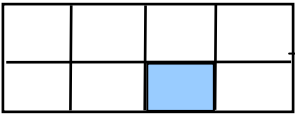
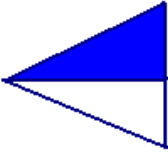
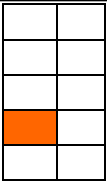
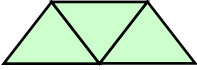
رنگ شوی برخه ۴ مساوي برخو

$$\frac{1}{4}$$

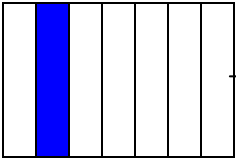
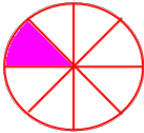
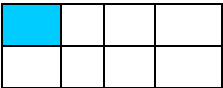
مشق او تمرین: لاندې جدول بشپړ کړئ، د حل شوي مثال څخه کار واخلي.

مساوي برخې	رسم	د کسر رنگ شوي برخې وليکئ
۴		$\frac{1}{4}$ -۱ د مساوي برخو څخه يوه يوه برخه رنگ شوې ده يا د شکل څلورمه برخه رنگ شوې ده.
		$\frac{\quad}{\quad}$ -۲
		$\frac{\quad}{\quad}$ -۳

په لاندې شکلونو کې د رنگ شوو برخو اړوند کسر وليکئ.

	$\frac{\quad}{\quad}$		$\frac{\quad}{\quad}$		$\frac{\quad}{\quad}$ -۴
	$\frac{\quad}{\quad}$		$\frac{\quad}{\quad}$		$\frac{\quad}{\quad}$ ۵

کورنۍ دنده:

	$\frac{\quad}{\quad}$		$\frac{\quad}{\quad}$		$\frac{\quad}{\quad}$
---	-----------------------	---	-----------------------	---	-----------------------